

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยย่อยที่ 1

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

The Management of Community Based Tourism in Betong District Yala Province
for link to The Community Based Tourism Standard of Thailand

โดย ดร.นราวดี บัวขวัญ และคณะ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

กุมภาพันธ์ 2563

สัญญาเลขที่ RDG61T0124
รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

The Management of Community Based Tourism in Betong District Yala Province
for link to The Community Based Tourism Standard of Thailand

คณะผู้วิจัย		สังกัด
ดร.นราวดี	บัวขวัญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ดร.มรกต	ดิษฐาอภิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ดร.ธวัชชัย	ศรีพรงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
นายวัชร	ชัยเขต	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ภายใต้แผนงานวิจัย การขับเคลื่อนงานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 จังหวัดชายแดนใต้
พื้นที่นำร่องอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

สนับสนุนโดย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและ

นวัตกรรม (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย” ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานวิจัยประจำปี พ.ศ. 2561 จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ทั้งนี้คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งให้คำปรึกษาในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้แล้ว การศึกษาวิจัยตลอดแผนงานวิจัยฯ นี้ ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว 4 ชุมชน ในพื้นที่อำเภอเบตง (ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง ชุมชนบ่อน้ำร้อน ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 และชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 10) รวมถึงตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ และตัวแทนหน่วยงานภาคเอกชน อาทิ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว ผู้แทนสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยะลา ผู้แทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยะลา ผู้แทนศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต) ผู้แทนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ผู้แทนจากสำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา ผู้แทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา ผู้แทนจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดยะลา และผู้แทนนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่เป็นอย่างดี พร้อมกันนี้ ขอขอบคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ที่อนุญาตให้บุคลากรในสังกัดได้ทำงานศึกษาวิจัยอย่างเต็มกำลังความสามารถในครั้งนี้

ทั้งนี้ หากโครงการวิจัย “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย” สามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงาน องค์กร หรือบุคคลใด ๆ แล้ว คณะผู้วิจัยขอขอบคุณงามความดีอันพึงมีให้แก่ชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดยะลา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและได้ให้การสนับสนุนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

2562

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัย การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประเด็นสำคัญ คือ 1) เพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาแบบผสานวิธี ทั้งในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมในทุกวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และประเด็นในการสนทนากลุ่มย่อย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว 4 ชุมชน ในพื้นที่อำเภอเบตง (ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง ชุมชนบ่อน้ำร้อน ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 และชุมชนจุฬารัตน์พัฒนา 10 รวมถึงตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ และตัวแทนหน่วยงานภาคเอกชน อาทิ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว ผู้แทนสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยะลา ผู้แทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยะลา ผู้แทนศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต) ผู้แทนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ผู้แทนจากสำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา ผู้แทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา ผู้แทนจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดยะลา และผู้แทนนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่

จากผลการศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยว 4 ชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งประกอบด้วย 1) ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 2) ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง 3) ชุมชนหมู่บ้านจุฬารัตน์ 10 และ 4) ชุมชนบ้านบ่อน้ำร้อน โดยเป็นการประเมินศักยภาพจะใช้เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ โดยมี อพท. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการประสานและจัดทำ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2554 ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2559 และปรับปรุงต่อเนื่องจนถึง พ.ศ. 2562 ภายใต้กรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน (GSTC) เชื่อมโยงกับบริบทในประเทศไทยเพื่อให้ได้เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานและแนวปฏิบัติ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559) ซึ่งประกอบไปด้วยเป้าประสงค์รวมทั้งสิ้น 9 เป้าประสงค์ คือ 1) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ 2) ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ 3) ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ 4) การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ 6) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 7) การจัดการ

การตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ 8) ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ และ9) เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการศึกษาวิจัยสามารถนำเสนอผลการประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยวทั้ง 4 ชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ได้ดังตารางด้านล่างดังนี้ คือ ตารางแสดงผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

ตารางที่ 1 แสดงค่าคะแนนการประเมินชุมชนด้านการบริหารจัดการ

ชื่อชุมชน	คะแนนเฉลี่ย	เป้าประสงค์								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
ชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10	2.58	3.75	2.50	3.00	2.50	1.50	2.00	2.00	4.00	2.00
ชุมชนบ่อน้ำร้อน	0.10	1.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1	2.86	3.75	2.00	2.50	2.50	1.50	3.00	2.50	4.00	4.00
ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง	2.64	2.75	2.00	3.00	1.50	3.00	4.00	3.50	0.00	4.00

จากตารางคะแนนประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลาพบว่า ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 มีค่าคะแนนสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 2.86 คะแนน) รองลงมาคือ ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง (คะแนนเฉลี่ย 2.64 คะแนน) ถัดไปคือชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 (คะแนนเฉลี่ย 2.58 คะแนน) และชุมชนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุดนั่นคือ ชุมชนบ้านบ่อน้ำร้อน (คะแนนเฉลี่ย 0.10 คะแนน) ซึ่งผลการประเมินข้างต้นเป็นการประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ผลการประเมินข้างต้นมีความสอดคล้องกับการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถสรุปสถานการณ์การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ได้ดังต่อไปนี้

1) ชุมชนหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10

ชุมชนหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนดีเยี่ยมด้านระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ และการกำหนดข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวรวมถึงข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ สุดท้ายคือการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ส่วนที่ต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบไปด้วย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ต่าง ๆ รวมถึงการจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ สุดท้ายคือการสร้างเด็กและเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเทศไทย ชุมชนต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ และสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย เพื่อส่งเสริมการจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน อีกทั้งยังต้องดำเนินการให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในส่วนที่ต้องเร่งพัฒนาในภาพรวมเพื่อให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้นโดยการเพิ่มคุณภาพการบริการและความปลอดภัยในการดำเนินงาน

2) ชุมชนบ่อน้ำร้อน

ชุมชนบ่อน้ำร้อน ในภาพรวมยังต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านการกำหนดข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ และข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังจำเป็นต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง และการจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ สำหรับระบบบัญชี การเงิน และการสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ถือเป็นประเด็นสำคัญทั้งสิ้นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

จากผลการประเมินและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย พบว่า ชุมชนที่มีการจัดตั้งรวมกลุ่มและยกระดับให้เป็นบริษัทที่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากพอกับชุมชนที่มีการดำเนินการจัดตั้งขึ้นมาภายใต้องค์กรภาครัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุนและเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน แต่ชุมชนที่เกิดจากการจัดตั้งขึ้นมาภายใต้องค์กรภาครัฐ หากไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวจะไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องหรืออาจจะล้มละลายไปในที่สุด ส่วนชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกระแสหลักในชุมชนจะต้องมีการดำเนินงานภายใต้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและสร้างเครือข่ายกับองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกาในการดำเนินงาน และต้องมีการสร้างระบบกลไกในการขับเคลื่อนที่มีโครงสร้างและหน้าที่ของคนในชุมชนอย่างชัดเจน รวมถึงการกำหนดข้อตกลงในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนพร้อมกับการประชาสัมพันธ์และการตลาดให้เป็นรู้จักของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังต้องเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและเป็นสมาชิกเพื่อสร้างความรักและหวงแหนทรัพยากรชุมชน อีกทั้งสร้างผู้นำรุ่นถัดไปเพื่อความต่อเนื่องในการดำเนินงานการท่องเที่ยว อีกทั้งยังต้องส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเสริมศักยภาพสมาชิกในหน้าที่รับผิดชอบของตนเองอย่างต่อเนื่อง จากนั้นเมื่อชุมชนมีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมต้องมีการจัดการระบบบัญชีอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้

3) ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1

ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนดีเยี่ยมด้านระบบบัญชี การเงิน และการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รองลงมาคือการดำเนินงานมีระบบการบริหารงานที่มีคุณภาพส่งผลให้มีภาคีต่างๆ ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ส่งผลให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในพื้นที่และนอกพื้นที่ ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ดังนั้นชุมชนจึงได้ร่วมกำหนดข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชัดเจนและดำเนินการอย่างจริงจัง อีกทั้งยังมีการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีความรู้อย่างสม่ำเสมอเพราะถือว่าบุคลากรคือหัวใจสำคัญของการดำเนินงาน

ส่วนการบริหารจัดการที่ต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบไปด้วย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการดำเนินงานในปัจจุบันกลุ่มยังมีการประชุมพูดคุยเพื่อสร้างความเข้าใจและแก้ไขปัญหาบ่อย ส่งผลให้สมาชิกบางกลุ่มไม่มีส่วนร่วมเนื่องจากไม่เข้าใจการดำเนินงานส่งผลให้ไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ชุมชนต้องมีการจัดการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังต้องเร่งพัฒนาในภาพรวมเพื่อให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้นโดยการกำหนดข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรชุมชนทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมรวมถึงการกระจายรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับชาวบ้านในชุมชน ตลอดจนเรื่องการใช้กองทุนส่วนกลางเพื่อประโยชน์ของชุมชน รวมถึงชุมชนต้องมีการเผยแพร่กฎกติกาแก่นักท่องเที่ยวทั้งก่อนและขณะเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อการปรับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สุดท้ายชุมชนต้องดำเนินงานร่วมกับภาครัฐเพื่อการสร้างเสริมสาธารณูปโภค และภาคเอกชนเพื่อสร้างเครือข่ายทางการตลาดโดยการสร้างความร่วมมือเป็นลายลักษณ์อักษรและมีการประชุมเพื่อการทำงานอย่างต่อเนื่อง

4) ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง

ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนดีเยี่ยมในด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รองลงมาคือการจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ และมีการกำหนดข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ

ส่วนในด้านที่ยังต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบไปด้วยระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ รวมถึงการกำหนดข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ

แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ชุมชนต้องมีระบบบัญชีที่มีการตรวจสอบได้ซึ่งต้องมีสมุดบัญชีของชุมชนเพื่อการ

ดำเนินงานและผู้ดูแลรวมถึงการเปิดเผยข้อมูลทางทรัพย์สินและการเงินอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งชุมชนต้องมีการเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนและมีการถ่ายทอดให้กับสมาชิกเป็นประจำ สุดท้ายชุมชนกำหนดข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรชุมชนทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมรวมถึงการกระจายรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับชาวบ้านในชุมชน ตลอดจนเรื่องการใช้กองทุนส่วนกลางเพื่อประโยชน์ของชุมชน

ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและสามารถเชื่อมโยงมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทยจึงให้ความสำคัญภายใต้ความเชื่อมโยงของการพัฒนาคน (Development People) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (Development Area) และการพัฒนาบริการ (Development Service) โดยเริ่มจากการพัฒนาศักยภาพให้กับสมาชิกในชุมชน หรือพัฒนาคนในชุมชน ให้มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากนั้นดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายภายใต้อัตลักษณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชน เมื่อชาวบ้านในชุมชนซึ่งเป็นกลไกหลักในการดำเนินงานมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญรอบกับแหล่งได้รับการพัฒนาให้มีความสะดวกสบายสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ โดยหลังจากนี้ชุมชนจะต้องดำเนินการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวด้วยการยกระดับการให้บริการ อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานภายใต้ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะต้องมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาคน องค์ความรู้มีความสำคัญและความจำเป็นอย่างมากในการบริหารจัดการ เมื่อชาวบ้านในชุมชนคือกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพโดยการเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการและการให้บริการ ให้สามารถประยุกต์ใช้รองรับนักท่องเที่ยวภายใต้วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ท้องถิ่นเดิม ดังนั้นเพื่อสร้างมาตรฐานในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดจึงจำเป็นต้องสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการและการให้บริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเน้นการดำเนินงานร่วมกันเพื่อสร้างสมดุลให้กับชุมชนในมิติเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคมวัฒนธรรม ภายใต้การให้บริการภายใต้อัตลักษณ์ชุมชนที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตามในการพัฒนาคนต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ อีกทั้งยังต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเยาวชนพร้อมเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนคือทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจึงจำเป็นต้องมีแนวคิดภายใต้การพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของทรัพยากรชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อความยั่งยืนของการจัดการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจะต้องมีความเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่ชุมชนต้องการอย่างแท้จริง ขั้นตอนการพัฒนาแหล่งจึงต้องเริ่มจากการศึกษาทำความเข้าใจอัตลักษณ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชน กำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย และศึกษาพฤติกรรมดังกล่าวอย่างลุ่มลึก จากนั้นวางแผนการพัฒนาโดยคำนึงถึงความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของทรัพยากรชุมชน ดำเนินการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สุดท้ายดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสะอาดและปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ

3. การพัฒนาบริการ การบริการสำหรับการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนนับเป็นเสน่ห์ในการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน เนื่องจากการบริการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนดำเนินงานโดยคนในชุมชนซึ่งมีวิถีชีวิตในแต่ละชุมชนแตกต่างกันไป แต่ความสำคัญในการบริการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นคือ ความจริงใจที่เจ้าบ้านหรือเจ้าของพื้นที่มอบให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ดังนั้นการพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงต้องดำเนินงานภายใต้ความจริงใจหรือมีจิตบริการนั่นเอง อีกทั้งต้องคำนึงถึงความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่และความพร้อมต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อสร้างความสะดวกและปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว ลักษณะงานบริการที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นก็คือ

3.1 ด้านที่พักแรม ชุมชนต้องพัฒนาการให้บริการที่พักในลักษณะโฮมสเตย์ที่พร้อมให้การเรียนรู้วิถีชีวิตของเจ้าของบ้าน แต่ต้องให้ความสำคัญกับความสะอาดและความปลอดภัย

3.2 ด้านอาหาร วัตถุดิบในการประกอบอาหารจะต้องได้มาจากชุมชน พร้อมทั้งกระบวนการประกอบอาหารต้องเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างความต่างจากเมนูอาหารทั่วไป

3.3 ด้านข้อมูล ข้อมูลสารสนเทศหรือเรื่องเล่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนรู้ชุมชนของนักท่องเที่ยว รวมถึงป้ายสื่อความหมายและนักสื่อความหมายในชุมชนซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสื่อสารเพื่อสร้างความประทับใจ

3.4 ด้านโปรแกรมนำเที่ยว หรือกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน ต้องสะท้อนอัตลักษณ์ ธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งหมดที่กล่าวมาต้องสามารถสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างจากที่อื่นให้กับนักท่องเที่ยวภายใต้ความจริงใจของเจ้าบ้านที่มอบให้ผู้มาเยือน

ในส่วนของผลการวิจัยแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย พบว่าประเด็นสำคัญในการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาคน 2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และ 3) การพัฒนาบริการ ซึ่งสามารถกำหนดแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ภายใต้ขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. การสร้างความรู้ ความรู้ที่มีความสำคัญในทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนั้นการเพิ่มเติมความรู้จะต้องมีเป้าหมายให้ผู้ดำเนินงานสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับวิถีชีวิตของตนเอง เพื่อการบริหารจัดการและการบริการนักท่องเที่ยว ในการสร้างความรู้ หมายรวมถึงการสกัดและรวบรวมข้อมูลชุมชนเพื่อจัดหมวดหมู่ ให้มีความพร้อมสำหรับการถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง ซึ่งองค์ความรู้ที่สำคัญนั้นประกอบด้วย

1.1 ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ

1.2 ความรู้ในการพัฒนาแหล่ง

1.3 ความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์และทำการตลาด

2. การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรต้องสามารถรองรับนักท่องเที่ยวภายใต้ความสะอาดและปลอดภัย อีกทั้งยังต้องมีความเป็นอัตลักษณ์ที่สามารถแสดงถึงตัวตนของชุมชนได้ ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจึงจะต้องมีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน

2.2 ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนที่ใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวยังคงสภาพเดิมอย่างสมบูรณ์แบบมากที่สุด

2.3 แหล่งท่องเที่ยวชุมชนต้องมีความหลากหลาย โดยใช้ฐานทรัพยากรชุมชนและส่งเสริมการจัดการที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรได้

3. การบริการ สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ด้วยมิตรไมตรีที่จริงใจของเจ้าบ้านหรือเจ้าของพื้นที่มอบให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ภายใต้ความสะดวกและปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

4. การสร้างเครือข่าย การเชื่อมโยงกลุ่มชาวบ้านภายในชุมชน และกลุ่มองค์กรภายนอกชุมชนเพื่อดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหน้าที่หรือความถนัด นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างความเชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร องค์ความรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน ดังนั้นการสร้างเครือข่าย จึงจะต้องมีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

4.1 .สร้างเครือข่ายภายในชุมชน เป็นการสร้างความเข้าใจของชาวบ้านในชุมชนเพื่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.2 สร้างเครือข่ายภายนอกชุมชน เป็นการสร้างความร่วมมือและเข้าใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการกระจายสินค้าออกนอกชุมชน

5. การสร้างระบบการตลาด การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้รับการพัฒนาระดับเป็นไปตามมาตรฐาน จะต้องมีการดำเนินการสร้างระบบการตลาด เพื่อการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเดินทางมาสัมผัสชุมชน จากนั้นเกิดการรับบริการจากชุมชน ส่งผลให้เกิดรายได้เสริมซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้นการสร้างระบบการตลาดจึงจะต้องมีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

5.1 .เครื่องมือในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ต้องมีความทันสมัยและนักท่องเที่ยวต้องเข้าถึงง่าย เช่น สื่อสังคมออนไลน์ โทรศัพท์ เป็นต้น

5.2 ข้อมูลชุมชนต้องมีความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์มากที่สุด แต่ต้องไม่เกินความเป็นจริงเพราะเข้าข่ายหลอกลวงผู้บริโภค

5.3 ประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่เสมอเพื่อปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการและการให้บริการ

สืบเนื่องจากแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย จึงสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องกับโครงการเพื่อให้ชุมชนสามารถเชื่อมโยงมาตรฐานการท่องเที่ยวประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และเกิดความยั่งยืนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นเครื่องมือการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์และโครงการที่จะมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ โครงการ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	โครงการ
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการพัฒนา บุคลากร	ยกระดับ ความรู้ในการ สร้าง ผลิตภัณฑ์ ชุมชนและของ ที่ระลึกเพื่อใช้ รองรับการ ท่องเที่ยว	- โครงการฝึกอบรมการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อใช้รองรับการท่องเที่ยว
		- โครงการฝึกอบรมการพัฒนาและออกแบบของที่ระลึกเพื่อใช้ รองรับการท่องเที่ยว
		- โครงการฝึกอบรมการพัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์ของ ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความทันสมัยและสวยงามเพื่อเพิ่มมูลค่า
	พัฒนา ผู้บริหารแหล่ง ท่องเที่ยว	- โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพการบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบ อ. เบตง
		- โครงการเพิ่มศักยภาพบุคลากรด้านการดูแลและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวโดย ชุมชนต้นแบบ
		- โครงการสัมมนา เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่าง ยั่งยืน ในพื้นที่อำเภอเบตง
	พัฒนา ผู้ ให้บริการใน แหล่ง ท่องเที่ยว	- โครงการฝึกอบรมการให้บริการในด้านอาหารและที่พัก (Home Stay) ในชุมชนท่องเที่ยวสู่การบริการที่เป็นเลิศ
		- โครงการอบรมเพื่อเป็นผู้นำเที่ยวของชุมชน
		- โครงการทัศนศึกษาและดูงานการพัฒนาและการให้บริการ ภายในแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศ
		- โครงการอบรมและพัฒนาภาคเอกชน
		- โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพทักษะ การสื่อสารทาง ภาษาต่างๆ
	พัฒนา การ เป็น ผู้ ประกอบการ	- โครงการฝึกอบรมความเป็นผู้ประกอบการ
		- โครงการอบรมการจัดทำแผนธุรกิจ
	ส่งเสริมให้ บุคลากรด้าน การท่องเที่ยว โดยชุมชนใช้ เทคโนโลยี สารสนเทศ	- โครงการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	โครงการ
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว	ยกระดับแหล่ง ท่องเที่ยวให้เป็น แหล่งท่องเที่ยว ระดับชาติ	- โครงการพัฒนาต้นแบบกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอัยเยอร์เวง
		- โครงการพัฒนาต้นแบบกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ่อน้ำร้อน
		- โครงการพัฒนาต้นแบบกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอุโมงค์ ปิยะมิตร 1
		- โครงการพัฒนาต้นแบบกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10
	เชื่อมโยงแหล่ง ท่องเที่ยวให้เป็น เส้นทาง ท่องเที่ยว	- โครงการจัดทำเส้นทางเชื่อมโยงชุมชนอัยเยอร์เวง – บ้านบ่อน้ำร้อน – ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 – หมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10
	ยกระดับการ บริหารจัดการ แหล่ง ท่องเที่ยว	- โครงการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการ Brand ประจำ อำเภอเบตง
	สร้างกิจกรรม ในแหล่ง ท่องเที่ยว	- โครงการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบได้สุดแดน สยาม
		- โครงการพัฒนาจุดถ่ายภาพ (Land Mark) ภายใต้อำเภอเบตง เชื่อมโยงชุมชนอัยเยอร์เวง – บ้านบ่อน้ำร้อน – ชุมชนอุโมงค์ ปิยะมิตร 1 – หมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10
		- โครงการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนอัยเยอร์เวง
		- โครงการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบ่อน้ำร้อน
		- โครงการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1
		- โครงการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10
	อนุรักษ์แหล่ง ท่องเที่ยว	- โครงการจัดทำแผนอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวได้สุดแดนสยาม (อำเภอเบตง) อย่างยั่งยืน
		- โครงการจัดทำแผนแม่บทด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดย ชุมชนพื้นที่ต้นแบบได้สุดแดนสยาม
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการ พัฒนาการ บริการและ บรรพชน	สร้าง มาตรฐาน บริการ	- โครงการส่งเสริมอาหารในชุมชนเข้าสู่มาตรฐานอาหาร ปลอดภัย
		- โครงการส่งเสริมที่พักในชุมชน (Home Stay) มาตรฐาน
	พัฒนาสิ่ง อำนวยความสะดวก	- โครงการสำรวจและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในแหล่ง ท่องเที่ยว
		- โครงการจัดสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	โครงการ
		- โครงการจัดทำและติดตั้งป้ายบอกระยะทาง และลักษณะเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว
	สร้างมาตรฐานความปลอดภัย	- โครงการเสริมสร้างความปลอดภัยต่อร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สินให้กับนักท่องเที่ยว
	พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริการในแหล่งท่องเที่ยว	- โครงการจัดทำฐานข้อมูลการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบ อบต. ในรูปแบบ website
	พัฒนาสินค้าและของที่ระลึกพร้อมบรรจุภัณฑ์	- โครงการพัฒนาของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอัยเยอร์เวง บ้านบ่อน้ำร้อน ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 และหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 - โครงการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความหลากหลายและมีมูลค่าเพิ่มขึ้นของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอัยเยอร์เวง บ้านบ่อน้ำร้อน ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 และหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 - โครงการพัฒนาและยกระดับบรรจุภัณฑ์ ของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความทันสมัยเพื่อเพิ่มมูลค่าของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอัยเยอร์เวง บ้านบ่อน้ำร้อน ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 และหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10
ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์	ยกระดับความรู้ในการดำเนินการตลาดและการประชาสัมพันธ์	- โครงการฝึกอบรมการทำการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน
		- โครงการฝึกอบรมการพัฒนาและออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยว
		- โครงการฝึกอบรมการพัฒนาและออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์
	ส่งเสริมให้บุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ	- โครงการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	โครงการ
	ดำเนินการตลาด	
ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการ เชื่อมโยงการ ท่องเที่ยวโดย ชุมชนในพื้นที่ อำเภอเบตงกับ กลุ่มจังหวัด	พัฒนาบุคลากร ร่วมกัน	- โครงการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
		- โครงการอบรมผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว
		- โครงการสัมมนาภาครัฐและภาคเอกชน ด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชน
		- โครงการศึกษาโครงสร้างทางการบริหารจัดการด้านการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน
	พัฒนาส่งเสริม การตลาด ร่วมกัน	- โครงการทัศนศึกษาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบที่กำหนด
		- โครงการร่วมงานส่งเสริมการขาย
		- โครงการจัดทำเอกสารเผยแพร่เส้นทาง การท่องเที่ยว เชื่อมโยง
		- โครงการโฆษณาผ่านสื่อทุกแขนง
		- โครงการส่งเสริมการขายในต่างจังหวัด

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG61T0124
โครงการ : การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย
นักวิจัย : ดร.นราวดี บัวขวัญ (มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา)
Email : bnarawadee@gmail.com
ระยะเวลาโครงการ : 5 เดือน (ตั้งแต่ วันที่ 15 เมษายน 2561 ถึง วันที่ 14 กันยายน 2561)

โครงการวิจัย การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยใน 2 ประเด็นสำคัญ คือ 1) เพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีตัวแทนชุมชนท่องเที่ยวจาก 4 ชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง พร้อมด้วยตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนจากภาคเอกชน รวมถึงนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ภายใต้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยแบบสำรวจ แบบสังเกต แบบประเมิน และประเด็นในการสนทนากลุ่มย่อย จากผลการศึกษาการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย พบว่า ชุมชนอุโมงค์ปิยมิตร 1 มีค่าคะแนนสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 2.86 คะแนน) รองลงมาคือ ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง (คะแนนเฉลี่ย 2.64 คะแนน) ถัดไปคือชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 (คะแนนเฉลี่ย 2.58 คะแนน) และชุมชนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุดนั้นคือ ชุมชนบ้านบ่อน้ำร้อน (คะแนนเฉลี่ย 0.10 คะแนน) นอกจากนี้แล้ว แนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย จำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้นในประเด็นต่างๆ ดังนี้คือ 1) การสร้างความรู้และเพิ่มเติมความรู้ให้กับผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 2) การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน 3) การบริการที่เน้นการสร้างประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว 4) การสร้างระบบการตลาดที่มีประสิทธิภาพ และ 5) การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

คำหลัก: การท่องเที่ยวโดยชุมชน, มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

Abstract

Project code : RDG61T0124
Project title : The Management of Community Based Tourism in Betong District Yala Province for link to The Community Based Tourism Standard of Thailand
Investigator : Narawadee Buakhwan
Email address : bnarawadee@gmail.com
Project duration : 5 Mouth (From 15 April 2018 to 14 September 2018)

The research on the Management of Community Based Tourism (BCT) in Betong District, Yala Province for link to The Community Based Tourism Standards of Thailand has two main objectives: 1) to assess the tourism management potential of the Betong CBT for link to CBT Standards of Thailand, and 2) to provide an elevated approach to tourism management of the Betong CBT in order to meet CBT Standards of Thailand. This research employed mixed methods with the combined use of quantitative and qualitative approaches to collect data. The data-collection instruments used in this research were the evaluation form, the interview form, the observation form and questionnaires. The key informants are the representatives of four CBT communities in Betong District, government agencies, private sector, and expert scholars.

The results showed that Piyamitr Tunnel community 1 had the highest score (average score of 2.86) in tourism management, followed by Ai Yoeweng Sea of Mist community (average score of 2.64) and Chulabhorn Pattana House 10 (average score of 2.58). Finally, Ban Bo Nam Ron community had the lowest score with the average score of 0.10. To meet CBT Standards of Thailand, this research proposes an elevated approach to tourism management of the Betong CBT in five dimensions that include: 1) creating and transferring knowledge for all stakeholders in tourism management, 2) conservation and restoration of community tourism resources, 3) providing services that emphasize tourists' impression, 4) creating Effective marketing Systems, and 5) implementing tourism network.

Keywords: Community Based Tourism, The Community Based Tourism Standard of Thailand

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ	ฅ
ABSTRACT	ณ
สารบัญ	ด
สารบัญตาราง	ถ
สารบัญรูปภาพ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
1.6 นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 การตรวจสอบเอกสาร	9
2.1 แนวคิด และทฤษฎีด้านการท่องเที่ยว.....	9
2.2 แนวคิดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	16
2.3 แนวคิด ทฤษฎีการประเมินศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว	20
2.4 มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้	21
2.5 มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย.....	44
2.6 บริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา	56
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
2.8 สรุปผลการตรวจสอบเอกสาร	63
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	67
3.1 ที่มาของข้อมูล.....	67
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	68
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	68
3.4 วิธีการขั้นตอนในการศึกษา.....	69
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	70

บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	72
4.1 ข้อมูลพื้นฐานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา.....	72
4.2 ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย	78
4.3 ผลการศึกษาแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย	84
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	108
5.1 การประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย.....	108
5.2 แนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย	109
5.3 ข้อเสนอแนะ	111
บรรณานุกรม.....	112
ภาคผนวก	115
ภาคผนวก ก แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	116
ภาคผนวก ข แบบประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใต้ มาตรฐานการท่องเที่ยว โดยชุมชนประเทศไทย ด้านการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	121
ภาคผนวก ค ประมวลภาพกิจกรรม.....	141

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	แสดงค่าคะแนนการประเมินชุมชนด้านการบริหารจัดการ	ค
ตารางที่ 2	แสดงค่าคะแนนการประเมินชุมชนด้านการบริหารจัดการ	ฅ
ตารางที่ 3	แสดงเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อาเซียน	22
ตารางที่ 4	แสดงความเชื่อมโยงของประเด็นการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	55
ตารางที่ 5	หลักการการใช้เครื่องมือการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประสบความสำเร็จ.....	63
ตารางที่ 6	แสดงผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดย ชุมชนประเทศไทย	85
ตารางที่ 7	แสดงความเชื่อมโยงผลการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและแนว ทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอุโมงค์ปิยมิตร 1.....	86
ตารางที่ 8	แสดงความเชื่อมโยงผลการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและแนว ทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง.....	87
ตารางที่ 9	แสดงความเชื่อมโยงผลการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและแนว ทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง.....	89
ตารางที่ 10	แสดงความเชื่อมโยงผลการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและแนว ทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ่อน้ำร้อน	91
ตารางที่ 11	แสดงผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 10.....	96
ตารางที่ 12	แสดงผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ่อน้ำร้อน	97
ตารางที่ 13	แสดงผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอุโมงค์ปิยมิตร 1	99
ตารางที่ 14	แสดงผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอัยเยอร์เวง	100
ตารางที่ 15	แสดงผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัด ยะลา	102
ตารางที่ 16	แสดงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ โครงการ.....	104
ตารางที่ 17	แสดงผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดย ชุมชนประเทศไทย	109

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่ 1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
รูปภาพที่ 2	แสดงพื้นที่วิจัยชุมชนท่องเที่ยวอำเภอบาง จังหวัดยะลา.....	6
รูปภาพที่ 3	องค์ประกอบหลัก 5 ด้านของการพัฒนาชุมชน.....	14
รูปภาพที่ 4	แสดงการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอุโมงค์ปิยมิตร 1.....	75
รูปภาพที่ 5	แสดงการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10	76
รูปภาพที่ 6	แสดงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง.....	77
รูปภาพที่ 7	แสดงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนชุมชนบ้านบ่อน้ำร้อน	78
รูปภาพที่ 8	ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนจุฬาภรณ์ 10.....	80
รูปภาพที่ 9	แสดงผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยว บ่อน้ำร้อน.....	81
รูปภาพที่ 10	แสดงผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน อุโมงค์ปิยมิตร 1	82
รูปภาพที่ 11	แสดงผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชน ท่องเที่ยวอัยเยอร์เวง	83
รูปภาพที่ 12	แสดงการบริหารจัดการภาพรวมของการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอบาง.....	84
รูปภาพที่ 13	แสดงความสัมพันธ์แนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน พื้นที่อำเภอบาง จังหวัดยะลา ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด	94

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การท่องเที่ยว นับเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ภายใต้ความหลากหลายทางทรัพยากรทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ทำให้ประเทศไทยได้เพิ่มขีดความสามารถในการแบ่งสัดส่วนจากตลาดท่องเที่ยวโลก จากตัวชี้วัดการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการเดินทาง (Travel and Tourism Competitiveness Index) ของ World Economic Forum หรือ WEF โดยในปี 2556 ความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทยอยู่ในอันดับ 43 จาก 140 ประเทศทั่วโลก หรืออันดับ 9 จาก 25 ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) ในภาพรวมพบว่า การท่องเที่ยวช่วยสร้างความเจริญทั้งด้านสาธารณูปโภคและการผลักดันให้เศรษฐกิจของประเทศฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากร สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ทำให้ต้องมีการปรับตัวของระบบการท่องเที่ยวให้เป็นไปในลักษณะเชิงปฏิบัติการโดยการมีส่วนร่วม และกระจายผลประโยชน์การท่องเที่ยวให้กับชุมชนในท้องถิ่น จึงทำให้เกิดเป็นรูปแบบ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” ซึ่งคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม โดยชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ และมีสิทธิในการจัดการดูแล

การท่องเที่ยวโดยชุมชนในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อของผู้คนซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณภาพ มีความอุดมสมบูรณ์ และหลากหลาย หากแต่ยังขาดการวางแผน พัฒนา และจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น (ทัศน ก่อแสง และคณะ, 2557) นอกจากนี้สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานภาครัฐเท่าที่ควร ทั้งยังขาดการบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวจากเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่ (อะหะมะ สะมาแอ และฮูเซน หมัดหมั่น, 2559) ด้วยเหตุนี้ พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้จึงยังไม่ได้ใช้ศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวอย่างเต็มความสามารถเพื่อพัฒนา ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และสังคม ให้เกิดการกระจายความเจริญสู่ชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นรัฐบาลได้มีนโยบายเร่งด่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐานในการส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ในทุกมิติ ภายใต้นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ให้เป็นระบบโดยใช้พื้นที่อำเภอเบตงเป็นเมืองต้นแบบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นหนึ่งในพื้นที่เมืองทางเศรษฐกิจ 7 เมืองหลักของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชาชนที่อยู่อาศัยในอำเภอเบตงมีสองเชื้อสายหลักคือชนพื้นเมืองชาวมลายูมุสลิม ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกับชาวจีนที่อพยพมาจากประเทศจีนจนมีสัดส่วนใกล้เคียงกันโดยมีปฏิสัมพันธ์และพึ่งพากันอย่างใกล้ชิดมากกว่าในพื้นที่ปกติเนื่องจากสภาพพื้นที่ของอำเภอเบตงเป็นพื้นที่ปิดเชิงกายภาพล้อมรอบด้วยภูเขา มีเส้นทางเข้าออกพื้นที่เพียง 2 เส้นทาง คือหมายเลข 410 หรือถนนเบตง-ยะลา ระยะทาง 140 กิโลเมตร และการเดินทางออกไปทางมาเลเซีย ผ่านด่านไทยไปยังอำเภอโกระสุ่งด่านสะเดา เข้าสู่เมืองหาดใหญ่ ทำให้เหตุการณ์ความไม่สงบสามารถเข้าถึงพื้นที่เบตงได้น้อยกว่าพื้นที่อื่นๆใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (นุรซีตา เพอแอสละ และคณะ, 2558) นอกจากนี้เบตงมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซียถือเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญส่งผลให้เบตงมีลักษณะโดดเด่นในฐานะเมืองการค้า และการท่องเที่ยวทางด้านสังคมและวัฒนธรรมจีน-มาลายู ทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเข้ามาเที่ยวกว่า 2 ล้านคน เนื่องจากเบตง มีอาหารประจำถิ่น เช่น ไก่เบตง บะหมี่เบตง ส้มโชกุน สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ อาทิ อุโมงค์ปิยะมิตร ทะเลหมอกอัยเยอร์เวง บ่อน้ำร้อนเบตง และดอกไม้เมืองหนาว และมีสินค้าและบริการที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น (อภิรดี ตันตราภรณ์, 2560) นอกจากนี้เทศบาลเมืองเบตงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองและเศรษฐกิจในพื้นที่โดยวางแผนพัฒนาเบตงให้เป็น “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” เพื่อรองรับการขยายตัวของการลงทุนและการเติบโตของการท่องเที่ยวข้ามแดน (วีรวิษญ์ เอี่ยมแสง และคณะ, 2558) ด้วยเหตุนี้อำเภอเบตงจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก

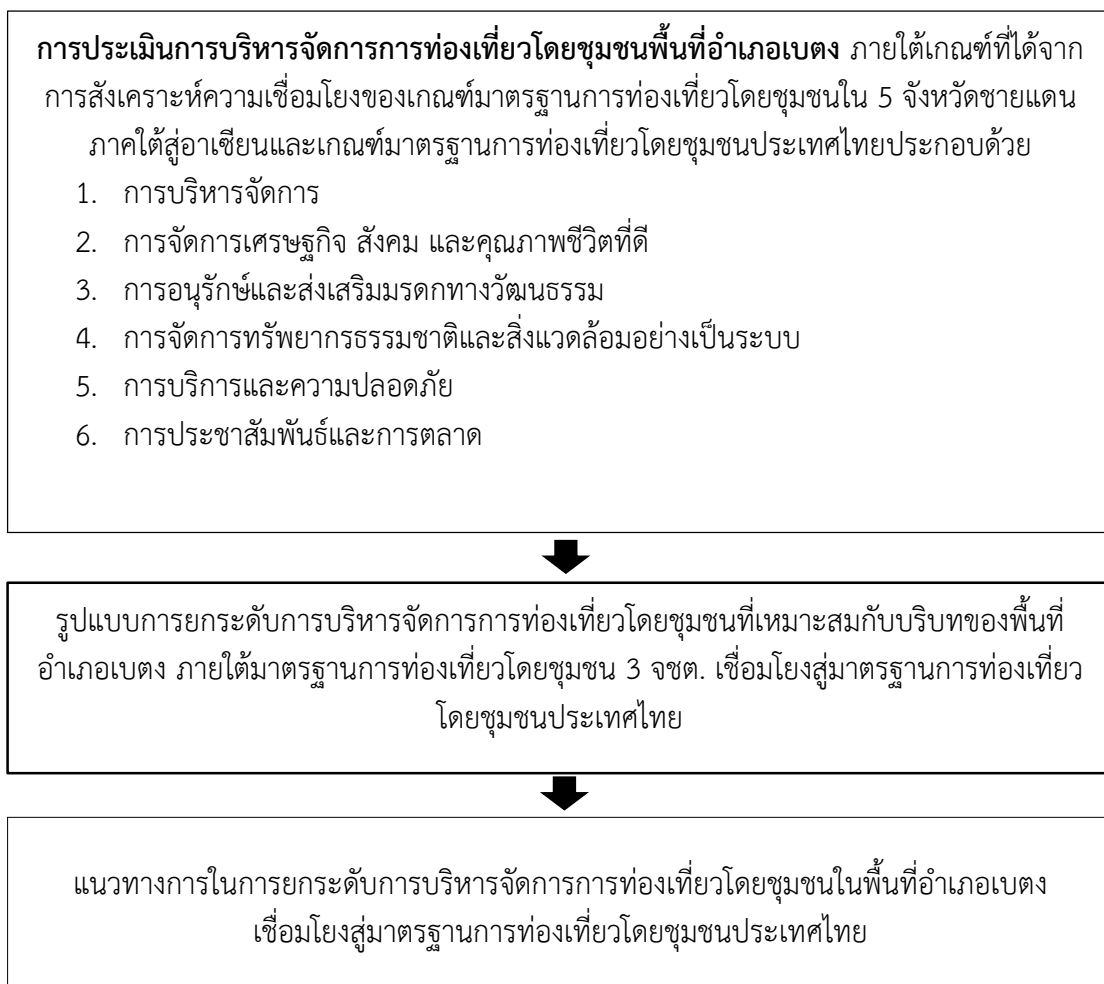
ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลและท้องถิ่นในการพัฒนาเบตงให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัย “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย” เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเป็นระบบเป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นการดำเนินงานวิจัยต่อยอดจากแผนงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนามาตรฐานที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียน” ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาได้เป็นมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และยึดหลักตามมาตรฐานการท่องเที่ยวในระดับสากล ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานใน 7 ด้าน 60 ตัวชี้วัด รวมไปถึง แผนงานวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) และ 4 รัฐ (กลันตัน เปรัก เคดาห์ และเปอร์ลิส) ประเทศมาเลเซีย ภายใต้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่อาเซียน” ซึ่งจากผลการวิจัยได้สะท้อนให้เห็นศักยภาพด้านการจัดการระหว่างการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนของ 4 รัฐของมาเลเซีย โดยนำเอามาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้มาเป็นหลักในการศึกษาเปรียบเทียบ ซึ่งพบว่าในส่วนด้านการจัดการการท่องเที่ยวของ 4 รัฐของมาเลเซียในหลายประเด็นมีความน่าสนใจและสามารถนำมาปรับใช้กับการบริหารจัดการของชุมชนใน

5 จังหวัดชายภาคใต้ รวมถึงประเด็นการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนระหว่างสองพื้นที่ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพรวมกันในลักษณะ “เครือข่ายการเรียนรู้” ซึ่งทั้งสองแผนงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในปี พ.ศ.2556 และ พ.ศ. 2558 ตามลำดับ โดยมี ดร.นราวดี บัวขวัญ และคณะ เป็นผู้ดำเนินการวิจัย ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะมุ่งเน้นศึกษาเพื่อยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ภายใต้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตามนโยบายสามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในการพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งเน้นการใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ให้เป็นเมืองต้นแบบด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย
- 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอแนวทางการในการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตงเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ดำเนินการสำรวจและการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน 2 เกณฑ์มาตรฐาน ประกอบด้วย 1) เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียน (นราวดี บัวขวัญ, 2557) และ 2) เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2559) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ ประเด็นและตัวชี้วัดของเกณฑ์ข้างต้น เพื่อกำหนดตัวชี้วัดที่เหมือนหรือคล้ายกันเข้าด้วยกัน และแยกประเด็นที่มีความแตกต่างออกจากกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการสำรวจและการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ในการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่สำคัญ 6 ประเด็นประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการ 2) การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3) การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม 4) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ 5) การบริการและความปลอดภัย

และ 6) การประชาสัมพันธ์และการตลาด จากนั้นทำการสังเคราะห์ทางแนวทางการในการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตงภายใต้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนใต้ เชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศ โดยให้ความสำคัญกับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลและสร้างความเป็นมาตรฐานในการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) ประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย โดยการประเมินจะให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นสำคัญ

2) เสนอแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย แนวทางดังกล่าวจะครอบคลุมการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการเที่ยวซ้ำ อีกทั้งสามารถดำเนินงานภายใต้ความสมดุลทั้งมิติสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

การท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง ประกอบด้วย บ้านปิยะมิตร 2 ชุมชน อุโมงค์ปิยะมิตร 1 ชุมชนบ้านบ่อน้ำร้อน ชุมชนบ้านจุฬารักษ์พัฒนา 10 ชุมชนตำบลยะรม ชุมชนอัยเยอร์เวง ชุมชนอัยเยอร์เวง (ทะเลหมอกตุนงซีลีปัด) ชุมชนอัยเยอร์เวง (เขาไม้โคโรเวฟ) ชุมชนบ่อน้ำร้อนนากอ และกลุ่มท่องเที่ยวธารน้ำทิพย์ ต.ธารน้ำทิพย์การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการเลือกแบบเจาะจงชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา จำนวน 4 ชุมชน ประกอบด้วย

1) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง ตำบลอัยเยอร์เวง เป็นตัวแทนชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ โดยเฉพาะทะเลหมอก

2) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ่อน้ำร้อน ตำบลตานะแมเราะ เป็นตัวแทนการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีฐานทรัพยากรการเกษตร

3) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 ตำบลตานะแมเราะ เป็นตัวแทนการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม เชิงประวัติศาสตร์

4) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านจุฬารักษ์พัฒนา 10 ตำบลอัยเยอร์เวง เป็นตัวแทนชุมชนการท่องเที่ยวที่มีการจัดการป่าต้นน้ำ

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากร

1) แกนนำชุมชน และตัวแทนสมาชิกในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการจัดการท่องเที่ยว จำนวน 4 ชุมชน ชุมชนละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน

2) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้แทนจากศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยะลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานราธิวาส สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยะลา สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดยะลา องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา เทศบาลเมืองเบตง องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่วิจัย และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 20 คน

3) ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้แทนจากสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดยะลา ตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ตัวแทนมัคคุเทศก์ เป็นต้น จำนวน 10 คน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) องค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลด้านศักยภาพการบริหารจัดการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

2) ชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีข้อมูลด้านศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีแนวทางในการพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของตนเองอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น และสามารถเชื่อมโยงการพัฒนาไปสู่ภายนอกชุมชนต่อไป อีกทั้งสามารถเป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ตามนโยบายการพัฒนาของรัฐบาล

1.6 นิยามศัพท์

การบริหารจัดการ หมายถึง การกระบวนการในการดำเนินงานเพื่อการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่นาร่อง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ให้เกิดประสิทธิภาพ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนรวมกลุ่มกันขึ้นโดยมีโครงสร้างเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน และมีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเป็นสัดส่วน (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559)

มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย (Thai Community Based Tourism Standards) เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทยเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานและแนวปฏิบัติ โดยการวางแผนดำเนินงานและประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อพท. ได้ประกาศเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานและแนวปฏิบัติ โดยการวางแผนดำเนินงานและประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และด้านคุณภาพการบริการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทยถือเป็นหลักเกณฑ์ที่จะช่วยประเมินว่าชุมชนมีจุดแข็งจุดอ่อนในประเด็นใดเพื่อให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เล็งเห็นเพิ่มเติมและเสริมสร้างศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักเกณฑ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยว (GSTC) (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2559)

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

โครงการวิจัย “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย” คณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยมุ่งเน้นศึกษาในประเด็นสำคัญต่างๆ ดังนี้ คือ

- 1) แนวคิด ทฤษฎีด้านการท่องเที่ยว
- 2) แนวคิด ทฤษฎีการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 3) แนวคิด ทฤษฎีการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว
- 4) มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 5) มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย
- 6) บริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
- 7) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด และทฤษฎีด้านการท่องเที่ยว

2.1.1 แนวคิด และทฤษฎีด้านการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization : UNWTO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (ไม่มากกว่า 1 ปี ติดต่อกัน) เดินทางด้วยความสมัครใจเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ติดต่อดูและวัตถุประสงคืใดๆก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ ส่วนสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2546) การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ โดยมีเงื่อนไขว่า การเดินทางนั้น เป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว ผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง และ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว ว่าเป็นการเดินทางภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นสากล 3 ประการ ดังนี้ คือ 1) เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว 2) เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ 3) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม ที่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพ หรือสร้างรายได้

รูปแบบการท่องเที่ยวองค์การการท่องเที่ยวโลก (www.unwto.org) ได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ซึ่งแต่ละรูปแบบสามารถสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) ประกอบด้วย

1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (marine ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (geo-tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาศาสตร์ของหิน ดิน แร่ต่างๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

1.5 การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (astrological tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจักราศีที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล มีความรู้ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) ประกอบด้วย

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2.2 การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (cultural and traditional tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้นได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรีย์ศิลปะเพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.3 การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (rural tourism / village tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ประกอบด้วย

3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจได้รับความเพลิดเพลิน และสุนทรีย์ภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (health beauty and spa)

3.2 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (edu-meditation tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิตมีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทย การนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่าง และงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้าง และเป็นควาญช้าง เป็นต้น

3.3 การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (ethnic tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (sports tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจ ในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์ กระดานโตคลื่น สกีนํ้า เป็นต้น ให้ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนานตื่นเต้น ได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.5 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเขาไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

3.6 การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (home stay & farm stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

3.7 การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (longstay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้านปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิตคือการท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3 – 4 ครั้งต่อปี คราวละนาน ๆ อย่างน้อย 1 เดือน

3.8 การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (incentive travel) หมายถึงการจัดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้านั้นๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้า ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอาง จากภูมิภาคหรือจังหวัดต่างๆ ที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้งเป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัลและจัดนำเที่ยว โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าพักรวมและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทาง เป็นการจ้ดรายการพักรวมตั้งแต่ 2 – 7 วัน เป็นรายการนำเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสาน หรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

3.9 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M=meeting/I= incentive/C=conference / E=exhibition) เป็นการจ้ดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของผู้ที่จัดประชุม มีรายการจ้ดนำเที่ยวก่อนการประชุม (pre-tour) และการจ้ดรายการนำเที่ยวหลังการประชุม (post-tour) โดยการจ้ดรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรงหรือสำหรับผู้ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียว หรือรายการเที่ยวพักรวม 2 – 4 วัน โดยคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

3.10 การท่องเที่ยวแบบผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจ้ดรายการนำเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 2 – 7 วันหรือมากกว่านั้นเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (eco-agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (agro-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (eco-adventure travel) การ

ท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (geo- historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (agro-cultural tourism) เป็นต้น

สรุปได้ว่าจากคำนิยามและความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) ผู้เขียนหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ข้างต้นสรุปได้ดังนี้ “การท่องเที่ยว” (Tourism) หมายถึง การเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไป และเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยวมิใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยือนญาติพี่น้องหรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น และมีรูปแบบการท่องเที่ยว 3 รูปแบบ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่ง และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ

2.1.2 แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism)

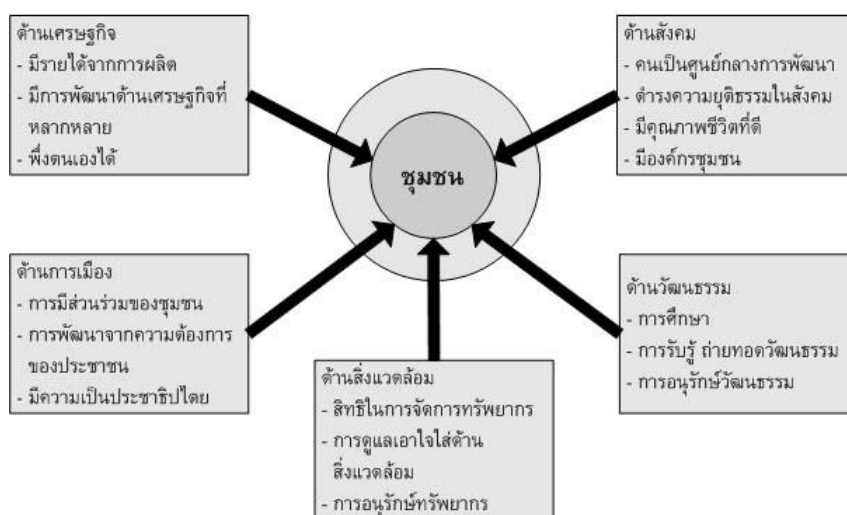
การท่องเที่ยวได้รับการกล่าวขานว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อผลเสียต่อสภาพแวดล้อมทั้งของแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม และชุมชน จึงเป็นเหตุให้มีการจัดประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแบบยั่งยืนขึ้น ณ เมืองแวนคูเวอร์ประเทศแคนาดา หรือที่เรียกกันว่า GLOBE '90 Conference ซึ่งการประชุมในครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่จะเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable tourism development) จากผลการประชุมในครั้งนี้ได้ให้คำจำกัดความของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไว้ดังนี้

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable tourism development) หมายถึง การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้ที่เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบันในขณะเดียวกันก็ปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลัง จึงมีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพพร้อมทั้งรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศได้ด้วย (GLOBE '90. 1990) ตามทฤษฎีของ GLOBE '90 (1990) การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมีเป้าหมายโดยรวมดังนี้ 1) เพื่อสร้างจิตสำนึกและความเข้าใจว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ 2) เพื่อสร้างดุลยภาพในการพัฒนา 3) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น 4) เพื่อให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว 5) เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม อันเป็นสิ่งที่ทั้ง 4 วัตถุประสงค์ข้างต้นต้องพึ่งพาอย่างยิ่ง

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดที่ประกอบด้วยหลายมิติ ซึ่ง Tourism Canada (1990) ได้กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable tourism development) คือ การท่องเที่ยวที่มีการจัดการทรัพยากรทั้งหมด ในลักษณะที่สามารถตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ ในขณะเดียวกันก็สามารถรักษาความสมบูรณ์ทางวัฒนธรรม กระบวนการที่จำเป็นเชิงนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบสนับสนุนชีวิต (Life supporting system)

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization, 1997) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้ หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 1) มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ ในการทดแทนฟื้นฟู ให้สามารถผลิตและให้บริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตลอดไป โดยไม่ลดทอนหรือเสื่อมโทรมลง ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และความต้องการของชุมชน 2) มีการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น 3) ให้ประสบการณ์ันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว 4) ให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ทรัพยากร และวิถีชีวิต 5) เน้นการออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และใช้วัสดุในท้องถิ่น 6) เน้นการผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่แผนพัฒนาระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับประเทศ 7) เน้นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นฐานการตัดสินใจ และการติดตามตรวจสอบ

จากแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนจนนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนานั้นต้องเริ่มต้นจากชุมชนท้องถิ่นภายใต้มิติต่าง ๆ (ภาพประกอบ 1) ดังนี้ (พจนานวนศรี. 2546) 1) มิติด้านสิ่งแวดล้อม กิจกรรมนี้ควรก่อให้เกิดการเรียนรู้ และร่วมมือกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งจำกัดให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด 2) มิติด้านการเมือง กิจกรรมนี้ควรเป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับล่าง โดยการสร้างกระบวนการวางแผน และการตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน 3) มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม กิจกรรมนี้ควรสร้างสรรค์การแลกเปลี่ยน (เมือง – ชนบท) เพื่อเพิ่มความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งการรู้เท่าทันต่อวัฒนธรรมแบบเมืองที่เติบโตอย่างไร้รากฐาน 4) มิติด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมนี้ควรนำไปสู่การกระจายรายได้และผลกำไรที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้เกิดกับชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้นประชาชนในพื้นที่จะเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและควบคุมการเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง โดยไม่เกิดความขัดแย้งกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

รูปภาพที่ 3 องค์ประกอบหลัก 5 ด้านของการพัฒนาชุมชน

ที่มา: พจนานวนศรี. (2546). คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. หน้า 20

ภายใต้มิติต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นและหลักการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในด้านการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กันไปตลอดจนการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาชนท้องถิ่น ที่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณข้างเคียง (Mihalic, 2000; Halme, 2001; Huybers, & Bennett, 2003)

2.1.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การดำเนินการด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวในระดับสากล มุ่งเน้นใช้ฐานในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวตามหลักการ 6As โดย Buhalis (2000) ได้อธิบายความหมายขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่สำคัญตามหลักการ 6As ไว้ดังนี้ คือ

- 1) สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว (Attractions) เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น สถาปัตยกรรม และการจัดกิจกรรมพิเศษ
- 2) การเข้าถึง (Accessibility) คือ ระบบการคมนาคม สถานีขนส่งผู้โดยสาร และยานพาหนะ
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) คือ ร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหาร การจัดเลี้ยง และการบริการการท่องเที่ยวที่ถูกเตรียมโดยคนกลางระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน
- 4) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary services) คือ การบริหารจัดการเพื่อการดูแลและดำเนินงานการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว
- 5) ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodations) คือ โรงแรม ที่พัก ซึ่งมีไว้สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว
- 6) กิจกรรม (Activities) คือ กิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างที่นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น จะนำไปสู่การศึกษาวิจัยด้านการบริหารจัดการในแต่ละประเด็น รวมถึงเพื่อนำไปสู่การออกแบบและจัดทำเครื่องมือในการวิจัย เพื่อใช้ในการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

2.2 แนวคิดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.2.1 แนวคิดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการอาศัยทุนทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ภายในชุมชนมาเปลี่ยนเป็นสินค้าด้านการท่องเที่ยวโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้คนที่มีอยู่ภายในชุมชนมาจัดการทรัพยากรร่วมกันและแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเสมอภาค ซึ่งเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวทางเลือก (alternative tourism) ที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ต้องการแสวงหาความรู้จากการเดินทางท่องเที่ยวนอกจากความสุนทรีภาพอื่นที่ได้รับระหว่างการเดินทาง นอกจากนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชนยังช่วยพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้มีศักยภาพอีกด้วย ซึ่งสามารถสรุปแนวคิดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์กรต่าง ๆ ได้ ดังนี้

การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยมีชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Sustainable Tourism: CBST) จากการทำงานในระดับพื้นที่ของโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (Responsible Ecological Social Tour Project: REST) ได้มีการนิยามความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิ์ในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนา สวนศรี, 2546) สอดคล้องกับ สันธู สโรบล (2547) ซึ่งได้ให้นิยามความหมายของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า เป็นทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว บนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่อยู่ในท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และวิถี การผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานตั้งแต่ การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียนโดยเน้นในเกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลาน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ ในขณะที่ SNV และ University of Hawaii (2007) ระบุความหมายของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพื่อบรรเทาความยากจน ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยมีการจัดการและการดำเนินงานในลักษณะของกลุ่มหรือองค์กร เพื่อเป็นแหล่งรายได้ทางเลือกให้กับชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและให้ความเคารพต่อประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น อาจมีการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานผู้บริจาคหรือองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งนี้ APEC (2009) ระบุความหมายของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มเติมไว้ว่า เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถจัดการทรัพยากรด้วยตนเองได้ บนพื้นฐานการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม เป็นแหล่งรายได้ทางเลือกให้กับชุมชนเพื่อลดความยากจน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการศึกษาของคนในชุมชนให้ดีขึ้น เกิดการรักษาวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะตัว แตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากการท่องเที่ยวโดยทั่วไป (พจนานุกรม, 2546: 12-13) ซึ่งผู้ที่นำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติควรต้องทำความเข้าใจถึงเบื้องหลัง ความคิด หลักการ ความหมาย และองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ
- 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทาง
- 3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจตนเอง
- 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต
- 5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
- 6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
- 8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
- 9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมกับท้องถิ่น
- 10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) ได้สรุปหลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยไว้ 10 ข้อ ดังนี้

- 1) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการเป็นเจ้าของในการบริหารจัดการทรัพยากรที่เป็นธรรม
- 2) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 3) มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
- 4) ช่วยหนุนเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนท้องถิ่นและให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- 5) มีระบบในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่โปร่งใสและเป็นธรรม
- 6) เสริมสร้างการเชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่นและภูมิภาค
- 7) เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่นและประเพณีของตนเอง
- 8) การจัดการท่องเที่ยวต้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 9) มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- 10) ตั้งอยู่บนพื้นฐานการทำงานที่พึ่งตนเองให้มากที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับ การจัดการโดยชุมชน มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้สำหรับการพัฒนาในหลายเรื่อง เช่น การพัฒนาชุมชน (Jonson, 1998) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, Agrawal & Gibson, 1999; Huybers & Bennett, 2003; Berkes, 2004) การวางแผนและการพัฒนาชุมชนบทและชุมชนเมือง (Healey, 2006) และรวมถึงเรื่องการท่องเที่ยว (Jamal & Getz, 1999; Murphy, 1983; Reid & George, 2004) โดยที่เรื่องการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกิดความยั่งยืน (Hughey & Simmons, 2008)

2.1.2 องค์ความรู้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวของชุมชน โดยส่วนใหญ่เริ่มต้นจากศึกษาศักยภาพทั่วไปทางด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน รวมทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นอันเป็นสมบัติเฉพาะถิ่นของชุมชน หาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการวางแผนการท่องเที่ยว เพื่อวางแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อหาแนวทางการพัฒนาและเพื่หารูปแบบ การบริหารจัดการและกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวหรือเส้นทางที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาด้านการตลาดและภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อพัฒนาบุคลากรและเครือข่ายทางการท่องเที่ยว เพื่อเตรียมพร้อมรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวและศึกษามุมมองจากนักท่องเที่ยว ประเด็นที่สำคัญของการท่องเที่ยวการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือการ “ทำอย่างไร” เพื่อเกิดความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนหรือโดยชุมชนได้ การมีชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การเชื่อมโยงการพัฒนาอย่างบูรณาการ การบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาล ส่งผลก่อให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศรวมทั้งการแข่งขันที่สูงขึ้น การเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระดับประเทศและท้องถิ่น การท่องเที่ยวเป็นทางหนึ่งของการนำรายได้เข้าสู่ชุมชน เป็นการส่งผลถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน การส่งเสริมความภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน สำหรับแรงกระตุ้นเชิงลบแม้จะกล่าวถึงไม่มากแต่ส่วนใหญ่มาจากการเริ่มเสื่อมโทรมของทรัพยากรในชุมชน การขาดมาตรฐานขององค์ประกอบของการท่องเที่ยว การขาดผู้นำ ลักษณะการทำงานที่ต่างคนต่างทำ และความขัดแย้งของกลุ่มคนในชุมชน หรือการกระจายอำนาจไม่ทั่วถึง เป็นต้น

รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ส่วนใหญ่จะเสนอแนะให้เป็นรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งมีโครงสร้างคือประธาน รองประธาน เลขานุการ คณะกรรมการ และประธานกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มบ้านพัก กลุ่มท่องเที่ยว เป็นต้น รวมทั้งมีคณะกรรมการที่ปรึกษาซึ่งจะเป็นตัวแทนจากภายนอก หน้าที่หลักของคณะกรรมการควรกำหนดระเบียบวิธีการในการจัดการท่องเที่ยว กำหนดกิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริม ซึ่งสะท้อนความเป็นชุมชนรวมถึงภูมิปัญญาและวิถีชีวิตชุมชน

การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นควรมีทุกภาคส่วนที่สำคัญเกี่ยวข้อง ลักษณะการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชนได้ดีกว่า ควรเลือกนำหลักการและลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวในแต่ละรูปแบบมาปรับใช้ และแก้ไขจุดด้อยหรือปัญหาทางการท่องเที่ยวของชุมชน แต่ให้คงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของความเป็นชุมชน แนวคิดที่เป็นแบบอย่างที่ดีคือการนำเสนอแนวคิดการศึกษาแบบ “องค์รวม” ซึ่งคือการนำแนวคิดและหลักการของหลายๆ ส่วนมาผสมผสาน เช่นแนวคิดรูปแบบต่างๆ ของการท่องเที่ยว แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนมาพิจารณา

องค์ความรู้ประเด็นร่วม จากบททวนงานวิจัยพบว่าประเด็นขององค์ความรู้ร่วมกันในหลายประเด็นดังต่อไปนี้

ชุมชนที่เลือกที่จะศึกษานักถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือนักวิจัยใช้เกณฑ์ในการเลือกชุมชนที่จะศึกษาโดยส่วนใหญ่จะมีเกณฑ์ในการเลือกร่วมกันคือ

1) ชุมชนนั้นมีศักยภาพทางการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือวิถีชีวิตของชุมชนซึ่งแต่ละที่จะมี “อัตลักษณ์” ของตนและเป็นเฉพาะพื้นที่ เช่น วัฒนธรรม ประเพณี อาหารท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน โบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯลฯ 2) ชุมชนของพื้นที่นั้นๆ จะต้องยอมรับการท่องเที่ยว ไม่ต่อต้าน และเห็นประโยชน์ร่วมกันจากการมีการท่องเที่ยวในชุมชนของตน จากทุกบทความจะสะท้อนถึงความสำคัญข้อนี้ 3) ชุมชนนั้นจะต้องมีเครือข่ายในการร่วมพัฒนาที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ซึ่งประกอบด้วยผู้นำชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งถือเป็นหน่วยงานหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 4) พื้นที่นั้นจะต้องมีนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น หรือมีเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาได้

จากองค์ความรู้สู่แนวทางปฏิบัติ จากสังเคราะห์งานวิจัยสามารถที่จะนำมารวบรวมสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ดังนี้ การนำไปสู่การปฏิบัติในเรื่องของหลักสำคัญสู่ความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จากทุกบทความแม้จะทำการวิจัยในพื้นที่ที่แตกต่างกัน แต่มีจุดยืนร่วมกันคือแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ซึ่งองค์ประกอบหรือหัวใจสำคัญที่เสมือนกุญแจสู่ความสำเร็จ คือ 1) การที่ชุมชนยอมรับและเห็นประโยชน์จากการท่องเที่ยว รวมทั้งมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการด้านการท่องเที่ยวเกิดกระบวนการเรียนรู้ จะช่วยให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้สามารถคงอยู่ได้อย่างสมบูรณ์ 2) นอกจากการยอมรับการท่องเที่ยวและรับทราบถึงประโยชน์แล้ว ชุมชนจะต้องเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวด้วย ชุมชนควรมีส่วนอย่างน้อย 4 ประการคือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ร่วมรับประโยชน์ 3) พื้นที่ในชุมชนมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าหรือสามารถกล่าวได้ว่ามีทุนทางธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม และปัญหาที่มีศักยภาพ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญา วิถีชีวิตชุมชน มีบางพื้นที่หิวยกความโดดเด่นเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนขึ้นมา เช่น โบราณวัตถุและโบราณคดี แหล่งโบราณสถาน 4) การดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นหนึ่งในหัวใจของความสำเร็จคือการมีผู้นำ หรือแกนนำที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ผู้นำนั้นควรต้องมีวิสัยทัศน์ และได้รับความเชื่อถือจากชุมชน ซึ่งในหลายบทความจะสนับสนุนการจัดตั้งในรูปแบบคณะกรรมการ 5) เครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) ควรที่จะร่วมมืออย่างเต็มที่ ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในบริบทของแต่ละชุมชนอาจต่างกันไป หากนำมาสังเคราะห์ให้เห็นจะมี ภาคส่วนของชุมชน (เช่น คณะกรรมการในชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอนุรักษ์ กลุ่มอาชีพ พระสงฆ์) ภาคส่วนของรัฐ (เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยว) ภาคส่วนของเอกชน ภาคการศึกษา และรวมทั้งนักท่องเที่ยว ซึ่งทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมเช่นการให้คำปรึกษาหรือการสนับสนุน องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือชุมชน ดังนั้นการดำเนินการพัฒนาบุคลากรจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพของการประสานงานของเครือข่ายฝ่ายต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ดังนั้นควรพัฒนาศักยภาพ “คน” ในชุมชนให้ดำเนินงานได้ ทั้งความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ เพื่อดำเนินการในกระบวนการอันเกิดประโยชน์แก่ชุมชนคือการวางแผนวิเคราะห์

และสรุปทบทวนความสำเร็จหรือล้มเหลวในชุมชน ทั้งนี้สามารถต่อยอดสู่คนรุ่นหลังจึงควรคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรในชุมชน

สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวชุมชนนั้นสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ติดอาวุธทางปัญญาให้ชุมชนผ่านการเรียนรู้อย่างเป็นระบบกระบวนการพัฒนาควรดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปโดยพัฒนาศักยภาพชุมชนไม่ว่าจะด้านของภาษา การถ่ายทอด ชุมชนควรมีเป้าหมายในการจัดการที่สอดคล้องไปในทางเดียวกัน นอกจากนี้แกนนำของชุมชนมีความสำคัญที่จะนำชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

การนำสู่การปฏิบัติ ในเรื่องของหลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งบทความส่วนใหญ่กล่าวถึงซึ่งหลักๆ แล้วคือ การอนุรักษ์ใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะพอดีให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาวถึงคนรุ่นหลัง รักษา ส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถนำการท่องเที่ยวเป็นการช่วยให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น มีการกระจายประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ในท้องถิ่น มีการทำงานและพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันกับเครือข่ายการท่องเที่ยวทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดเตรียมข้อมูล การบริการแก่นักท่องเที่ยว มีการประชุม ติดตาม ประเมิน พัฒนางานด้านการจัดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยภาคส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้อง มีการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Dolezal, 2011)

2.3 แนวคิด ทฤษฎีการประเมินศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว เป็นเครื่องมืออันใช้เป็นหลักประกันในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ คือ การมีรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงชุมชนเจ้าของท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม และนักท่องเที่ยว และสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งคือ การปฏิบัติต่าง ๆ ที่ประกอบกันเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ในแผนนี้ต้องการแสดงถึงสิ่งที่เป็หัวใจของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดี ประกอบด้วย การมีองค์การและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการวางแผนในด้านกายภาพและสังคมของแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับเรื่องการตลาด เพื่อให้การท่องเที่ยวประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจและได้นักท่องเที่ยวประเภทที่ต้องการ ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว เพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับประเภทและลักษณะของทรัพยากร และให้ความเอาใจใส่กับการวางแผนและการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวรวมไปการดำเนินกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ปัจจัยโดยรวมแล้วคือความซับซ้อนของกระบวนการและความจำเป็นที่ต้องพิจารณาความต้องการอันหลากหลายของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (ศูนย์เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยวและการแก้ไขปัญหาความยากจนแห่งเอเชีย, 2549)

การจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยเรื่องสำคัญ ดังนี้ 1) องค์การและบริหารจัดการ ทำหน้าที่ จัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเป็นหุ้นส่วน การพัฒนาองค์การการประเมินโอกาส 2) การวางแผนแหล่ง เกี่ยวข้องกับ ขีดความสามารถในการรองรับ การวางแผนนโยบาย การวิเคราะห์แหล่ง การเฝ้าระวัง การวางแผนการใช้ที่ดิน การวางแผนจราจร การประเมินผลกระทบ การมีส่วนร่วมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) การตลาด เกี่ยวกับการทำวิจัย กลยุทธ์การตลาด ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ 4) การ

พัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว เกี่ยวข้องกับ การเงิน การออกแบบผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว การวางแผนแหล่ง การวางแผนเส้นทาง การจัดการโครงการ การวางแผนสื่อความหมาย และการจัดการที่พัก 5) การ ปฏิบัติงานของแหล่ง ประกอบด้วย อัคริภัย ความปลอดภัย การจัดการสิ่งปฏิกูล การประปา การ กำจัดขยะ คุณภาพอากาศ การกระจายข่าว การฝึกอบรม และการบริหารจัดการ

สรุปแนวทางการประเมินศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เกี่ยวข้องกับเรื่อง วิสัยทัศน์หรือเป้าหมาย แผนงานด้านการบริหารและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แผนการเงินด้านการ ท่องเที่ยวแผนบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การบริหารจัดการสิ่งดึงดูดใจ การบริหารจัดการด้านสิ่ง อำนวยความสะดวกด้านการรักษาความปลอดภัย ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้านการตลาด โฆษณา ประชาสัมพันธ์ด้านบริการนักท่องเที่ยว

2.4 มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

นราวดี บัวขวัญ (2556) เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นถือเป็นเครื่องมือ สำคัญในการวางแผนเพื่อดำเนินการของชุมชน และยังเป็นแนวทางในการจัดการบริหารจัดการการ ท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ในปัจจุบันใช้เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่ อาเซียนประกอบด้วย 7 ด้าน คือ แนวคิดเป้าหมายการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต การบริหารจัดการอย่างยั่งยืน การ บริการท่องเที่ยว ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์และการตลาด

โดยมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียน นั้นได้จาก การสังเคราะห์เพื่อให้มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้ ภายใต้โครงการวิจัย แนวทางพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เชื่อมโยงสู่อาเซียน โดย การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยประจำปี พ.ศ. 2556 จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) อย่างไรก็ตามปัจจุบันประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญกับเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดย ชุมชนในประเทศเพราะการเพิ่มขึ้นของชุมชนการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง กรมท่องเที่ยวจึงได้ประกาศ เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานและแนว ปฏิบัติ โดยการวางแผนดำเนินงานและประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศ ไทยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้แบ่ง ออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) มาตรฐานการท่องเที่ยวที่แต่ละชุมชนจะต้องมี
- 2) มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ควรจะมี
- 3) มาตรฐานการท่องเที่ยวที่มีหรือไม่มีก็ได้ แต่ถ้ามีจะทำให้ชุมชนมีความ

น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามรายละเอียดของมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัด ชายแดนภาคใต้สู่อาเซียนสามารถแสดงได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 3 แสดงเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียน
 ด้านที่ 1 แนวคิด เป้าหมายการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

มาตรฐานที่จะต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
1. ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการอนุรักษ์	☐ มีแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ☐ สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร ☐ มีการฝึกอบรมให้ความรู้ให้คนในชุมชนอย่างน้อยปีละครั้ง ☐ สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวสามารถอธิบายได้	1. มีการเผยแพร่องค์ความรู้และสร้างการเรียนรู้กับคนภายในและภายนอก	☐ มีกลุ่มคนเข้ามาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ☐ มีวิทยากรถ่ายทอดได้ ☐ มีเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ เช่น สื่อต่างๆ ☐ มีการปรับฐานข้อมูล (สื่อ) ให้เป็นปัจจุบัน	1. มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (หลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และความรู้คู่คุณธรรม)	☐ มีแผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ☐ มีรูปแบบที่สะท้อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หรือมีการทำงานตามแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียง ☐ มีการขยายแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน ☐ สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวสามารถอธิบายแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้

2. มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต	☐ สมาชิกกลุ่ม ท้องเที่ยวมีความรู้ ความเข้าใจเรื่อง การอนุรักษ์วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ☐ มีกิจกรรม การแสดงออกทาง วัฒนธรรมอย่าง เป็นรูปธรรม ☐ สมาชิกกลุ่ม ท้องเที่ยวสามารถ อธิบายได้	2. คนในชุมชน สามารถเชื่อมโยง การท่องเที่ยวโดย ชุมชนสู่การจัดการ เรียนรู้ และพัฒนา ชุมชนในด้านต่างๆได้	☐ แกนนำกลุ่ม ท้องเที่ยวสามารถ อธิบายเชื่อมโยง cbt กับการพัฒนาชุมชนได้ ☐ แกนนำสามารถนำ เครื่องมือ cbt ไปจัด กิจกรรมสร้างการ เรียนรู้ในชุมชนได้		

ด้านที่ 2 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
1. ฐานข้อมูลทรัพยากร มีข้อมูลความรู้เรื่องทรัพยากร	☐ มีเอกสารข้อมูลรูปเล่มชัดเจน เป็นปัจจุบัน ☐ มีศูนย์ข้อมูล หรือแหล่งเรียนรู้	1. อบรมให้ความรู้	☐ ผ่านการประชุมอบรม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ☐ สามารถอธิบาย/ถ่ายทอด เรื่องทรัพยากรในชุมชนได้ ☐ มีหน่วยงานภาคีด้านการจัดทรัพยากรเข้ามาหนุนเสริม		
2. การสื่อความหมาย	☐ มีคนสื่อหรือสื่ออื่นๆ เช่น ป้าย เอกสาร ☐ ผู้สื่อความหมายต้องใช้ฐานข้อมูลที่ชัดเจนเป็นปัจจุบัน และมีทักษะ เทคนิค ลีลา ลูกเล่น	2. โปรแกรมการท่องเที่ยว	☐ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างการเรียนรู้ ☐ มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ลงมือทำ		

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
3. มีกลุ่มองค์กรในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	☐ มีแกนนำ ☐ มีกลุ่มในชุมชนที่มีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ☐ มีแผนงานในการขับเคลื่อน	3. มีหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วม	☐ มีเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษร ☐ มีการประสานงานกับหน่วยงานและคนในชุมชน ☐ มีแผนงานร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ☐ มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง		
4. มีการจัดการขยะ	☐ มีการอบรม/ให้ความรู้ คนในชุมชน ☐ จัดทำแผนการจัดการขยะในชุมชน ☐ วัสดุเหลือใช้หรือการนำกลับมาใช้ใหม่ ☐ สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวมีความรู้ความ	4. พื้นที่ทรัพยากรในชุมชนอย่างต่อเนื่อง	☐ มีกิจกรรมการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ☐ จัดทำแผนฟื้นฟูทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ☐ มีการประสานหน่วยงาน		

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
	เข้าใจ เรื่องการจัดการขยะ				
		5. มีกองทุนในการจัดการทรัพยากร	☐ กองทุนมีการหมุนเวียนและใช้ประโยชน์ ☐ สมุดบัญชีรับจ่ายของชุมชน		
		6. การจัดการพื้นที่	☐ มีการจัดแบ่งพื้นที่ในการใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน เช่น เขตพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ใช้ประโยชน์		
		7. มีกฎระเบียบในชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ	☐ มีเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษร ☐ มีการจัดการภายใต้กฎระเบียบ		

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
			☐ มีการ ประชาสัมพันธ์เรื่อง กฎระเบียบ		

ด้านที่ 3 ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
1. ข้อห้ามในการปฏิบัติ (ระเบียบ)	☐ มีกฎระเบียบที่เป็น ลายลักษณ์อักษร ☐ มีการปฏิบัติตาม กฎระเบียบ ☐ มีการสื่อ ความหมายให้กับ นักท่องเที่ยวเข้าใจตาม หลักศาสนา	1. การแต่งกายที่ เป็นอัตลักษณ์ของ ชุมชน	☐ สมาชิกชุมชนมี การแต่งกายให้ สอดคล้องกับวิถีชุมชน ☐ มีการสื่อ ความหมายเรื่อง การแต่งกายของคนใน ชุมชนให้กับ นักท่องเที่ยว	1. นำภาษาถิ่นมาใช้ให้ นักท่องเที่ยวเรียนรู้ ภาษาถิ่นของเราเช่น ภาษามลายู ภาษาใต้	☐ ใช้ภาษาถิ่น ร่วมกับ ภาษากลาง ☐ มีการสื่อ ความหมายภาษาถิ่น ☐ มีสื่อที่แสดงให้เห็น ถึงการแลกเปลี่ยน ภาษาถิ่นให้กับ นักท่องเที่ยว ☐ มีการสืบทอดภาษา ถิ่นให้กับเยาวชน

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
		2. รวบรวมฐานข้อมูลอาชีพของแต่ละชุมชน	☐ มีข้อมูลอาชีพที่เป็นลายลักษณ์อักษร ☐ มีปฏิทินฤดูกาลการประกอบอาชีพท้องถิ่น ☐ มีกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ฐานอาชีพแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจ	2. รวบรวมการละเล่นและจัดโปรแกรมการละเล่นของแต่ละชุมชน***	☐ มีโปรแกรมท่องเที่ยวที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้การละเล่น ☐ มีการสื่อความหมายเรื่องการเล่นพื้นบ้าน ☐ มีการถ่ายทอดสู่เยาวชน
		3. มีแหล่งเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตและอาชีพ	☐ มีฐานเรียนรู้ ☐ มีผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน วิทยากรประจำฐาน ☐ มีการสืบทอดให้กับเยาวชน		

ด้านที่ 4 ด้านการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
1. กฎระเบียบกติกา	☐ สมาชิกสามารถอธิบายกฎระเบียบได้ ☐ มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ☐ มีการนำหลักศาสนามากำหนดเป็นกฎระเบียบ	1. ภูมิปัญญาและการถ่ายทอดองค์ความรู้	☐ มีการบันทึกข้อมูลเอกสารลายลักษณ์อักษร ☐ มีผู้รู้ถ่ายทอด สื่อความหมาย ☐ มีการสืบทอดองค์ความรู้ให้กับเยาวชน ☐ มีแผนการพัฒนาคนในชุมชนให้มียุทธศาสตร์ความรู้ที่เหมาะสมในการทำงาน	1. ผลิตภัณฑ์ชุมชน	☐ มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ☐ มีเอกสารประชาสัมพันธ์ ☐ พัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ในชุมชนให้มีคุณภาพ
2. รูปแบบการทำงาน	☐ มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง ☐ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ	2. แกนนำกลุ่มท้องถิ่น	☐ ผู้นำมีวิสัยทัศน์และแนวคิดในการพัฒนาชุมชนโดยใช้ฐานความรู้		

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
	☐ สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น คน 3 วัย กลุ่มเยาวชนผู้นำและหน่วยงาน		☐ ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ☐ มีการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนบทบาทในการทำงาน		
3. ผู้นำทางการในชุมชน	☐ ผู้นำมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว	3. มีแผนการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวอย่างชัดเจน	☐ มีการประชุมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ☐ มีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ติดตามและประเมินผล ☐ มีบันทึกการประชุมกลุ่ม		
4. มีการขับเคลื่อนและเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ ในชุมชน	☐ มีกลุ่มชัดเจน ☐ มีบันทึกการประชุมกลุ่ม ☐ มีกิจกรรมในการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่ม	4. กองทุนสวัสดิการชุมชน	☐ มีการจัดตั้งกองทุนและการบริหารกองทุนอย่างชัดเจน		

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
			☐ มีกฎระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน ☐ มีบันทึก การประชุม เอกสาร หลักฐานการใช้ จ่ายเงินของกองทุน		
5. มีการทำงานเป็นทีม	☐ มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำ ☐ มีการวางแผนและแบ่ง บทบาทการประชุมอย่าง ชัดเจน ☐ มีการใช้สื่อประกอบใน การประชุม ที่มากกว่า การ พูดคุยเพียงอย่างเดียว	5. การจัดการ ทรัพยากรน้ำและน้ำ เสีย	☐ บ้านพัก นักท่องเที่ยวและ กิจกรรมท่องเที่ยวมี การใช้น้ำอย่าง ประหยัด ☐ ชุมชนมีข้อตกลง ในการใช้ทรัพยากรน้ำ ☐ กลุ่มท่องเที่ยวมี การวางแผนทาง การปฏิบัติเพื่อป้องกัน น้ำเสีย		

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
6. กิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน	☐ มีกิจกรรมนำเที่ยวที่สร้างการเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว ☐ มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสาธารณะประโยชน์ ☐ มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ชุมชน	6. การจัดการด้านเสียงรบกวน	☐ มีข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อควบคุมเสียงรบกวน ☐ กิจกรรมท่องเที่ยวไม่รบกวนต่อชุมชนสัตว์ป่าหรือสภาวะแวดล้อม		
7. กระจายรายได้สู่ชุมชน	☐ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ☐ มีคณะทำงาน มีกลุ่มองค์กรชัดเจน ☐ มีระบบบัญชีแสดงรายรับ รายจ่ายของกลุ่ม ☐ มีการประชุมประจำเดือน ☐ มีการรายงานและติดตาม	7. การจัดการด้านพลังงาน	☐ มีแนวทางในการประหยัดไฟ น้ำมัน แก๊ส และเชื้อเพลิงอื่นๆ ☐ มีแนวทางในการใช้พลังงานอย่างประหยัดหรือการใช้พลังงานทางเลือกหรือพลังงานทดแทน		

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
8. การระดมทุน	☐ มีเอกสารหลักฐานการเป็นสมาชิก ☐ มีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ☐ มีการจัดสรรรายได้ให้สมาชิกอย่างเป็นธรรม ☐ ชาวบ้านร่วมลงหุ้นลงแรง	8. ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	☐ สนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุที่มีในท้องถิ่นซึ่งไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ☐ ไม่สนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีวัตถุดิบที่ทำมาจากสัตว์หายาก/ใกล้สูญพันธุ์ ☐ มีการส่งเสริมให้นำศิลปะท้องถิ่นและใช้วัสดุที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมาการตกแต่งสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว		

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
9. การประเมินความพึงพอใจกับนักท่องเที่ยว	☐ มีแบบประเมิน สมุดเยี่ยม ☐ มีการรับฟังความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว ☐ มีการนำความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวไป ปรับปรุงและแก้ไข				
10. การจัดการขยะชุมชน/แหล่งท่องเที่ยว	☐ วางอย่างเหมาะสมและรักษาความสะอาด ☐ มีการคัดแยกขยะ หรือแยกถังขยะ ☐ มีสถานที่กำจัดขยะ ☐ มีปริมาณอย่างเพียงพอ				

ด้านที่ 5 ด้านการบริการท่องเที่ยว

เลขที่	มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว						
	1. จุดบริการนักท่องเที่ยว	☐ มีบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว ☐ มีเอกสารประชาสัมพันธ์ คู่มือด้านการท่องเที่ยว ☐ มีระบบการประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ภายในชุมชน				
		☐ มีการบริการจัดทำประกันอุบัติเหตุให้กับนักท่องเที่ยว*** (กรณีที่กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเสี่ยง)				

เลขที่	มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
		และอันตราย) ☐ มีข้อปฏิบัติสำหรับ นักท่องเที่ยว ☐ มีป้าย ประชาสัมพันธ์ ☐ มีแผนที่และแผนผัง ชุมชน				
ที่พัก						
	2. โครงสร้างที่พัก	☐ สภาพการใช้งานดี วัสดุที่ใช้แข็งแรง ☐ การจัดภูมิทัศน์ที่ลง ตัวกับทำเลที่ตั้ง	1. ห้องนอน	☐ สะอาดมีอากาศ ถ่ายเทได้สะดวก ☐ เป็นสัดส่วน มี พื้นที่วางสิ่งของ สัมภาระในห้องนอน ☐ มีที่แขวนผ้า กระจก ผ้าม่าน ภายใน ห้องนอน		

เลขที่	มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
			2. อุปกรณ์เครื่องนอน	☐ อุปกรณ์เครื่องนอนมีความเหมาะสมและ พอเพียงกับจำนวนนักท่องเที่ยว (ที่นอน หมอน ผ้าห่ม มุ้ง ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน) ☐ การรักษาความสะอาดทุกครั้งที่มีผู้เข้ามาพัก		
	3. ห้องน้ำสะอาด	☐ อุปกรณ์มีครบ (ถังน้ำมีฝาปิดและแยกระหว่างอาบกับชำระ ชันน้ำมีด้าม มีราวแขวนผ้า) ☐ ห้องน้ำมีความสะอาด และมีกลิ่น	3. การจัดภูมิทัศน์	☐ มีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว ☐ มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว ☐ มีการปลูกต้นไม้ ตกแต่ง และพืชสวน ครบถ้วนได้		

เลขที่	มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
อาหาร						
	4. อาหารพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน จัดโปรแกรมอาหารเพื่อสุขภาพ	☐ มีการบริการอาหารพื้นบ้านให้กับนักท่องเที่ยว ☐ มีการสอนให้นักท่องเที่ยวทำอาหารพื้นบ้าน ☐ มีการสื่อความหมายเรื่องอาหารพื้นบ้าน ☐ มีการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นที่ผลิตเองในชุมชนมาเป็นส่วนประกอบหลักในการประกอบอาหาร	4. ห้องครัวหรือที่จัดเตรียมอาหาร	☐ อุปกรณ์พร้อมสะอาด เรียบร้อยและมีการจัดเก็บอย่างมิดชิด ☐ อากาศถ่ายเทสะดวก ☐ มีความสะอาดของตัวอาคารและอุปกรณ์ ☐ มีการจัดระเบียบพื้นที่ ☐ สถานที่มีความเหมาะสม		

เลขที่	มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
		☐ มีอาหารที่ถูกสุขอนามัยและดีต่อสุขภาพปราศจากสารปรุงรส				
	5. ถังขยะ	☐ วางอย่างเหมาะสมและรักษาความสะอาด ☐ มีการคัดแยกขยะหรือแยกถังขยะ ☐ มีสถานที่กำจัดขยะ ☐ มีปริมาณอย่างเพียงพอ				
รายการนำเที่ยว						
	6. กิจกรรมท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	☐ ฐานกิจกรรมง่ายต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยว ☐ มีความปลอดภัยของแต่ละฐานเรียนรู้	5. จัดทำโปรแกรมฐานเรียนรู้	☐ สร้างการเรียนรู้กิจกรรมแต่ละฐาน ☐ ฐานกิจกรรมมีการเชื่อมโยง		

เลขที่	มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
		☐ ระยะเวลาในและฐานเรียนรู้มีความเหมาะสม ☐ มีผู้สื่อความหมายให้ความรู้ในแต่ละฐาน				
นักสื่อความหมายท้องถิ่น						
	7. นักสื่อความหมายท้องถิ่น	☐ นักสื่อความหมายท้องถิ่นผ่านการฝึกอบรม/รู้ข้อมูลชุมชนเป็นอย่างดี ☐ สามารถสื่อสารภาษาถิ่น และภาษาเพื่อนบ้าน (อังกฤษ มาลายู หรือจีนกลาง) ได้อย่างน้อย 1 ภาษา				

ด้านที่ 6 ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
1. มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	☐ มีแผนรองรับเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ☐ มีมาตรการรักษาความปลอดภัยในที่พักและชุมชน ☐ มีศูนย์รับแจ้งเหตุจากนักท่องเที่ยว	1. มีการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	☐ มีการรับรอง ☐ การตรวจสอบประจำเดือน ☐ มีการประเมิน		
2. มีความรู้ความเข้าใจในการเข้าช่วยเหลือนักท่องเที่ยว	☐ มีบุคลากร ☐ มีอุปกรณ์สื่อสารในการปฏิบัติงาน ☐ มีการฝึกอบรม มีการซักซ้อม				
3. มีเครื่องมืออุปกรณ์ ในการเข้าช่วยเหลือนักท่องเที่ยว	☐ อุปกรณ์เครื่องมือทันสมัย ☐ มีความรู้และความพร้อม				

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
	☐ พัฒนาคนให้มี ความรู้อย่างต่อเนื่อง ☐ มีการชักชวน การเกิด ภัย หรือ เหตุการณ์ต่าง ๆ				

ด้านที่ 7 การประชาสัมพันธ์และการตลาด

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
1. ช่องทางการจัดจำหน่าย โดยชุมชน	☐ มีระบบการจอง ☐ มีสื่อประชาสัมพันธ์ ที่หลากหลาย เช่น Website Facebook, แผ่นพับ การบอกปาก ต่อปาก เป็นต้น	1. ร่วมงานส่งเสริม การขาย	☐ มีประสบการณ์ใน การออกบูทร่วมงาน ส่งเสริมการขาย การท่องเที่ยว ในระดับ จังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1. กิจกรรม Fam trip ประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว	☐ เชิญผู้ประกอบการ ธุรกิจนำเที่ยว และ สื่อมวลชนมาสำรวจ แหล่งท่องเที่ยวชุมชน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

มาตรฐานที่ต้องมี		มาตรฐานที่ควรจะมี		มาตรฐานที่มีหรือไม่มีก็ได้	
เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน	เกณฑ์การพิจารณา	ตัวชี้วัดในการประเมิน
2. รูปแบบการประชาสัมพันธ์มีความเหมาะสมสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้	☐ มีการกำหนดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับชุมชน ☐ มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวละกลุ่มเป้าหมาย ☐ มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยว				

2.5 มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงได้แต่งตั้งคณะดำเนินงานจัดตั้งเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย โดยมี อพท. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการประสานและจัดทำ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2554 ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2559 และปรับปรุงต่อเนื่องจนถึง พ.ศ. 2562 ภายใต้กรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน (GSTC) เชื่อมโยงกับบริบทในประเทศไทยเพื่อให้ได้เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานและแนวปฏิบัติ โดยการวางแผนดำเนินงานและประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559)

- 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี
- 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน
- 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน
- 5) ด้านคุณภาพการบริการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทยถือเป็นหลักเกณฑ์ที่จะช่วยประเมินว่าชุมชนมีจุดแข็ง จุดอ่อนในประเด็นใดเพื่อให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เดิมเต็มและเสริมสร้างศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักเกณฑ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยว (GSTC) คือ ความพยายามที่จะสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งถือเป็นแนวทางขั้นพื้นฐานที่หน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืนสามารถถือปฏิบัติได้ และเพื่อจะตอบสนองค่านิยมของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แหล่งท่องเที่ยวจะต้องบริหารจัดการอย่างบูรณาการและมองภาพรวมที่ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ คือ การบริหารจัดการอย่างยั่งยืน เพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบ ทางสังคม-เศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น เพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบ ทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว และเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบด้านลบทางสิ่งแวดล้อม โดยหลักเกณฑ์นี้ได้รับการออกแบบให้สามารถประยุกต์ใช้กับแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภทและทุกขนาด

เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย เกณฑ์ย่อย 5 ด้าน มีเป้าประสงค์รวมทั้งสิ้น 28 เป้าประสงค์ คือ 1) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3) การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน 4) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน 5) คุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีคำอธิบายแบบตรวจสอบ เกณฑ์มาตรฐาน ในรายละเอียดของเกณฑ์มาตรฐาน 5 ด้าน ที่ประกอบด้วยเป้าประสงค์รวมทั้งสิ้น 28 เป้าประสงค์ ดังนี้

ด้าน 1: ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เป้าประสงค์ที่ 1.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 5 ข้อ ดังนี้

(1) มีการจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งได้รับการรับรองจากหน่วยงานภาครัฐ และมีโครงสร้างการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน้าที่ชัดเจน คำอธิบาย: สมาชิกร่วมกันจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยเฉพาะ พร้อมทั้งมีการรับรองการจัดตั้งชมรมฯ จากหน่วยงานภาครัฐ เช่น เทศบาล อบต. เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่ง หรือ ประกาศ แต่งตั้งชมรมฯ เพื่อให้มีการเชื่อมโยงระหว่างชมรมฯ และท้องถิ่น ทั้งนี้ ชมรมฯ ดังกล่าวควรมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน โดยแบ่งบทบาทหน้าที่และรายละเอียดความรับผิดชอบของแต่ละหน้าที่ไว้อย่าง ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร

(2) มีกรรมการชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นคนในชุมชน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบด้วยกรรมการที่เป็นคนในชุมชนเป็นส่วนใหญ่เพื่อให้เป็นการบริหารจัดการโดยคนท้องถิ่นเพื่อคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

(3) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้ง 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีแผนการดำเนินงานที่ประกอบไปด้วยวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และ แผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้ง 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม โดยมีการบูรณาการการดำเนินงานทั้ง 3 มิติ เพื่อกำหนดถึงความสมดุลของความยั่งยืน และ สมาชิกชมรมฯ มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และ แผนการดำเนินงานร่วมกัน

(4) สมาชิกชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการทาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนทำแผนงานโดยมุ่งเน้นที่การมีส่วนร่วมของสมาชิก

(5) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีทะเบียนประวัติข้อมูลสมาชิกที่เป็นปัจจุบัน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการรวบรวมข้อมูลสมาชิกชมรมฯ เพื่อจัดทำเป็นทะเบียนประวัติ โดยมีผู้รับผิดชอบหลักจัดการข้อมูลสมาชิกเข้า-ออก

เป้าประสงค์ที่ 1.2 ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 3 ข้อ ดังนี้

(6) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีข้อตกลงร่วมกันในการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ของการพัฒนาชุมชน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการร่วมกันกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวเข้ากองทุนส่วนกลางเพื่อประโยชน์ของชุมชนโดยมีการนำกองทุนดังกล่าวไปใช้ใน กิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ทุกคนในชุมชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการท่องเที่ยว

(7) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการร่วมกันกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการใช้ทรัพยากรด้านสังคม ประเพณี วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว เช่น วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะท้องถิ่น เป็นต้น โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ และ ดูแลรักษาทรัพยากรเหล่านั้นให้ไม่ถูกทำลายหรือลดคุณค่าลงจากกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆในชุมชน

(8) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการร่วมกันกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการใช้ทรัพยากรด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ และ ดูแลรักษาทรัพยากร เหล่านั้นให้ไม่ถูกทำลายหรือลดคุณค่าลงจากกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ในชุมชน

เป้าประสงค์ที่ 1.3 ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 2 ข้อ ดังนี้

(9) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการร่วมกันกำหนดข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมเยือนชุมชนโดยมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเพื่อให้เกิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่พึงปรารถนาสำหรับชุมชน

(10) ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีการนำไปปฏิบัติจริง คำอธิบาย: ข้อควรปฏิบัติของนักท่องเที่ยวที่ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกันกำหนดขึ้นนั้นได้รับการนำไปใช้จริง และส่งผลให้ไม่เกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ต่างๆที่จะเป็นผลเสียต่อชุมชน

เป้าประสงค์ที่ 1.4 การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 2 ข้อ ดังนี้

(11) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในชมรมฯให้มีความพร้อมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการพัฒนาบุคลากรผ่านการอบรมให้ความรู้ อบรมเชิงปฏิบัติการ ฯลฯ เพื่อให้สมาชิกชมรมฯ และ สมาชิกชุมชนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการ การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

(12) สมาชิกชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีศักยภาพ ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน คำอธิบาย: สมาชิกชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้มีความรู้ และ ทักษะด้านต่าง ๆ สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์ที่ 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 2 ข้อ ดังนี้

(13) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนในการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวในชุมชน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายข่าวสารการท่องเที่ยวในชุมชนให้สมาชิกชมรมฯ และคนในชุมชนได้รับทราบเป็นประจำผ่านช่องทางต่าง ๆ

(14) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม และการเป็นสมาชิกชมรมฯ คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการเปิดรับสมาชิกใหม่เป็นประจำโดยให้อาสาสมัครในชุมชนก่อน

เป้าประสงค์ที่ 1.6 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 2 ข้อ ดังนี้

(15) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการทำงานร่วมกับภาคีต่างๆจากภาครัฐ และภาคเอกชนที่จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนให้ยั่งยืน

(16) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการทำงานร่วมกับภาคีภาครัฐหรือภาคเอกชนเพื่อการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในชุมชนผ่านการจัดกิจกรรม หรือ ข้อตกลงร่วมมือด้านต่างๆ

เป้าประสงค์ที่ 1.7 การจัดการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพพิจารณาจากเกณฑ์ 2 ข้อ ดังนี้

(17) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมกับชุมชน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการบริหารจัดการการส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน

(18) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชนผ่านสื่อต่างๆ พร้อมทั้งมีปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยว และ แผนที่ท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้ นักท่องเที่ยวทราบข้อมูลต่างๆ

เป้าประสงค์ที่ 1.8 ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้

(19) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีระบบบริหารจัดการการเงิน การบัญชีที่มีประสิทธิภาพ คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีระบบการบริหารจัดการการเงิน การบัญชี โดยมีบัญชีธนาคารของชมรมฯ พร้อมทั้งบุคลากรดูแลการทำบัญชีโดยสามารถตรวจสอบได้และมีความโปร่งใส

เป้าประสงค์ที่ 1.9 เยาวชนได้รับการให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวโดยชุมชน พิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้

(20) ชุมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการให้ความสำคัญกับเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมฯ คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในชมรมฯ ผ่านกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ หรือ กิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ

ด้าน 2: ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี

เป้าประสงค์ที่ 2.1 การจัดสรรรายได้มีประสิทธิภาพพิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้

(1) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดสรรรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ของสมาชิกชมรมฯ และ สาธารณประโยชน์ ผ่านกองทุนพัฒนาชุมชนกลางเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมวิถีชีวิต และ กิจกรรมต่างๆของชุมชน

เป้าประสงค์ที่ 2.2 การส่งเสริมยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้

(2) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เช่น การป้องกันยาเสพติด สุขอนามัย เพื่อให้การท่องเที่ยวในชุมชนช่วยให้ชุมชนมีความสามัคคี และ สอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิม

เป้าประสงค์ที่ 2.3 ผลผลิตชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว พิจารณาจากเกณฑ์ 2 ข้อ ดังนี้

(3) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการส่งเสริมให้เกิดโอกาสในการเพิ่มรายได้จากผลิตภัณฑ์ชุมชน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว โดยมีการจัดสรรพื้นที่จัดจำหน่ายให้กับคนในชุมชน

(4) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เช่น อาหาร การแต่งกาย การแสดง ฯลฯ ที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเน้นการใช้สินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกิจกรรมการท่องเที่ยว

**เป้าประสงค์ที่ 2.4 สิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยวได้รับการให้ความสำคัญ
พิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้**

(5) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชนของทุกกลุ่มคนในการท่องเที่ยว คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของคนทุกกลุ่ม เช่น เด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และ คนกลุ่มน้อยต่างๆ ให้มีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว

ด้าน 3: ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

**เป้าประสงค์ที่ 3.1 ฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวมีคุณภาพ
พิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้**

(1) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการข้อมูลทางมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการสืบค้น รวบรวมข้อมูลทางมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีการนำข้อมูลไปใช้ในการท่องเที่ยว

**เป้าประสงค์ที่ 3.2 การเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
มีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้**

(2) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมของชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือ สื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ

**เป้าประสงค์ที่ 3.3 การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ พิจารณาจาก
เกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้**

(3) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

ด้าน 4: ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

เป้าประสงค์ที่ 4.1 การจัดการพื้นที่การท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์

3 ข้อ ดังนี้

(1) ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดการใช้พื้นที่ตามวัตถุประสงค์ (Zoning) เพื่อการท่องเที่ยว คำอธิบาย: ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดการใช้พื้นที่ตามวัตถุประสงค์ (Zoning) เพื่อการท่องเที่ยวโดยมีการร่วมวางแผน และ จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวตามแผนผังการใช้พื้นที่ เพื่อให้การท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อด้านลบกับการใช้พื้นที่เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ

(2) ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดขีดความสามารถใน

การรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) คำอธิบาย: ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) เพื่อลดผลกระทบทางลบที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในชุมชน

(3) ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณชุมชนให้มีความร่มรื่น เป็นระเบียบ สวยงามตามความเหมาะสม คำอธิบาย: ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณชุมชนให้มีความร่มรื่น เป็นระเบียบ สวยงามตามความเหมาะสม

เป้าประสงค์ที่ 4.2 ฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้

(4) ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน คำอธิบาย: ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการสืบค้น รวบรวมข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและมีการนำข้อมูลไปใช้ในการท่องเที่ยว

เป้าประสงค์ที่ 4.3 การเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้

(5) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว และสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ

เป้าประสงค์ที่ 4.4 การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้

(6) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนผ่านกิจกรรมต่างๆ

เป้าประสงค์ที่ 4.5 การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้

(7) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยว คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีภาคีต่างๆ เข้าร่วม

ด้าน 5: ด้านบริการและความปลอดภัย

เป้าประสงค์ที่ 5.1 การบริการและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างน่าพึงพอใจ พิจารณาจากเกณฑ์ 2 ข้อ ดังนี้

(1) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการวัดระดับความพึงพอใจในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการวัดระดับความพึงพอใจในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว โดยมีการเก็บข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์วางแผนการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

(2) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีผลการประเมินความพึงพอใจในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเป็นที่น่าสนใจ คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีผลการประเมินความพึงพอใจในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับที่น่าพอใจของนักท่องเที่ยว

เป้าประสงค์ที่ 5.2 นักสื่อความหมายมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 1

ข้อ ดังนี้

(3) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีนักสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพ คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีนักสื่อความหมายที่ได้รับการพัฒนาและสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนได้อย่างถูกต้องชัดเจน

เป้าประสงค์ที่ 5.3 เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย พิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้

(4) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัย คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการประเมินความปลอดภัยในเส้นทางท่องเที่ยวเป็นประจำ และมีมาตรการป้องกันภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้

เป้าประสงค์ที่ 5.4 จุดบริการท่องเที่ยวมีคุณภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 6 ข้อ ดังนี้

(5) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ เช่น คนพิการ ผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถเข้าถึงจุดท่องเที่ยวต่างๆ ได้ คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีอุปกรณ์และบุคลากรอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะต่างๆ ได้รับความสะดวกในการท่องเที่ยวในชุมชน

(6) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีจุดบริการห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีจุดบริการห้องน้ำที่สะอาด โดยมีการทำความสะอาดเป็นประจำทุกวัน และมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว

(7) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีจุดบริการด้านอาหารที่ถูกสุขลักษณะ คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีจุดบริการอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ และ ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นส่วนประกอบในการประกอบอาหาร

(8) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการบริการข้อมูลท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ถูกต้อง เข้าถึงง่าย คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีจุดบริการข้อมูลท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีเจ้าหน้าที่ประจำจุดให้บริการที่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และ มีการบริการที่ดี

(9) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดสรรจุดจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกของชุมชน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดสรรจุดจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกในชุมชนซึ่งมีสินค้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนจำหน่ายอยู่

(10) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีป้ายสื่อความหมายต่างๆ ที่ชัดเจนติดตั้งในจุดที่เหมาะสม คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีป้ายสื่อความหมายที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชนในจุดท่องเที่ยวต่างๆ สำหรับการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน

เป้าประสงค์ที่ 5.5 การบริหารจัดการวิธีการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้

(11) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีวิธีและเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนที่ปลอดภัย คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการวิธีและเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนให้มีความสะอาด ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

เป้าประสงค์ที่ 5.6 การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินมีประสิทธิภาพ พิจารณาคะแนนจากเกณฑ์ 2 ข้อ ดังนี้

(12) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีแผนรองรับกรณีฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีแผน ขั้นตอน อุปกรณ์ และ มาตรการรองรับกรณีฉุกเฉิน

(13) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีโครงสร้างการบริหารจัดการในกรณีฉุกเฉินที่ชัดเจน คำอธิบาย: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีโครงสร้างการบริหารจัดการในกรณีฉุกเฉิน โดยมีผู้ประสานงาน เบอร์ติดต่อ และ สถานพยาบาลใกล้เคียงที่พร้อมให้บริการกรณีฉุกเฉิน

เป้าประสงค์ที่ 5.7 การติดต่อประสานงานด้านบริการมีประสิทธิภาพ พิจารณาจากเกณฑ์ 1 ข้อ ดังนี้

(14) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีระบบการประสานงานด้านการบริการ

จากวิเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงระหว่างมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียน กับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย เพื่อให้ได้ประเด็นในการประเมินที่ครอบคลุมในทุกมิติที่เกี่ยวข้อง โดยเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียนนั้น มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เนื่องจากมีฐานคิดมาจากบริบทของพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งให้ความสำคัญกับด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านแนวคิดเป้าหมายการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ด้านการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ด้านการบริการท่องเที่ยว ด้านความ

ปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด สำหรับเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ซึ่งประกาศใช้โดยกรมท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยมุ่งเน้นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานและแนวปฏิบัติ โดยการวางแผนดำเนินงานและประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้เป้าหมายหลักเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และด้านคุณภาพการบริการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ซึ่งจากการวิเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงของเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียน ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง และเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย สามารถสังเคราะห์ประเด็นที่เชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง ได้ดังตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 4 แสดงความเชื่อมโยงของประเด็นการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียน	เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย	สรุปประเด็นการประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
ด้านแนวคิดเป้าหมายการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและ	ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ด้านการบริหารการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี	ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี
ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต	ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน	ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม
ด้านการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ
ด้านการบริการท่องเที่ยว	ด้านคุณภาพการบริการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ด้านบริการและความปลอดภัย
ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	-	
ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด	-	ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด

จากตารางดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของประเด็นในการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งพบว่าทั้ง 2 เกณฑ์มาตรฐาน ให้ความสำคัญกับการประเมินในประเด็น การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ การบริการและความปลอดภัย และการประชาสัมพันธ์และการตลาด ดังนั้น เพื่อนำไปสู่การประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อสร้างการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ได้มาตรฐานและเกิดความยั่งยืนครอบคลุมมิติการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน มิติเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบ ทางสังคม เศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น มิติเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบ ทางวัฒนธรรมแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว และมิติเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบด้านลบทางสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องดำเนินการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ใน 6 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านที่ 1 การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านที่ 3 การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ด้านที่ 4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ด้านที่ 5 บริการและความปลอดภัย และด้านที่ 6 การประชาสัมพันธ์และการตลาด

2.6 บริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

อำเภอเบตง จังหวัดยะลา นับเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ใต้สุดของประเทศไทย โดยมีลักษณะเป็นหัวหอกยื่นเข้าไปในประเทศมาเลเซีย ตั้งอยู่ในแนวเทือกเขาสนกาลาคีรี มีเนื้อที่ประมาณ 1,328 ตารางกิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองยะลาประมาณ 140 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 1,220 กิโลเมตร ด้วยภูมิประเทศของอำเภอเบตงส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงจึงทำให้เบตงมีอากาศดี และมีหมอกตลอดปี ดังคำขวัญประจำอำเภอที่ว่า “เมืองในหมอก ดอกไม้งาม ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน” พื้นที่ของเมือง เบตงนั้น ทางทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอจะนะและรัฐเปรัก ทิศตะวันตกและทิศใต้ติดต่อกับรัฐเปรัก มีเพียงทิศเหนือที่มีพรมแดนติดต่อกับดินแดนของประเทศไทย คือ อำเภอธารโต จังหวัดยะลา เบตงเป็นเมืองที่มีอัตลักษณ์พิเศษแตกต่างจากอำเภออื่นๆ ของจังหวัดยะลา ตรงที่เป็นเมืองที่ผสมผสานประเพณีและวัฒนธรรมของคนไทยหลายเชื้อชาติและศาสนาซึ่งแตกต่างจากพื้นที่อื่น และได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับเมืองสุไหงโก-ลก และหนองจิก สำหรับสภาพเศรษฐกิจของเบตงขึ้นอยู่กับภาคการเกษตรเป็นสำคัญ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยเฉพาะการทำสวนยางพาราและสวนผลไม้ หากพิจารณาถึงมูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย ผ่านด่านเบตง ในช่วง 4 เดือนแรก (มกราคม-เมษายน) ของปี 2560 พบว่า มีมูลค่าการค้าเท่ากับ 1,293.92 ล้านบาท และในปี 2559 มีมูลค่าการค้าเท่ากับ 2,570.56 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.39 ของมูลค่า

ดุลการค้ารวมไทย-มาเลเซีย และมีอัตราการขยายตัวเติบโตเพิ่มขึ้นจากปี 2558 คิดเป็นร้อยละ 5.80 โดยสินค้าที่ส่งออกไปมาเลเซียส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทยางพารา เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ผลิตภัณฑ์ยาง ไม้แปรรูป และรถยนต์อุปกรณ์และส่วนประกอบ และสินค้านำเข้าส่วนใหญ่เป็นเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ เทปแม่เหล็ก จานแม่เหล็กสำหรับคอมพิวเตอร์ เครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรม สื่อบันทึกข้อมูล ภาพ เสียง และส่วนประกอบคอมพิวเตอร์ เนื่องจากเบตงเป็นเมืองที่อยู่ห่างไกลสุดด้ามขวาน ดังนั้น รัฐบาลจึงมุ่งเน้นที่จะพัฒนาให้เป็นเมืองต้นแบบการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน หรือ Sustainable Development City ที่มีความมั่นคงด้านพลังงานและอาหาร มีความสามารถในการจัดการตัวอย่างแบบครบวงจรและทันสมัย แต่ยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของความเป็นเบตงอย่างยั่งยืน สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นประตูเชื่อมโยงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยสู่ภาคเหนือและภาคตะวันออกของประเทศมาเลเซีย

การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเบตง สามารถเดินทางได้โดยทางบก แต่ในอนาคตกอนไถ่เมื่อการก่อสร้างสนามบินเสร็จก็จะสามารถเดินทางทางอากาศได้อีกทาง การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล จากจังหวัดยะลาใช้ทางหลวงหมายเลข 4106 ยะลา - เบตง ซึ่งจะผ่านอำเภอบันนังสตา อำเภอธารโต บ้านคอกช้าง เข้าสู่อำเภอเบตง และเลี้ยวซ้ายไปทางหลวงหมายเลข 4062 ไปหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 ระยะทางจากเมืองเบตง ไปหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 ประมาณ 30 กม. ส่วนการเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง: หาดใหญ่ - เบตง และยะลา-เบตง โดยผู้โดยสารลงที่อำเภอเบตง และเดินทางต่อด้วยรถชุมชนเข้าสู่หมู่บ้าน การเดินทางภายในชุมชน เพื่อไปตามจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ใช้รถกระบะ และเดินเท้าเนื่องจากจุดท่องเที่ยวภายในชุมชนอยู่ใกล้กัน

ปัจจุบันอำเภอเบตงมีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 62,523 คน (นับปีพ.ศ. 2560) ประกอบด้วยคนไทยหลากหลายเชื้อชาติ เป็นคนไทยเชื้อสายมลายู คนไทยเชื้อสายจีน เช่น กวาง ไส ฮกเกี้ยน แต่จิว จีนแคะ และคนไทยพุทธ โดยได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขเกิดการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมที่หลากหลายได้อย่างลงตัว กรอบกับเป็นอำเภอใต้สุดของประเทศไทยและมีอาณาเขตติดชายแดนประเทศมาเลเซีย เป็นเมืองชายแดนที่มีการเคลื่อนไหวทางธุรกิจการค้าสูง ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันหากเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นในจังหวัดยะลาเนื่องจากมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น พร้อมทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้อย่างมหาศาล ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในอำเภอเบตง สามารถแบ่งกลุ่มการท่องเที่ยวได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มแรก เป็นพวกที่เข้ามาเพื่อเที่ยวตามแหล่งบันเทิงเรียมย์ในเมืองเบตง และกลุ่มที่สอง เป็นพวกที่เข้ามาเพื่อท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และรับประทานอาหารประจำถิ่นของอำเภอเบตง นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้บางจะเข้ามาเป็นครอบครัว หรือเป็นหมู่คณะ ซึ่งสัดส่วนของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้

มีแนวโน้มสูงขึ้น ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะเป็นชาวมาเลเซียเป็นส่วนมากซึ่งได้เข้ามาในอำเภอเบตง ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ และช่วงเทศกาลต่าง ๆ และในส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยจะมาอำเภอเบตงเพื่อการพักผ่อน เที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และเพื่อการประชุมสัมมนา

การจัดการท่องเที่ยวหลักในพื้นที่อำเภอเบตง ส่งผลกระทบเชิงลบต่อชุมชนในมิติด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรม ดังนั้นชาวบ้านในพื้นที่อำเภอเบตงจึงใช้แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามาบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีการดำเนินการมานับสิบปี ซึ่งมีการริเริ่มการท่องเที่ยวภายใต้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จากแผนงานวิจัยแนวทางการพัฒนามาตรฐานที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียนสรุปได้ว่าศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีความพร้อมด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย พร้อมทั้งความหลากหลายของ ผู้คนที่ประกอบด้วย ไทยพุทธ ไทยมุสลิม และไทยจีน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน ที่ผูกพันเชื่อมโยงถึง วิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ต่างๆ ก่อให้เกิดทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในรูปแบบของงานกิจกรรมประเพณีจำนวนมาก โดยอาศัยวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (นราวดี บัวขวัญ, 2557)

การดำเนินงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ในปัจจุบัน มี 5 กลุ่มท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านอัยเยอร์เวง จำนวน 1 ชุมชน กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตานะแมเราะ จำนวน 3 ชุมชน ซึ่งประกอบด้วย สวนดอกไม้เมืองหนาว อุโมงค์ปิยะมิตร บ่อน้ำร้อน และกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 จำนวน 1 ชุมชน โดยชุมชนการท่องเที่ยวที่เห็นได้ชัดชัดเจนว่า ชุมชนหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 และอุโมงค์ปิยะมิตร อำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีความเข้มแข็งในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอย่างมาก และสามารถเป็นชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบในการขับเคลื่อนชุมชนอื่นในพื้นที่สู่การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตงที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการเลือกแบบเจาะจงชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ จำนวน 4 ชุมชน ประกอบด้วย

1) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอัยเยอร์เวง ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีทะเลหมอกในยามเช้าตลอดปี ด้วยความสูงจากระดับน้ำทะเล 2,000 ฟุต ทัดเทียมภาพที่โล่งกว้างสามารถมองได้ไกลสุดขอบฟ้า มองเห็นสายน้ำปัตตานี ถึงทะเลสาบบางลาง แอ่งทะเลหมอกที่สามารถชมได้ตลอดปี แม้ในหน้าร้อน เพราะความชื้นจากป่าฮาลา-บาลาที่ใกล้จุดชมหมอกนั่นเอง อีกหนึ่งความสวยงามที่ธรรมชาติสร้างมา ส่วนช่วงเวลาในการเดินทางขึ้นไปชมทะเลหมอกนั้นควรเดินทางขึ้นไปตั้งแต่เช้าตรู่ก่อนพระอาทิตย์ขึ้น สำหรับจุดชมวิวยอดนิยมอีกหนึ่งแห่ง คือ บริเวณยอดเขาชู

นุงซีลีปัด (นุงงาสาลี) ที่ต้องเดินป่าขึ้นไปบนยอดเขาเพื่อชมทะเลหมอกในมุมมองกว้าง 360 องศาแบบอันซีนไทยแลนด์ ปัจจุบันจึงได้มีการสร้างอาคารหอชมวิว พร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงามเพื่อให้มีจุดถ่ายภาพชมวิวที่หลากหลาย สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

2) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ่อน้ำร้อน ตำบลตาดานะแมเราะ อำเภอบะนัง จังหวัดยะลา รวมอาณาบริเวณทั้งหมด 3 ไร่ ระยะทางห่างจากตัวเมืองเบตงไปทางเส้นทางหมายเลข 410 (ยะลา-เบตง) ประมาณกิโลเมตรที่ 4 และแยกเข้าไปตามเส้นทางแอลฟัลท์คอนกรีตอีกประมาณ 7 กิโลเมตร รวมระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร บ่อน้ำร้อนแห่งนี้ประกอบด้วยแร่ธาตุจำนวนมากที่เชื่อกันว่าเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ สามารถรักษาโรคภัยได้เป็นอย่างดี เป็นบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติที่มีน้ำร้อนผุดขึ้นมาจากใต้ดิน อุณหภูมิของน้ำประมาณ 80 องศาเซลเซียส โดยสามารถลวกไข่ให้สุกภายใน 7-10 นาที

3) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 ตำบลตาดานะแมเราะ อำเภอบะนัง จังหวัดยะลา สามารถเดินทางโดยใช้เส้นทางเดียวกับบ่อน้ำร้อนเบตงและน้ำตกอินทสร แต่อยู่ห่างกับบ่อน้ำร้อนเป็นระยะทาง 3 กิโลเมตร ในอดีตอุโมงค์ปิยะมิตรคือ อุโมงค์ที่ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยหรืออดีตกลุ่มโจรคอมมิวนิสต์มลายา (จคม.) เพียงจำนวน 40 - 50 คน ร่วมกันขุดเข้าไปในภูเขาเพื่อสร้างเป็นฐานของพรรคคอมมิวนิสต์มลายา เขต 2 เมื่อปี พ.ศ. 2519 สำหรับหลบหนีการโจมตีทางอากาศและสะสมเสบียงอาหาร ด้านบนของอุโมงค์มีต้นไม้ใหญ่ปกคลุมจำนวนมาก ยากแก่การถูกค้นพบ ตัวอุโมงค์มีความกว้าง 50-60 ฟุต ยาวประมาณ 1 กิโลเมตร สามารถคนได้เกือบ 200 คน มีทางเข้าออกทั้งหมด 9 ทาง เชื่อมต่อกันหมด ปัจจุบันเหลือ 6 ทาง ภายในมีสถานีวิหุของจคม. ห้องนอน ห้องเก็บเสบียง มีเส้นทางลัดเลาะ

4) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอบะนัง จังหวัดยะลา หมู่บ้านจุฬาภรณ์ 10 เป็นหมู่บ้านร่วมพัฒนาชาติไทย ที่มีบรรยากาศเย็นตลอดปี มีต้นไม้ใหญ่ที่สุดในภาคใต้, น้ำตกในบริเวณ, ที่พักตากอากาศ, หมอฝังเข็มรักษาโรค สมุนไพร, อาหารจีนและติตปาบา-ฮาลา เหมาะแก่การท่องเที่ยวและเข้าค่ายอย่างยิ่ง ลักษณะความโดดเด่นของชุมชนท่องเที่ยวจุฬาภรณ์ 10 คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และประวัติศาสตร์ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่าง ๆ ได้แก่ ต้นไม้ใหญ่ สวนป่าพระปรมาภิไธย น้ำตก และสภาพอากาศที่หนาว จึงสามารถเที่ยวชมพืชพันธุ์เมืองหนาวที่สวยงามจำนวนมาก แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ อนุสรณ์สถาน สถานที่ทำลายอาวุธ ศาสนสถาน และค่ายสู้รบ มีกิจกรรมงานประเพณี ได้แก่ งานเทศกาลตรุษจีน จัดขึ้นทุกปีในช่วงเทศกาลตรุษจีน งานเทศกาลผลไม้ จัดขึ้นในเดือนกันยายนของทุกปี นวดแผนโบราณด้วยหมอสุมไพร และยังสามารถเลือกซื้อของที่ระลึก

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นราวดี บัวขวัญ และคณะ (2557) ได้ศึกษาวิจัย แนวทางการพัฒนามาตรฐานที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สู่อาเซียน พบว่า มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย มาตรฐาน 7 ด้าน คือ 1) แนวคิด เป้าหมายการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 3) การอนุรักษ์

วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต 4) การบริหารจัดการอย่างยั่งยืน 5) การบริการท่องเที่ยว 6) ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และ 7) การประชาสัมพันธ์และการตลาด และแบ่งการจัดการออกเป็น 3 ระดับ คือ (1) ต้องมีมาตรฐาน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นขาดไม่ได้ หมายถึงเป็นตัวชี้วัดที่ชุมชนจัดการท่องเที่ยวต้องมีขาดไม่ได้ ประกอบด้วย 29 เกณฑ์มาตรฐาน (2) ตัวชี้วัดที่ชุมชนจัดการท่องเที่ยวควรจะมี หมายถึงถ้ามีมาตรฐานดังกล่าวจะช่วยให้ชุมชนเป็นที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย 27 เกณฑ์มาตรฐาน และ (3) เกณฑ์มาตรฐานชุมชนจะมีหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชน ประกอบด้วย 4 เกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งรวมทั้งสิ้น 60 เกณฑ์มาตรฐาน

ปรัชญารณ ไชยคช และคณะ (2557) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาศักยภาพเพื่อนำไปสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ผลการศึกษาศักยภาพใน 3 ด้านคือ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว และการบริการท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ กิจกรรมงานประเพณี และวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมท่องเที่ยว ประกอบด้วย เที่ยวชมสถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ รับฟังเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ พายเรือคายัก เดินป่าศึกษาธรรมชาติศึกษาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ชุมชน เรียนรู้อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ที่ได้ใช้ในช่วงการสู้รบ เดินเที่ยวชมภายในหมู่บ้าน นวดแผนโบราณด้วยหมอสุมไพร รับประทานอาหารพื้นถิ่น เรียนรู้การทำนาเกลือ การทำบูดู การทำขนมพื้นเมือง เลือกซื้อของที่ระลึก ฝึกเรียนภาษาจีนกลางและภาษามลายูกลาง การบริการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ที่พักชุมชน ลานกางเต็นท์ และโฮมสเตย์ ร้านอาหารชุมชน ร้านค้า ร้านจำหน่ายของที่ระลึก มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ภาษาจีนและภาษามลายู รถมอเตอร์ไซด์ระหว่างเมืองกับชุมชน โปรแกรมท่องเที่ยวภายในชุมชนเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัด นอกจากนี้แล้วในส่วนของการประเมินความพร้อมของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย การจัดการอย่างยั่งยืน การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และการบริการและความปลอดภัย พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา และหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 มีมาตรฐานในการจัดการในแต่ละด้านสูง ขณะที่ชุมชนตันหยงลูโละต้องปรับปรุงมาตรฐานการท่องเที่ยวในทุกด้าน การนำผลงานไปใช้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนา โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมในการพัฒนาในส่วนที่ชุมชนยังไม่สามารถไปสู่มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน ควรให้การสนับสนุนชุมชนด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง เช่น โครงสร้างพื้นฐาน การฝึกอบรมด้านการบริการ และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันภายในชุมชนที่ยังจุดอ่อน 2) การส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนที่มีความพร้อมควรได้รับการส่งเสริมด้านการตลาด โดยการจัดทำเพจเฟซบุ๊ก เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับแหล่งท่องเที่ยวหลักภายในจังหวัด และ 3) มาตรฐานการท่องเที่ยว ควรใช้มาตรฐานการการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีมาตรฐานสูงไปประยุกต์ใช้กับชุมชนที่ต้องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

นราวดี บัวขวัญ และคณะ (2559) ได้ศึกษาวิจัย การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) และ 4 รัฐ (กลันตัน เปรัก เคดาห์ และเปอร์ลิส) ประเทศมาเลเซีย พบว่า ชีตความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 ชุมชนภายใต้ข้อประกอบ 4 ด้าน อยู่ในระดับขีดความสามารถในการรองรับได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและนักท่องเที่ยว และเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกิดความยั่งยืน จึงเสนอให้มีแนวทางในการจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับขีดความสามารถรองรับด้านการท่องเที่ยวของชุมชน โดยชุมชนควรมีการวางกฎระเบียบเพื่อกำกับดูแลอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในส่วนขององค์ประกอบการท่องเที่ยว และมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้กับชุมชนใน 4 รัฐของมาเลเซีย ชุมชนมีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันโดยรวม และแตกต่างกันในส่วนการให้ลำดับความสำคัญกับตัวชี้วัดมาตรฐานในบางประเด็น เช่น กลุ่มองค์กรชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว กฎระเบียบการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เป็นต้น สำหรับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนระหว่างสองพื้นที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายการจัดการความรู้ โดยการเชื่อมโยงเครือข่ายผ่านคนกลางหรือหน่วยงานกลาง ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนระหว่าง 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 4 รัฐของมาเลเซีย ควรจะมีการพัฒนาเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนามาตรฐาน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม

ปรัชญากรณ์ ไชยคช และคณะ (2559) ได้ศึกษาวิจัย การเปรียบเทียบมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) และ 4 รัฐ (กลันตัน เปรัก เคดาห์ และเปอร์ลิส) ประเทศมาเลเซีย พบว่า ผลการเปรียบเทียบมาตรฐานพบว่า ชุมชนฝ่ายไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไป เปิดโอกาสให้ทุกคนเป็นแกนนำใน การบริหารจัดการท่องเที่ยว มีโปรแกรมท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเลือกหลากหลาย ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่วนชุมชนใน 4 รัฐ มีการจัดตั้งองค์กรอย่างเป็นระบบโดยได้รับอนุมัติจากรัฐก่อนดำเนินการ ใช้หลักศาสนากำหนดกฎกติกา ให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตาม ทำงานเป็นทีม มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างชัดเจน มีมาตรฐานด้านการดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ทั้ง 2 ฝ่าย มีมาตรฐานด้านที่พักเหมือนกันและใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว แต่มีปัญหาด้านการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวเหมือนกัน ทั้ง 2 ประเทศ เห็นชอบร่วมกันทั้ง 7 มาตรฐาน 33 เกณฑ์ชี้วัด แต่ให้ความสำคัญต่างกัน 16 เกณฑ์ชี้วัด ชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ควรมีมาตรฐานที่เป็นจุดเด่น 10 ข้อ ของชุมชนมาเลเซียมาพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

ชัยรัตน์ จุสปาโล (2560) ได้ศึกษาภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของธุรกิจและชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบ: นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา พบว่าความสามารถในการจัดการแต่ละชุมชนที่จะสร้างผลประโยชน์ให้กับชุมชนแตกต่างกัน มีวิธีการจัดการหลากหลายแบบ เช่น การจัดการท่องเที่ยวโดยกลุ่มชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนท่องเที่ยว การจัดการโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดการที่ได้รับสนับสนุนโดยหน่วยงานของรัฐ ซึ่งแต่ละวิธีมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันไป และสามารถแบ่งชุมชนตามศักยภาพได้เป็น 3 กลุ่ม คือชุมชนที่มีศักยภาพมาก ปานกลาง และน้อย และ

จากการประเมินการจัดการท่องเที่ยวชุมชนทั้ง 5 เรื่อง พบว่าศักยภาพโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำและมีอีกหลายเรื่องต้องได้รับการพัฒนาต่อไป ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการจัดการของชุมชนท่องเที่ยวควรมีเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวรอบลุ่มน้ำทะเลสาบในระยะต้นที่เร่งด่วน ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวและจำนวนวันพำนักรักของนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันหรือต่อครั้ง การเชื่อมโยงกับพื้นที่ใกล้เคียงและควรให้ความสำคัญผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งแนวทางการบริหารจัดการการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รอบลุ่มน้ำทะเลสาบ 3-5 ปี เป็นดังนี้ คือ 1) การปรับเปลี่ยนแนวคิดเรื่องการวางรากฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวรอบลุ่มน้ำทะเลสาบที่เน้นการสร้างพันธมิตรแบบมีส่วนร่วมในชุมชนท่องเที่ยวให้ได้รู้จักกันมากขึ้นเพื่อร่วมคิดร่วมทำก่อให้เกิดการบูรณาการ 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ ชุมชนท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 2) การกำหนดแนวทางการบริหารจัดการต้องใช้ความต้องการและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นปัจจัยทางการตลาดเพื่อเป็นตัวตั้งต้นให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์โครงการพัฒนารวมถึงกิจกรรมที่จะเกิดการปฏิบัติและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว 3) แนวทางการบริหารจัดการที่กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ควรอยู่บนพื้นฐานที่สามารถวัดความสำเร็จในเชิงปริมาณได้ เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น จำนวนรายได้จากท่องเที่ยว 4) การขับเคลื่อนการบริหารจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณระยะยาวทั้งงบประมาณจากส่วนกลาง งบประมาณกลุ่มจังหวัด งบประมาณจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและงบประมาณสนับสนุนผ่านกองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้หน่วยงานที่มีงบประมาณในการบูรณาการ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวรอบลุ่มน้ำทะเลสาบเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบของการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนเกิดประโยชน์ทั้งในด้านของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แก่ผู้คนที่อยู่ในชุมชนหลังจากที่ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่ใช่แค่เพียงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ที่เชื่อมต่อไปกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แต่ยังรวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรม การกระจายอำนาจสู่ชุมชน ความเสมอภาคทางเพศ การลดความยากจน ตลอดจนถึงการการสร้างรายได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นเป้าหมายหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (The mountain institute, 2000: 4)

ดังนั้น ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคที่เกี่ยวข้อง การยอมรับในความต่างของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ Asli S.A et all (2013: 13-14) ได้สรุปหลักการการใช้เครื่องมือการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประสบความสำเร็จจากนักเขียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

ตารางที่ 5 หลักการการใช้เครื่องมือการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

นักเขียน	หลักการความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน
Dixey (2005)	- การเชื่อมตลาดกับบริษัททัวร์ - ใกล้ชิดกับตลาดท่องเที่ยว - หาข้อได้เปรียบในการแข่งขัน - การจัดการด้านการเงิน - การดูแลลูกค้า - การจูงใจชุมชน - คุณภาพสินค้า - การลงทุนของชุมชน
Hiwasaki (2006)	- ชุมชนท้องถิ่น - การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ - มีพันธมิตร สถาบันที่เข้มแข็ง และเพิ่มการตระหนักรู้
Goodwin and Santilli (2009)	- ทุนและการกระจายอำนาจทางสังคม - การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น - วิถีชีวิต - การอนุรักษ์/สิ่งแวดล้อม - ความอยู่รอดทางการค้า - การศึกษา - ความรู้สืบทอดสถานที่ - การท่องเที่ยว - การรวบรวมผลประโยชน์
Asker et all (2010)	- ชุมชนได้รับการจัดการและยึดเกาะกันเป็นอย่างดี - สมาชิกชุมชนทั้งผู้หญิง ผู้ชาย เยาวชน ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ และการจัดการด้านการเงินของการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างกว้างขวาง - เจ้าของที่ดินและทรัพยากรอื่นๆ มีความโปร่งใสและได้รับการระบุอย่างชัดเจน - ความปรารถนาจากล่างขึ้นบนในชุมชนถูกสะท้อนในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก การตัดสินใจและโครงสร้างการจัดการ - การตัดสินใจสำหรับการมีส่วนร่วมโดยชุมชนถูกดำเนินการโดยชุมชนบนพื้นฐานของข้อมูล ความเสี่ยง ผลกระทบ และผลประโยชน์สูงสุด - ระดับการมีส่วนร่วมสูง

นักเขียน	หลักการความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน
	- การขับเคลื่อนไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเดียวแต่ยังรวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ และการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน - กิจกรรมได้รับการสนับสนุนเครื่องมือทางการตลาดที่ดี - มีแผนที่เข้มแข็งเพื่อขยาย และ/หรือจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความสมดุลต่อความสามารถต่อการรองรับของชุมชนและสิ่งแวดล้อมเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบทั้งสองด้าน - เป็นพันธมิตรที่ดีกับ NGO ในท้องถิ่น หน่วยงานราชการต่างๆ และผู้สนับสนุนอื่นๆ - มีแนวทางที่เหมาะสมกับเนื้อหาและท้องถิ่นโดยไม่นำมาจากบริบทอื่น - การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกลยุทธ์หนึ่งของการพัฒนาชุมชนอย่างกว้างขวาง - เชื่อมต่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวต่อคุณค่าทางวัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ - มีความชัดเจนด้านพื้นที่สำหรับนักท่องเที่ยวและพื้นที่ไม่ใช่ - มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีต่อการเข้าถึงผลิตภัณฑ์
Zapata et all (2011)	- ตั้งอยู่ในชุมชน (เช่น อยู่ในพื้นที่ของชุมชน หรือชุมชนได้ประโยชน์โดยการให้เข้าพื้นที่ - ชุมชนเป็นเจ้าของอย่างน้อย 1 คน หรือมากกว่า (ผู้คนในท้องถิ่นได้ประโยชน์อย่างน้อย 1 คน หรือมากกว่า) - สมาชิกของชุมชนเข้ามามีจัดการ (สมาชิกของชุมชนมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจขององค์กร)
สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเทศไทย (2013)	- การพัฒนาฐานองค์ประกอบพื้นฐานของวิถีชีวิตท้องถิ่น วัฒนธรรม ผู้คน และธรรมชาติ ที่สมาชิกชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจและเลือกที่จะแบ่งปันกับผู้มาเยือน - ฝึกอบรมผู้คนในท้องถิ่นเพื่อเตรียมการและสร้างความเข้มแข็งในการจัดการการท่องเที่ยว
Kyrgyz CBT association (2013)	- ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของภาคีที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น - ต้องกระจายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นตลอดถึงการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว - สำหรับผลประโยชน์บางอย่างแต่ความจำเป็นคือการส่งเสริมผลิตภัณฑ์และความเป็นเจ้าของท้องถิ่น - ต้องพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ

นักเขียน	หลักการความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน
Silva and Wimalaratana (2013)	- ไม่ปฏิเสธบทบาทชุมชนในการแบ่งปันต้นทุนผลประโยชน์ - การให้คำปรึกษาชุมชนด้านการท่องเที่ยวสัมพันธ์ต่อข้อกฎหมายและการวางแผน - การดำเนินโครงการควรได้รับการยอมรับและอนุญาตจากชุมชน - ชุมชนริเริ่ม เป็นเจ้าของ และจัดการโครงการ - โครงการที่สามารถวัดผลทางเศรษฐกิจและสร้างความเข้มแข็งต่อระบบนิเวศ - กระจายต้นทุนและกำไรต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นธรรม - มีการรวมตัวกันของสถาบัน/องค์กรและมีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ดี - ทุกกิจกรรมสามารถตรวจสอบได้และมีความโปร่งใส
World Bank (2013)	- เน้นใจถึงการมีส่วนร่วมในทุกระดับและหลีกเลี่ยงจากการกีดกันกลุ่มเล็กๆ ที่ไม่สำคัญ - รักษาไว้ซึ่งสิทธิพิเศษการมาก่อนของชุมชน - มีการสนทนาระหว่างชุมชนกับรัฐบาลท้องถิ่น - มั่นใจว่าสื่อกลางได้รับการจัดที่สามารถอธิบายได้ต่อกลุ่มในชุมชนท้องถิ่น - กำหนดความต้องการ - สนับสนุนการกำหนดนโยบายที่จำเป็นต่อความสำเร็จของโครงการที่ได้รับภายใต้การขับเคลื่อนของชุมชน

รัฐันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และคณะ (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับব্যয়ระดับการท่องเที่ยวภายใต้ งานวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ พบว่า การประเมินระดับ ความเป็นมาตรฐานของอุทยานแห่งชาติดอย อินทนนท์ ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ 1) ลักษณะทาง กายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2) การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 3) เศรษฐกิจและสังคม 4) คุณค่า ทางการเรียนรู้และการศึกษา และ 5) การบริหารจัดการเพื่อการยกระดับมาตรฐานแหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในภาพรวมของการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว อยู่ใน ระดับค่อนข้างมาก โดยแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อการยกระดับมาตรฐานแหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ควรมุ่งเน้นการสร้างกลยุทธ์ปฏิบัติการ ได้แก่ การจัดการ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์ การบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแหล่ง

ท่องเที่ยว การสร้างคุณภาพร้านอาหาร และการปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา
มาตรฐานการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อความยั่งยืน

Karen Cooke (2525) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่
เหมาะสมกับสังคมในบริติชโคลัมเบีย (British Columbia) การศึกษานี้ถูกนำมาใช้เพื่ออธิบาย
กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสังคม ซึ่งพบว่าแนวทางในการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวในบริติชโคลัมเบีย ที่เหมาะสมกับบริบทสังคมจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้าง
ประสบการณ์จากการได้เข้ามาพักของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

Ni Made Eenawati (2558) การรับรู้ของนักท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวเชิงชุมชนใน
บาห์ลีอินโดนีเซีย พบว่า นักท่องเที่ยวการท่องเที่ยวโดยชุมชนในบาห์ลีมี 2 กลุ่ม
นักท่องเที่ยวกึ่งค้ำคั่น และนักท่องเที่ยวกึ่งไม่ค้ำคั่น ทั้งสองกลุ่มต้องการมาตรฐานการบริการ และสิ่ง
อำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวแตกต่างกัน โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการค้ำคั่น ต้องการสัมผัส
วัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่นจึงต้องใช้เวลาอยู่ในพื้นที่นานกว่าและสามารถยอมรับสิ่งอำนวยความสะดวก
ในท้องถิ่นได้มากกว่า

2.8 สรุปผลการตรวจเอกสาร

โดยภาพรวมจากการทบทวนทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น
ทั้งนี้เพื่อนำไปประกอบการศึกษาวิจัย การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง
จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ให้เกิดความครอบคลุมใน
เชิงวิชาการ และเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานวิจัยตามลำดับต่อไป โดยการดำเนินการวิจัย
เพื่อเสนอแนวทางการในการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง
ภายใต้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนใต้ เชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดย
ชุมชนประเทศ ดำเนินการสำรวจและการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่
อำเภอเบตง ภายใต้เกณฑ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ความเชื่อมโยงของเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดย
ชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียนและเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย
ประกอบด้วย การบริหารจัดการ การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี การอนุรักษ์และ
ส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ การ
บริการและความปลอดภัย และการประชาสัมพันธ์และการตลาด จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์รูปแบบ
การยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่อำเภอเบตง
ภายใต้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 จต. เชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศ
ไทย จากนั้นสังเคราะห์ทางแนวทางการในการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน
พื้นที่อำเภอเบตงภายใต้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนใต้ เชื่อมโยงสู่มาตรฐาน
การท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศ โดยให้ความสำคัญกับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลและสร้างความเป็น
มาตรฐานในการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัย การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประเด็นสำคัญ คือ 1) เพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมในทุกวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้างต้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบประเมิน และประเด็นในการสนทนากลุ่มย่อย โดยมีขั้นตอนและวิธีการวิจัยดังนี้ คือ

- 3.1 ที่มาของข้อมูล
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
- 3.4 ขั้นตอนในการศึกษา
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ที่มาของข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการจำแนกข้อมูลตามแหล่งที่มาได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้มาจากการสำรวจภาคสนาม (Field Survey) การสังเกต และการสนทนากลุ่ม เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งในส่วนของชุมชนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐที่ และกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการทบทวนผลการวิจัย นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ และมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย รวมถึงศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา รวมไปถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ โดยข้อมูลสำคัญหลักๆ จะได้จากรายงานผลการวิจัยของแผนงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนใต้เชื่อมโยงสู่อาเซียน และแผนงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนใต้

เชื่อมโยงกับ 4 รัฐ ของมาเลเซีย เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและเชื่อมโยงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับแนวคิดและทฤษฎีอย่างเป็นเหตุเป็นผลต่อไป

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ขอกำหนดเป็นหน่วยวิจัยที่เกี่ยวข้อง (stakeholders) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากกลุ่มประชากรในหน่วยวิจัยในรายละเอียดด้านล่างดังนี้ คือ

- ตัวแทนแกนนำชุมชน และตัวแทนสมาชิกในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว จำนวน 4 ชุมชน ชุมชนละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน ซึ่งประกอบด้วย 1) ชุมชนท่องเที่ยวทะเลหมอกอัยเยอร์เวง 2) ชุมชนท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อน 3) ชุมชนท่องเที่ยวอุโมงค์ปิยะมิตร 1 และ 4) ชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 10

- ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้แทนจากศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยะลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานราวีวาส สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยะลา สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดยะลา องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา เทศบาลเมืองเบตง องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่วิจัย และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง จำนวนทั้งสิ้น 20 คน

- ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้แทนจากสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดยะลา ตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ตัวแทนมัคคุเทศก์ เป็นต้น จำนวน 10 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัย การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลาเพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ประกอบด้วย

1. แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของพื้นที่วิจัยใน 4 ชุมชน

2. แบบสังเกตเพื่อสังเกตการณ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ควบคู่กับการประเมิน โดยทำการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมจากแกนนำชุมชนหรือตัวแทนชุมชน ชาวบ้าน และนักท่องเที่ยวในชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง โดยมีประเด็นในการการสังเกต 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ด้านบริการและความปลอดภัย และด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด

3. แบบประเมินศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ใช้เพื่อจัดเก็บข้อมูลข้อมูลสถานการณ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา จากตัวแทนชุมชนและชาวบ้านในชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง โดยแบบประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ด้านบริการและความปลอดภัย ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด

4. ประเด็นในการสนทนากลุ่มย่อย การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ใช้เพื่อจัดเก็บข้อมูลข้อมูลสถานการณ์ ปัญหาอุปสรรค และมีแนวทางในการแก้ปัญหา การดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามประเด็นศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา จากแกนนำชุมชนหรือตัวแทนชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง ผู้ประกอบการนำเที่ยวหรือตัวแทน นักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งประกอบด้วย นายกหรือตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยะลา วัฒนธรรมจังหวัดยะลา ผู้อำนวยการหรือตัวแทน ศอ.บต ผู้อำนวยการหรือตัวแทน อพท. เกษตรจังหวัดยะลา พัฒนาการจังหวัดยะลา พาณิชย์จังหวัดยะลา และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว

3.4 วิธีการขั้นตอนในการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลาเพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการศึกษาจากเอกสาร (documentary research) แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร หนังสือ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการศึกษาจากทบทวนเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (documentary research)

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจข้อมูลพื้นที่ (Field survey) ทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งประกอบด้วย 1) การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ และ 2) การสังเกตการณ์ (Observation) เกี่ยวกับสถานการณ์ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่

ขั้นตอนที่ 3 การลงพื้นที่เพื่อประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของพื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัย จำนวน 4 ชุมชน ในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยการใช้แบบประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย พร้อมกันนี้จะนำตัวแทนชุมชนเข้าร่วมศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตัวอย่าง เพื่อสร้างแนวคิดในการนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนเองต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group discussion) สำหรับแกนนำชุมชนในที่เกี่ยวข้องด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มเป้า ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยะลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนราธิวาส สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยะลา สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดยะลา องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา เทศบาลเมืองเบตง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ตัวแทนหน่วยงานภาคเอกชน เช่น สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดยะลา ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ในส่วนของการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สำหรับตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ เช่น ตัวแทนนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ตัวแทนนักวิชาการด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำรายงานวิจัย การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลาเพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ซึ่งเป็นขั้นตอนการทำข้อมูลและรายงานผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย นำเสนอผลงานด้วยวิธีการพรรณนา โดยฐานข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยจะนำเสนอให้กับองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) รวมไปถึงองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัยของอำเภอเบตง เพื่อนำไปขยายผลเชิงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัย และสิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงผลการวิจัยจากแผนงานวิจัย เรื่อง การพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนใต้เชื่อมโยงสู่อาเซียน และแผนงานวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 จังหวัดชายแดนใต้เชื่อมโยงกับ 4 รัฐ ของมาเลเซีย เพื่อศึกษาสถานการณ์การบริหารจัดการในพื้นที่ชุมชนจัดการท่องเที่ยวในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พร้อมทั้งศึกษาแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนแห่งประเทศไทย และบริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวอำเภอเบตง จังหวัดยะลา และนำมาสังเคราะห์หาแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

3.5.2 การวิเคราะห์เนื้อหาจากการบันทึกการสำรวจ บันทึกการสังเกต การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์บุคคล ใช้วิธีการจัดบันทึกข้อมูลและการบันทึกเสียงเพื่อนำมาถอดข้อมูลและทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผู้วิจัยจะเริ่มวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่วันแรกของการเก็บรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งเก็บข้อมูลเสร็จสิ้น โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) นำเอกสาร ข้อมูล ที่ได้จากการจัดบันทึก การบันทึกเสียง การบันทึกภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว มาอ่านและฟังโดยละเอียดเพื่อทำความเข้าใจในข้อมูลทั้งหมด

2) ดำเนินการแยกและวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการจัดการความรู้เพื่อระบุประเด็นหลักหรือข้อความเชิงวิเคราะห์ที่มีความสอดคล้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ของชุมชนการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

3) นำประเด็นที่ได้มาเขียนเรียบเรียงพรรณนาให้เป็นคำอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยถ้อยคำที่มีความต่อเนื่องและสละสลวย (expansive description) และความครอบคลุมประเด็นการวิเคราะห์ที่กำหนด

3.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว และจากการประเมินตนเองของชุมชนและการประเมินจากบุคคลภายนอก โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ที่ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่

- 1) ร้อยละ (Percentage)
- 2) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) และ 2) การวิเคราะห์หาความน่าเชื่อถือ ใช้การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient)

3.5.4 วิเคราะห์ข้อมูล (Content analysis) เอกสารโดดเด่นการนำข้อมูลเชิงพื้นที่มาเชื่อมโยง และสนับสนุน การวิเคราะห์เนื้อหาจากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลและจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว ก่อนดำเนินการสังเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เชื่อมโยงมาตรฐานการท่องเที่ยวประเทศไทย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

โครงการวิจัย การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 2 ประเด็นสำคัญ คือ 1) เพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ซึ่งวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quatitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมในทุกวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้างต้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบประเมิน และประเด็นในการสนทนากลุ่มย่อย การวิจัยในครั้งนี้มีชุมชนเป้าหมายในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา จำนวน 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนท่องเที่ยวจุฬาภรณ์ 10 ชุมชนท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อน ชุมชนท่องเที่ยวอุโมงค์ปิยะมิตร และชุมชนท่องเที่ยวทะเลหมอกอัยเยอร์เวง ซึ่งจากการดำเนินการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ คือ

4.1 ข้อมูลพื้นฐานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้นด้านการบริหารจัดการจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ร่วมกับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถสรุปรายละเอียดต่างๆ ได้ดังนี้

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

อำเภอเบตง เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่แนวเทือกเขาสนกาลาศรีและเป็นพื้นที่ใต้สุดของประเทศไทยโดยมีลักษณะเป็นหัวทอกยื่นเข้าไปในประเทศมาเลเซีย มีเนื้อที่ประมาณ 1,328 ตารางกิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองยะลาประมาณ 140 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 1,220 กิโลเมตร ด้วยภูมิประเทศของอำเภอเบตงส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงจึงทำให้เมืองเบตงมีอากาศดีและมีหมอกตลอดปี โดยอำเภอเบตง มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอธารโต จังหวัดยะลา ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส และอำเภอสุลุประค์ (เกอร์์) รัฐเประก ประเทศมาเลเซีย ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเปิงกาลีรัฐสุลู (เกอร์์) และอำเภอสุลุประค์ รัฐเประก (ประเทศมาเลเซีย) ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบาลิง รัฐเกอดะฮ์ (ประเทศมาเลเซีย)

สภาพทางภูมิศาสตร์ของเมืองเบตงตั้งอยู่ในหุบเขา มีลักษณะเหมือนแอ่งกระทะ ที่โอบล้อมด้วยหุบเขาน้อยใหญ่ พื้นที่ทั่วไปสูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 1,900 ฟุต ตัวเมืองเบตงอยู่ห่างจากด่านชายแดนเบตงเป็นระยะทาง 7 กิโลเมตร เป็นเมืองที่มีความสำคัญด้านการท่องเที่ยวและการขนส่งสินค้า และเป็นเมืองหน้าด่านที่จะนำสินค้าเข้าออกไปยังท่าเรือน้ำลึกปีนังของมาเลเซีย สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มีอากาศร้อนชื้นตลอดปี มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน โดยฤดูร้อนอยู่ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ส่วนฤดูฝนอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนธันวาคม อำเภอเบตงแบ่งเขตการปกครองออกเป็นระดับตำบล ได้ออกเป็น 5 ตำบล อันได้แก่ เทศบาลเมืองเบตง ตำบลยะรม ตำบลตานะแมเราะ ตำบลธารน้ำทิพย์ และตำบลอัยเยอร์เวง มีทั้งหมดประมาณ 32 หมู่บ้าน การปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเบตงประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 5 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองเบตงครอบคลุมพื้นที่ตำบลเบตงทั้งตำบล เทศบาลตำบลธารน้ำทิพย์ครอบคลุมพื้นที่ตำบลธารน้ำทิพย์ทั้งตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลยะรมครอบคลุมพื้นที่ตำบลยะรมทั้งตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลตานะแมเราะ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลตานะแมเราะทั้งตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวงครอบคลุมพื้นที่ตำบลอัยเยอร์เวง

ปัจจุบันอำเภอเบตงมีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 62,523 คน (นับปีพ.ศ. 2560) ประกอบด้วย คนไทยหลากหลายเชื้อชาติ ประกอบด้วยคนไทยเชื้อสายมลายู คนไทยเชื้อสายจีน เช่น กวางไส ฮกเกี้ยน แต้จิ๋ว จีนแคะ และคนไทยพุทธ โดยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขเกิดการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมที่หลากหลายได้อย่างลงตัว กรอบกับเป็นอำเภอใต้สุดของประเทศไทยและมีอาณาเขตติดชายแดนประเทศมาเลเซีย เป็นเมืองชายแดนที่มีการเคลื่อนไหวทางธุรกิจการค้าสูง ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันหากเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นในจังหวัดยะลา เนื่องจากมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น พร้อมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่แตกต่างไปจากที่อื่นในภาคใต้ ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สามารถสร้างรายได้อย่างมหาศาลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในอำเภอเบตง สามารถแบ่งกลุ่มการท่องเที่ยวได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มแรก เข้ามาเพื่อเที่ยวตามแหล่งบันเทิงเรณูในเบตง และกลุ่มที่สองเข้ามาเพื่อท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และรับประทานอาหารประจำถิ่นของอำเภอเบตง นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้บางจะเข้ามาเป็นครอบครัว หรือเป็นหมู่คณะ ซึ่งสัดส่วนของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีแนวโน้มสูงขึ้น ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะเป็นชาวมาเลเซียเป็นส่วนมากเดินทางเข้ามาในอำเภอเบตงช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ และช่วงเทศกาล สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยจะมาอำเภอเบตงเพื่อการพักผ่อน เที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และเพื่อการประชุมสัมมนา

การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีการดำเนินการมานับสิบปี ซึ่งมีการริเริ่มการท่องเที่ยวภายใต้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จากแผนงานวิจัยแนวทางการพัฒนามาตรฐานที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียนสรุปได้ว่าศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีความพร้อมด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย พร้อมทั้งความหลากหลายของผู้คนที่ประกอบด้วย ไทยพุทธ ไทยมุสลิม และไทยจีน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน ที่ผูกพันเชื่อมโยงถึง วิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ต่างๆ ก่อให้เกิดทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในรูปแบบของงานกิจกรรมประเพณีจำนวนมาก โดยอาศัยวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (นราวดี บัวขวัญ, 2557) การท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตงที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการเลือกแบบเจาะจงชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ จำนวน 4 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนท่องเที่ยวทะเลหมอกอัยเยอร์เวง ชุมชนท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อน ชุมชนท่องเที่ยวอุโมงค์ปิยะมิตร และชุมชนท่องเที่ยวจุฬาภรณ์ 10 ซึ่งจากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจ และสังเกตการณ์ข้อมูลเบื้องต้นด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนในพื้นที่วิจัยทั้ง 4 ชุมชน สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้ คือ

1) ชุมชนท่องเที่ยวจุฬาภรณ์พัฒนา 10 ชาวบ้านในชุมชนทั้งหมดเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยเช่นเดียวกับชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 ดังนั้นรูปแบบการบริหารจัดการจึงมีความคล้ายคลึงกัน โดยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยู่ในรูปแบบการจัดตั้งบริษัท สมาชิกมีการถือหุ้นซึ่งสมาชิกอาจจะเป็นคนในชุมชนหรือนอกชุมชนก็ได้ การบริการจัดการของชุมชนค่อนข้างมีความสมบูรณ์แบบขาดแต่เยาวชนรุ่นหลังที่เข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากส่วนใหญ่เยาวชนประกอบอาชีพต่างจังหวัด แต่ในปัจจุบันการดำเนินงานการท่องเที่ยวยังส่งผลให้การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดีของชาวบ้านในชุมชนมีการแบ่งปันผลกำไรตามช่วงเวลา และมีค่าตอบแทนให้กับผู้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ เช่น ค่าตอบแทนนำเที่ยว ค่าตอบแทนการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น นอกจากการบริหารจัดการที่ดี ชุมชนยังมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ รวมถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเครื่องมือการดำรงชีวิตที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ชุมชนซึ่งหาชมที่อื่นได้ยาก อีกทั้งภูมิปัญญาด้านการแปรรูปสมุนไพรซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่มีอุโมงค์ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเหมือนชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 แต่มีต้นสมพงษ์ยักษ์ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า อย่างไรก็ตามด้วยชุมชนที่มีการดำเนินงานไม่นานนักส่งผลให้ความปลอดภัยในการจัดการท่องเที่ยวยังไม่พร้อมมาก รวมถึงการทำการประชาสัมพันธ์และการตลาดยังไม่มีอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหากต้องการให้ภาพรวมการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพสามารถเชื่อมโยงมาตรฐานการท่องเที่ยวประเทศไทยได้ชุมชนจะต้องปรับปรุงเรื่องความปลอดภัย ระบบการตลาดและการประชาสัมพันธ์ให้มีความต่อเนื่อง รวมถึงการมีส่วนร่วมและการรับช่วงต่อของเยาวชนคนรุ่นถัดไป

รูปภาพที่ 4 แสดงการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10

2) ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบ่อน้ำร้อน การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบ่อน้ำร้อนเกิดขึ้นจากในชุมชนมีสถานที่ท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อนแห่งที่ได้รับการพัฒนาจากทางจังหวัดยะลา จากนั้นชาวบ้านในชุมชนจึงได้รวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนั้นลักษณะการบริหารจัดการคือการเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวที่มาในแหล่งท่องเที่ยวหลักในชุมชนกับฐานการเรียนรู้ทางการเกษตร เช่น สวนส้มโชกกุล กลุ่มจักรสานไม้ไผ่ เป็นต้น การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงมีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นด้านวิถีเกษตรกรรมและหัตถกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสินค้าทางการเกษตรในชุมชนสามารถนำมาขายให้กับนักท่องเที่ยวได้ อีกทั้งกลุ่มจักสานมีการเชื่อมโยงการสานตะกร้าไม้ไผ่เพื่อใส่ไข่ไก่สำหรับลวกในบ่อน้ำร้อนซึ่งถือเป็นกิจกรรมหลักของการมาเยือนบ่อน้ำร้อนของนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามชุมชนยังต้องพัฒนาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นระบบและมีความเข้มแข็งมากกว่าปัจจุบัน จากนั้นต้องมีการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับชาวบ้านในชุมชน อีกทั้งยังต้องดำเนินการพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบพร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการบริการและความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงในชุมชน เช่น ทางเดินเท้าในสวนส้มโชกกุล ราวจับบนสะพานในบ่อปลานิลน้ำไหล เป็นต้น สุดท้ายต้องเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์และจัดระบบการตลาดโดยการกำหนดกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวให้ชัดเจนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

รูปภาพที่ 5 แสดงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนชุมชนบ้านบ่อน้ำร้อน

3) ชุมชนท่องเที่ยวอุโมงค์ปิยมิตร 1 ชาวบ้านในชุมชนทั้งหมดเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเริ่มจากการรวมกลุ่มจัดตั้งสหกรณ์เพื่อดำเนินการท่องเที่ยว จากนั้นต่อยอดการบริหารโดยมีการจัดตั้งบริษัท โดยให้สมาชิกมีการถือหุ้นซึ่งสมาชิกอาจจะเป็นคนในชุมชนหรือนอกชุมชนก็ได้ การบริหารจัดการของชุมชนค่อนข้างมีความสมบูรณ์แบบ ส่งผลให้การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดีของชาวบ้านในชุมชนมีการแบ่งปันผลกำไรตามช่วงเวลาที่กำหนด และมีค่าตอบแทนให้กับผู้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ เช่น ค่าตอบแทนนำเที่ยว ค่าตอบแทนการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น นอกจากการบริหารจัดการที่ดี ชุมชนยังมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะล่องรอยอุโมงค์ซึ่งเป็นที่อยู่ของชาวบ้านในสมัยอดีตเพื่อหลบหนีการจับกุมจากทางรัฐบาล ซึ่งอุโมงค์ดังกล่าวยังคงสภาพให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชมและสัมผัสของจริง พร้อมทั้งเครื่องมือการดำรงชีวิตที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ชุมชนซึ่งหาชมที่อื่นได้ลำบาก อีกทั้งภูมิปัญญาด้านการแปรรูปสมุนไพรซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการท่องเที่ยวของชุมชนยังคำนึงถึงการให้บริการนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัยดังนั้นสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความพร้อม ชุมชนจึงได้รับการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ยู่งักในวงกว้างทั้งทางตรงและทางอ้อม กรอบกับการทำการตลาดของชุมชนที่มีอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามชุมชนยังต้องปรับปรุงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบให้มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม โดยเฉพาะเรื่องการรักษาสมุนไพรที่มีการเก็บเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างต่อเนื่องให้คงอยู่และไม่สูญหายไปจากผืนป่าชุมชนซึ่งเป็นพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์อย่างมากเนื่องจากมีต้นไม้ใหญ่จำนวนมากที่ยังคงสภาพอยู่ในปัจจุบัน

รูปภาพที่ 6 แสดงการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอุโมงค์ปิยมิตร 1

4) ชุมชนท่องเที่ยวทะเลหมอกอัยเยอร์เวง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง เกิดขึ้นเนื่องจากทรัพยากรทางธรรมชาติหรือทะเลหมอกในพื้นที่ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ซึ่งในช่วงแรกการดำเนินงานด้านการจัดการท่องเที่ยวอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวง จากนั้นเกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านในพื้นที่เพื่อดำเนินการร่วมกันของชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐในชุมชน โดยการจัดตั้งกลุ่มตามความถนัดของชาวบ้าน อย่างเช่น กลุ่มนำเที่ยว กลุ่มกาแฟอัยเยอร์เวง กลุ่มล่องแก่ง เป็นต้น องค์การบริหารส่วนตำบลเปรียบเสมือนศูนย์กลางในการบริหารจัดการภาพรวม ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวงดำเนินการท่องเที่ยวไม่นานจึงเริ่มต้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดทะเลหมอกทุกวัน เนื่องจากเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยว และจัดการเรื่องความปลอดภัยโดยการสร้างสถานที่รับชมทะเลหมอกในรูปแบบอาคารที่ได้มาตรฐานโดยการสนับสนุนงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่อย่างไรก็ตามเนื่องการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่งดำเนินงานจึงยังต้องมีการพัฒนาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้แต่ละกลุ่มมีความเข้มแข็งและสามารถดำเนินงานได้ด้วยตนเองซึ่งจะส่งผลให้เกิดการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับชาวบ้านในชุมชน อีกทั้งยังต้องดำเนินการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมนอกจากการชมทะเลหมอกเพียงอย่างเดียว จากนั้นต้องเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์และจัดวางระบบการตลาดโดยการกำหนดกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวให้ชัดเจนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

รูปภาพที่ 7 แสดงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง

โดยภาพรวมของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า ชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 10 และชุมชนอุโมงค์ปิยมิตร 1 มีลักษณะการบริหารจัดการคล้ายคลึงกันอาจจะแตกต่างกันที่ประสบการณ์เนื่องจากชุมชนอุโมงค์ปิยมิตรดำเนินการด้านการท่องเที่ยวก่อนชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 10 ส่งผลให้ประสบการณ์และระบบการดำเนินงานที่มีความแตกต่างกัน ส่วนชุมชนท่องเที่ยวทะเลหมอกอัยเยอร์เวง และชุมชนท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อน มีลักษณะการดำเนินงานการท่องเที่ยวที่ต้องการสร้างการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนกับการท่องเที่ยว กระแสหลักซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจคนในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานจึงต้องเร่งพัฒนาเพื่อยกระดับการบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

4.2 ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

จากการลงพื้นที่เพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ภายใต้การสังเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงระหว่างมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียน กับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย เพื่อให้ได้ประเด็นในการประเมินที่ครอบคลุมในทุกมิติที่เกี่ยวข้อง โดยเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียนนั้น มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เนื่องจากมีฐานคิดมาจากบริบทของพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งให้ความสำคัญกับด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านแนวคิดเป้าหมายการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ด้านการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ด้านการบริการท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด สำหรับเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ซึ่งประกาศใช้โดยกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยมุ่งเน้นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานและแนวปฏิบัติ โดยวางแผนดำเนินงานและประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้เป้าหมายหลักเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย ด้านการ

บริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และด้านคุณภาพการบริการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยว 4 ชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งประกอบด้วย 1) ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 2) ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง 3) ชุมชนหมู่บ้านจุฬารณย์ 10 และ 4) ชุมชนบ้านบ่อน้ำร้อน โดยเป็นการประเมินศักยภาพในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ประกอบไปด้วยเป้าประสงค์รวมทั้งสิ้น 9 เป้าประสงค์ คือ

เป้าประสงค์ที่ 1.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์ที่ 1.2 ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์ที่ 1.3 ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์ที่ 1.4 การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์ที่ 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์ที่ 1.6 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์ที่ 1.7 การจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ

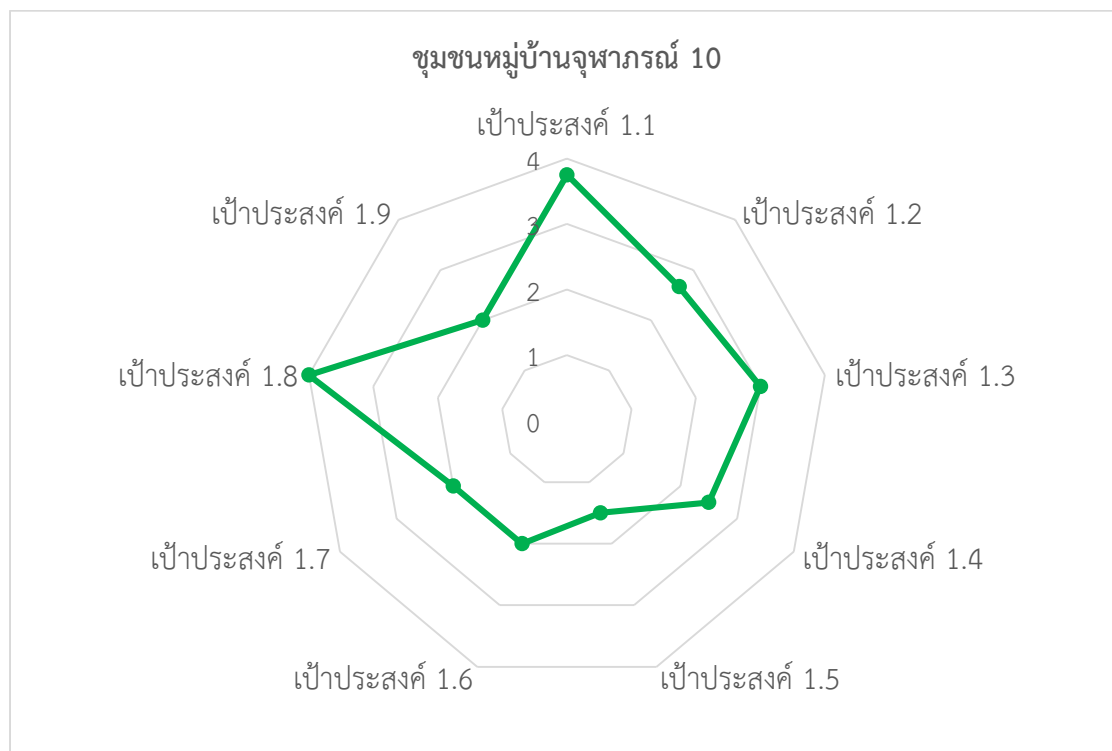
เป้าประสงค์ที่ 1.8 ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์ที่ 1.9 เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ซึ่งสามารถนำเสนอผลการประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยวทั้ง 4 ชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ได้ดังนี้ คือ

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ผลคะแนนการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยวบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10

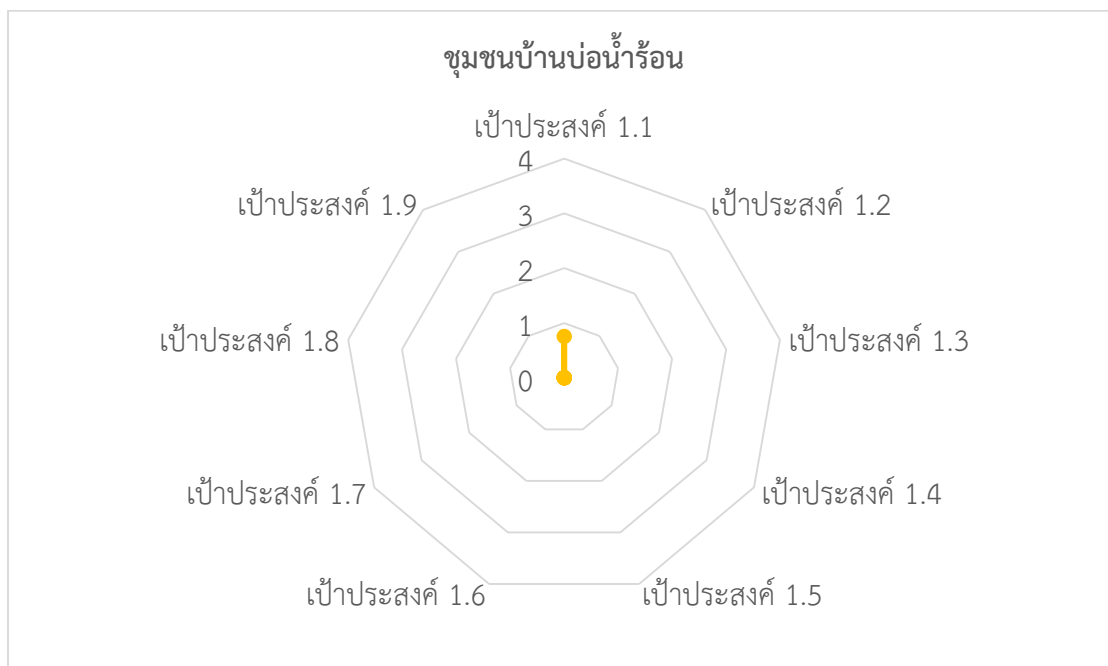

รูปภาพที่ 8 แสดงผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนหมู่บ้านจุฬาภรณ์ 10

จากภาพแสดงให้เห็นว่า ชุมชนหมู่บ้านจุฬาภรณ์ 10 มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนดีเยี่ยมในเป้าหมายที่ 1.8 คือระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ (คะแนน 4.00) รองลงมาเป้าหมายที่ 1.1 คือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 3.75) เป้าประสงค์ที่ 1.3 คือข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ (คะแนน 3.00) เป้าประสงค์ที่ 1.2 คือข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 2.67) และเป้าหมายที่ 1.4 คือการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 2.50)

ส่วนในเป้าหมายที่ชุมชนหมู่บ้านจุฬาภรณ์ 10 ยังต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบไปด้วย เป้าประสงค์ที่ 1.5 คือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ (คะแนน 1.50) เป้าประสงค์ที่ 1.6 คือการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (คะแนน 2.00) เป้าประสงค์ที่ 1.7 คือการจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 2.00) และเป้าหมายที่ 1.9 คือเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (คะแนน 2.00)

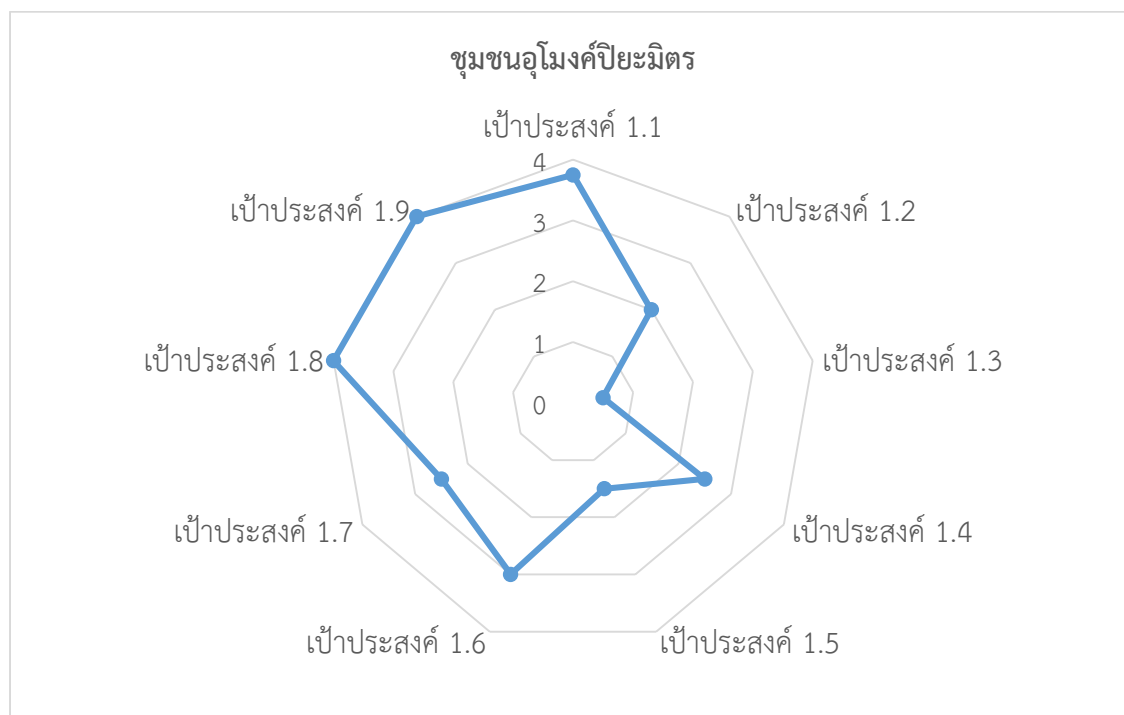
4.2.2 ผลการวิเคราะห์ผลคะแนนการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยวบ้านบ่อน้ำร้อน

รูปภาพที่ 9 แสดงผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยวบ้านบ่อน้ำร้อน

จากภาพแสดงให้เห็นว่า ชุมชนหมู่บ้านบ่อน้ำร้อน ในภาพรวมยังต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วน เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในทุกเป้าหมาย เป้าประสงค์ที่ 1.2 คือข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 0.00) เป้าประสงค์ที่ 1.3 คือข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ (คะแนน 0.00) เป้าประสงค์ที่ 1.4 คือการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 0.00) เป้าประสงค์ที่ 1.5 คือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ (คะแนน 0.00) เป้าประสงค์ที่ 1.6 คือการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (คะแนน 0.00) เป้าประสงค์ที่ 1.7 คือการจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 0.00) เป้าประสงค์ที่ 1.8 คือระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ (คะแนน 0.00) เป้าประสงค์ที่ 1.9 คือเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (คะแนน 0.00) และเป้าหมายที่ 1.1 คือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 0.75)

4.2.3 ผลการวิเคราะห์ผลคะแนนการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยวอุโมงค์ปิยะมิตร 1

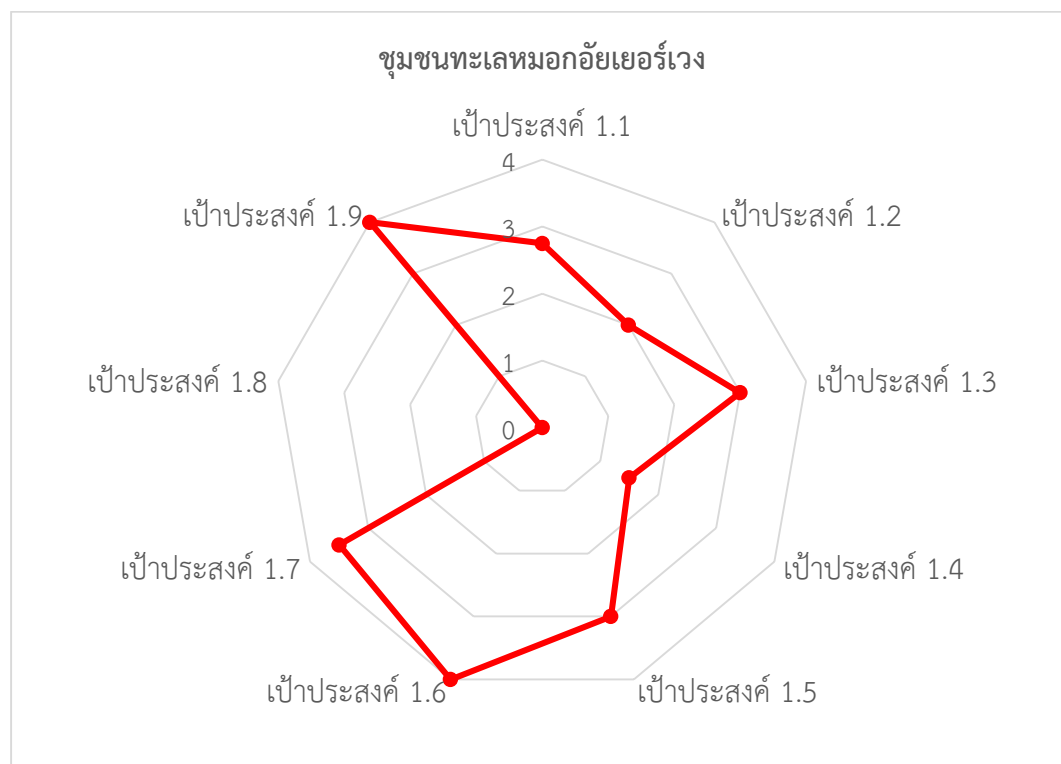

รูปภาพที่ 10 ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1

จากภาพแสดงให้เห็นว่า ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนดีเยี่ยมในเป้าประสงค์ที่ 1.8 คือระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ (คะแนน 4.00) และเป้าประสงค์ที่ 1.9 คือเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (คะแนน 4.00) รองลงมาเป้าประสงค์ที่ 1.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 3.75) เป้าประสงค์ที่ 1.6 คือ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (คะแนน 3.00) เป้าประสงค์ที่ 1.3 คือ ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ (คะแนน 2.50) เป้าประสงค์ที่ 1.7 คือ การจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 2.50)

ส่วนในเป้าประสงค์ที่ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 ยังต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบไปด้วย เป้าประสงค์ที่ 1.3 คือข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ (คะแนน 0.50) เป้าประสงค์ที่ 1.5 คือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ (คะแนน 1.50) และเป้าประสงค์ที่ 1.2 คือข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 2.00)

4.2.4 ผลการวิเคราะห์ผลคะแนนการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยวทะเลหมอกอัยเยอร์เวง

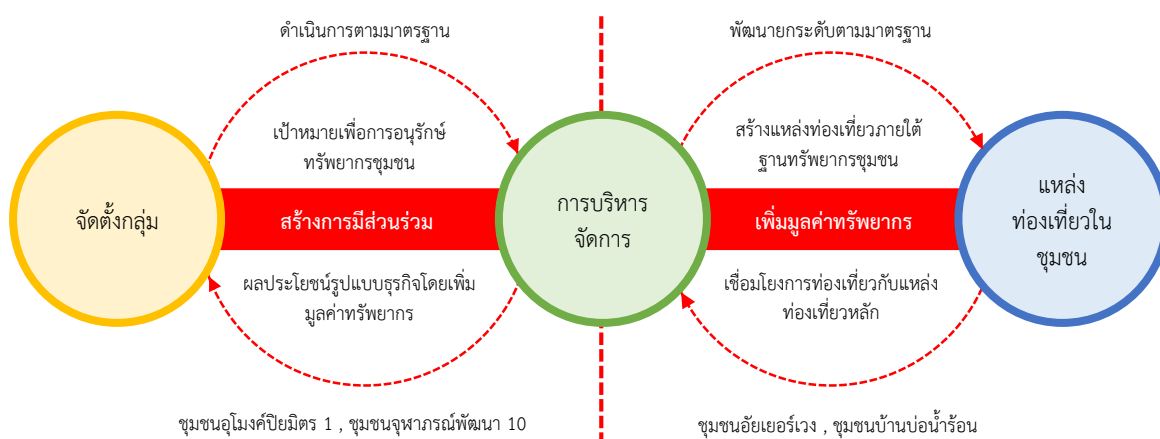

รูปภาพที่ 11 แสดงผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยวทะเลหมอก อัยเยอร์เวง

จากภาพแสดงให้เห็นว่า ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนดีเยี่ยมในเป้าประสงค์ที่ 1.6 คือการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (คะแนน 4.00) เป้าประสงค์ที่ 1.9 คือเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (คะแนน 4.00) รองลงมาเป้าประสงค์ที่ 1.7 คือการจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 3.50) เป้าประสงค์ที่ 1.3 คือข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ (คะแนน 3.00) เป้าประสงค์ที่ 1.5 คือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ (คะแนน 3.00) และเป้าประสงค์ที่ 1.1 คือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 2.75)

ส่วนในเป้าประสงค์ที่ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง ยังต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบไปด้วย เป้าประสงค์ที่ 1.8 คือระบบบัญชีการเงินมีประสิทธิภาพ (คะแนน 0.00) เป้าประสงค์ที่ 1.4 คือการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 1.50) และเป้าประสงค์ที่ 1.2 คือข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนน 2.00)

สรุปลักษณะการดำเนินงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตงสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ 1) จัดตั้งกลุ่มขึ้นเองเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชน 2) การบริหารจัดการเกิดจากภาครัฐสนับสนุนเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรชุมชน และ 3) เกิดจากในชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยว จึงมีแนวคิดจะเชื่อมโยงการท่องเที่ยวหลักกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ลักษณะการบริหารจัดการภาพรวมของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลาสามารถสรุปและนำเสนอออกเป็นแผนภาพได้ดังนี้

รูปภาพที่ 10 แสดงการบริหารจัดการภาพรวมของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง

4.3 ผลการศึกษาแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

การศึกษาแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย พบว่า ภาพรวมการบริหารจัดการจากการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ชุมชนที่มีการดำเนินงานภายใต้การจัดตั้งกลุ่มและยกระดับเป็นบริษัทจะมีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพมากกว่าชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากการสร้างการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนจากท่องเที่ยวหลัก ดังนั้นเพื่อหาแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย จึงได้ดำเนินการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ประกอบไปด้วย 9 เป้าประสงค์ คือ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ และเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีผลการประเมินดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

ชื่อชุมชน	คะแนนเฉลี่ย	เป้าประสงค์								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
ชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10	2.58	3.75	2.50	3.00	2.50	1.50	2.00	2.00	4.00	2.00
ชุมชนบ่อน้ำร้อน	0.10	1.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1	2.86	3.75	2.00	2.50	2.50	1.50	3.00	2.50	4.00	4.00
ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง	2.64	2.75	2.00	3.00	1.50	3.00	4.00	3.50	0.00	4.00

จากตารางคะแนนประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลาพบว่า ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 มีค่าคะแนนสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 2.86 คะแนน) รองลงมาคือ ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง (คะแนนเฉลี่ย 2.64 คะแนน) ถัดไปคือชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 (คะแนนเฉลี่ย 2.58 คะแนน) และชุมชนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุดนั้นคือ ชุมชนบ้านบ่อน้ำร้อน (คะแนนเฉลี่ย 0.10 คะแนน) ซึ่งผลการประเมินข้างต้นเป็นการประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ผลการประเมินข้างต้นมีความสอดคล้องกับการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถสรุปสถานการณ์การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ได้ดังต่อไปนี้

4.3.1 ชุมชนหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10

ชุมชนหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนดีเยี่ยมด้านระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ และการกำหนดข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวรวมถึงข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ สุดท้ายคือการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ส่วนที่ต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบไปด้วย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ต่าง ๆ รวมถึงการจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ สุดท้ายคือการสร้างเด็กและเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ชุมชนต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ และสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย เพื่อส่งเสริมการจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน อีกทั้งยังต้องดำเนินการให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดย

ชุมชน ในส่วนที่ต้องเร่งพัฒนาในภาพรวมเพื่อให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้นโดยการเพิ่มคุณภาพการบริการ และความปลอดภัยในการดำเนินงาน

ตารางที่ 7 แสดงความเชื่อมโยงผลการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง

ผลการประเมิน			แนวทางการพัฒนา
การบริหาร จั ด ก า ร เชื่อมโยงการ ท่องเที่ยวโดย ชุ ม ช น ประเทศไทย	ดำเนินการ ต า ม มาตรฐาน	- ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ - การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน - ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ - ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน - การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	- ชุมชนมีการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐเพื่อการสร้างเสริมสาธารณูปโภคและภาคเอกชนเพื่อสร้างเครือข่ายทางการตลาดโดยการสร้างความร่วมมือเป็นลายลักษณ์อักษรและมีการประชุมเพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง - ชุมชนต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนและมีการเก็บรวบรวมสถิตินักท่องเที่ยวเพื่อวางแผนการตลาดและเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการตลาด - ชุมชนเปิดโอกาสให้กับเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการท่องเที่ยวและพัฒนาศักยภาพให้กับเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ
	เร่งพัฒนา ต า ม มาตรฐาน	- การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ - การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ - การจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน - เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	
ภาพรวมการ บ ริ ห า ร จัดการ	ดำเนินการ ต า ม มาตรฐาน	- การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน - ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี - การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม - การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ	
	เร่งพัฒนา ต า ม มาตรฐาน	- การบริการและความปลอดภัย - การประชาสัมพันธ์และการตลาด	

4.3.2 ชุมชนบ่อน้ำร้อน

ชุมชนบ่อน้ำร้อน ในภาพรวมยังต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านการกำหนดข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ และข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังจำเป็นต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง และการจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ สำหรับระบบบัญชี การเงิน และการสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ถือเป็นประเด็นสำคัญทั้งสิ้นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 8 แสดงความเชื่อมโยงผลการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ่อน้ำร้อน

ผลการประเมิน			แนวทางการพัฒนา
การบริหารจัดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย	ดำเนินการตามมาตรฐาน	-	- ชุมชนต้องมีการจัดตั้งกลุ่มโดยมีคำสั่งหรือหน่วยงานรองรับที่ชัดเจน อีกทั้งยังต้องมีโครงสร้างการบริหารจัดการและแผนการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางให้กับสมาชิกทุกคน รวมถึงต้องมีการประเมินสมาชิกเพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานของชุมชน
	เร่งพัฒนาตามมาตรฐาน	- การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน - ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ - ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว - การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ - การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ - การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ - การจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน - ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ	- ชุมชนกำหนดข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรชุมชนทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมถึงการกระจายรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับชาวบ้านในชุมชนตลอดจนเรื่องการใช้กองทุนส่วนกลางเพื่อประโยชน์ของชุมชน

ผลการประเมิน			แนวทางการพัฒนา
ภาพรวมการบริหารจัดการ	ดำเนินการตามมาตรฐาน	-	- ชุมชนต้องมีการเผยแพร่กฎกติกาแก่นักท่องเที่ยวทั้งก่อนและขณะเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อการปรับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต
	เร่งพัฒนาตามมาตรฐาน	- การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน - การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี - การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม - การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ - การบริการและความปลอดภัย - การประชาสัมพันธ์และการตลาด	

จากผลการประเมินและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย พบว่า ชุมชนที่มีการจัดตั้งรวมกลุ่มและยกระดับให้เป็นบริษัทที่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากพอกับชุมชนที่มีการดำเนินการจัดตั้งขึ้นมาภายใต้องค์การภาครัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุนและเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน แต่ชุมชนที่เกิดจากการจัดตั้งขึ้นมาภายใต้องค์การภาครัฐ หากไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวจะไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องหรืออาจจะล้มละลายไปในที่สุด ส่วนชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกระแสหลักในชุมชนจะต้องมีการดำเนินงานภายใต้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและสร้างเครือข่ายกับองค์การภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกาในการดำเนินงาน และต้องมีการสร้างระบบกลไกในการขับเคลื่อนที่มีโครงสร้างและหน้าที่ของคนในชุมชนอย่างชัดเจน รวมถึงการกำหนดข้อตกลงในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนพร้อมกับการประชาสัมพันธ์และการตลาดให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังต้องเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและเป็นสมาชิกเพื่อสร้างความรักและหวงแหนทรัพยากรชุมชน อีกทั้งสร้างผู้นำรุ่นถัดไปเพื่อความต่อเนื่องในการดำเนินงานการท่องเที่ยว อีกทั้งยังต้องส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเสริมศักยภาพสมาชิกในหน้าที่รับผิดชอบของตนเองอย่างต่อเนื่อง จากนั้นเมื่อชุมชนมีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมต้องมีการจัดการระบบบัญชีอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้

4.3.3 ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1

ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดีเยี่ยมด้านระบบบัญชี การเงิน และการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รองลงมาคือการดำเนินงานมีระบบการบริหารงานที่มีคุณภาพส่งผลให้มีภาคีต่าง ๆ ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ส่งผลให้เป็นที่รู้จักของ

นักท่องเที่ยวในพื้นที่และนอกพื้นที่ ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ดังนั้นชุมชนจึงได้ร่วมกันกำหนดข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชัดเจนและดำเนินการอย่างจริงจัง อีกทั้งยังมีการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีความรู้อย่างสม่ำเสมอเพราะถือว่าบุคลากรคือหัวใจสำคัญของกลไกการดำเนินงาน

ส่วนการบริหารจัดการที่ต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบไปด้วย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการดำเนินงานในปัจจุบันกลุ่มยังมีการประชุมพูดคุยเพื่อสร้างความเข้าใจและแก้ไขปัญหาบ่อย ส่งผลให้สมาชิกบางกลุ่มไม่มีส่วนร่วมเนื่องจากไม่เข้าใจการดำเนินงานส่งผลให้ไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ชุมชนต้องมีการจัดการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังต้องเร่งพัฒนาในภาพรวมเพื่อให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้นโดยการกำหนดข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรชุมชนทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมรวมถึงการกระจายรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับชาวบ้านในชุมชน ตลอดจนเรื่องการใช้กองทุนส่วนกลางเพื่อประโยชน์ของชุมชน รวมถึงชุมชนต้องมีการเผยแพร่กฎกติกาแก่นักท่องเที่ยวทั้งก่อนและขณะเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อการปรับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สุดท้ายชุมชนต้องดำเนินงานร่วมกับภาครัฐเพื่อการสร้างเสริมสาธารณูปโภค และภาคเอกชนเพื่อสร้างเครือข่ายทางการตลาดโดยการสร้างความร่วมมือเป็นลายลักษณ์อักษรและมีการประชุมเพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 9 แสดงความเชื่อมโยงผลการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอุโมงค์ปิยมิตร 1

ผลการประเมิน			แนวทางการพัฒนา
การบริหารจัดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย	ดำเนินการตามมาตรฐาน	-ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ - เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน - การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ - การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ - ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ - การจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ	- ชุมชนต้องมีการจัดการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง - การกำหนดข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรชุมชนทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมรวมถึงการกระจายรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับชาวบ้านในชุมชน - ตลอดจนเรื่องการใช้

ผลการประเมิน			แนวทางการพัฒนา
		- การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีประสิทธิภาพ	กองทุนส่วนกลางเพื่อประโยชน์ของชุมชน - ชุมชนต้องมีการเผยแพร่กฎกติกาแก่นักท่องเที่ยวทั้งก่อนและขณะเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อการปรับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต
	เร่งพัฒนาตามมาตรฐาน	- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายให้มีประสิทธิภาพ โดยการนัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและร่วมแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน	- ชุมชนต้องดำเนินงานร่วมกับภาครัฐเพื่อการสร้างเสริมสาธารณูปโภคและภาคเอกชนเพื่อสร้างเครือข่ายทางการตลาดโดยการสร้างความร่วมมือ
ภาพรวมการบริหารจัดการ	ดำเนินการตามมาตรฐาน	- การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน - การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี - การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม - การบริการและความปลอดภัย - การประชาสัมพันธ์และการตลาด	เป็นลายลักษณ์อักษรและมีการประชุมเพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
	เร่งพัฒนาตามมาตรฐาน	- การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ	

4.3.4 ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง

ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนดีเยี่ยมในด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รองลงมาคือการจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ และมีการกำหนดข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ

ส่วนในด้านที่ยังต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบไปด้วยระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ รวมถึงการกำหนดข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ

แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ชุมชนต้องมีระบบบัญชีที่มีการตรวจสอบได้ซึ่งต้องมีสมุดบัญชีของชุมชนเพื่อดำเนินงานและผู้ดูแลรวมถึงการเปิดเผยข้อมูลทางทรัพย์สินและการเงินอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งชุมชนต้องมีการเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนและมีการถ่ายทอดให้กับสมาชิกเป็นประจำ สุดท้ายชุมชนกำหนดข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร

ชุมชนทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมรวมถึงการกระจายรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับชาวบ้าน
ในชุมชน ตลอดจนเรื่องการใช้กองทุนส่วนกลางเพื่อประโยชน์ของชุมชน

ตารางที่ 10 แสดงความเชื่อมโยงผลการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและแนว
ทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง

ผลการประเมิน			แนวทางการพัฒนา
การบริหาร จั ด ก า ร เชื่อมโยงการ ท่องเที่ยวโดย ชุ ม ช น ประเทศไทย	ดำเนินการ ตาม มาตรฐาน	- การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ - เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน - การจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน - ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว - การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ - การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ - ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ - การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน - ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ - ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน - การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	- ชุมชนต้องมีการจัดการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง - การกำหนดข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรชุมชนทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมถึงการกระจายรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับชาวบ้านในชุมชน - ตลอดจนเรื่องการใช้กองทุนส่วนกลางเพื่อประโยชน์ของชุมชน - ชุมชนต้องมีการเผยแพร่กฎกติกาแก่นักท่องเที่ยวทั้งก่อนและขณะเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อการปรับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต - ชุมชนต้องดำเนินงานร่วมกับภาครัฐเพื่อสร้างเสริมสาธารณูปโภคและภาคเอกชนเพื่อสร้างเครือข่ายทางการตลาด
	เร่งพัฒนา ตาม มาตรฐาน	- ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ - การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ	- โดยการสร้างความร่วมมือเป็นลายลักษณ์อักษรและ

ผลการประเมิน			แนวทางการพัฒนา
		- ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ	มีการประชุมเพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
ภาพรวมการบริหารจัดการ	ดำเนินการตามมาตรฐาน	- การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ - การบริการและความปลอดภัย	
	เร่งพัฒนาตามมาตรฐาน	- การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน - การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี - การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม - การประชาสัมพันธ์และการตลาด	

ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและสามารถเชื่อมโยงมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทยจึงให้ความสำคัญภายใต้ความเชื่อมโยงของการพัฒนาคน (Development People) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (Development Area) และการพัฒนาบริการ (Development Service) โดยเริ่มจากการพัฒนาศักยภาพให้กับสมาชิกในชุมชน หรือพัฒนาคนในชุมชน ให้มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากนั้นดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายภายใต้อัตลักษณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชน เมื่อชาวบ้านในชุมชนซึ่งเป็นกลไกหลักในการดำเนินงานมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญรอบกับแหล่งได้รับการพัฒนาให้มีความสะดวกสบายสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ โดยหลังจากนี้ชุมชนจะต้องดำเนินการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวด้วยการยกระดับการให้บริการ อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานภายใต้ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะต้องมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาคน องค์ความรู้มีความสำคัญและความจำเป็นอย่างมากในการบริหารจัดการ เมื่อชาวบ้านในชุมชนคือกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพโดยการเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการและการให้บริการ ให้สามารถประยุกต์ใช้รองรับนักท่องเที่ยวภายใต้วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ท้องถิ่นเดิม ดังนั้นเพื่อสร้างมาตรฐานในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดจึงจำเป็นต้องสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการและการให้บริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเน้นการดำเนินงานร่วมกันเพื่อสร้างสมดุลให้กับชุมชนในมิติเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคมวัฒนธรรม ภายใต้การให้บริการภายใต้อัตลักษณ์ชุมชนที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตามในการพัฒนาคนต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ อีกทั้งยังต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเยาวชนพร้อมเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนคือทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจึงจำเป็นต้องมีแนวคิดภายใต้การพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของทรัพยากรชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อความยั่งยืนของการจัดการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจะต้องมีความเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่ชุมชนต้องการอย่างแท้จริง ขั้นตอนการพัฒนาแหล่งจึงต้องเริ่มจากการศึกษาทำความเข้าใจอัตลักษณ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชน กำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย และศึกษาพฤติกรรมดังกล่าวอย่างลุ่มลึก จากนั้นวางแผนการพัฒนาโดยคำนึงถึงความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของทรัพยากรชุมชน ดำเนินการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สุดท้ายดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสะอาดและปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ

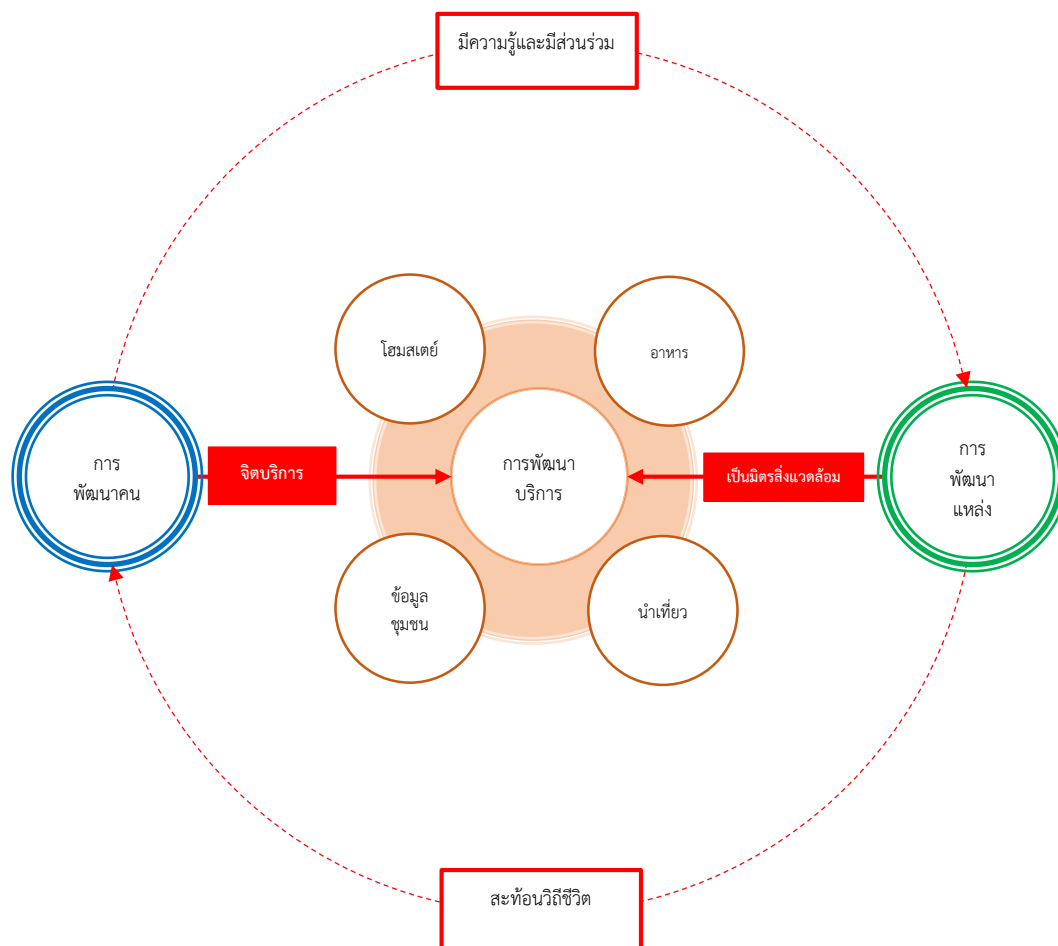
3. การพัฒนาบริการ การบริการสำหรับการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนนับเป็นเสน่ห์ในการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน เนื่องจากการบริการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนดำเนินงานโดยคนในชุมชนซึ่งมีวิถีชีวิตในแต่ละชุมชนแตกต่างกันไป แต่ความสำคัญในการบริการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นคือ ความจริงใจที่เจ้าบ้านหรือเจ้าของพื้นที่มอบให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ดังนั้นการพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงต้องดำเนินงานภายใต้ความจริงใจหรือมีจิตบริการนั่นเอง อีกทั้งต้องคำนึงถึงความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่และความพร้อมต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อสร้างความสะดวกและปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว ลักษณะงานบริการที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นก็คือ

3.1 ด้านที่พักแรม ชุมชนต้องพัฒนาการให้บริการที่พักในลักษณะโฮมสเตย์ที่พร้อมให้การเรียนรู้วิถีชีวิตของเจ้าของบ้าน แต่ต้องให้ความสำคัญกับความสะอาดและความปลอดภัย

3.2 ด้านอาหาร วัตถุประสงค์ในการประกอบอาหารจะต้องได้มาจากชุมชน พร้อมทั้งกระบวนการประกอบอาหารต้องเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างความต่างจากเมนูอาหารทั่วไป

3.3 ด้านข้อมูล ข้อมูลสารสนเทศหรือเรื่องเล่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนรู้ชุมชนของนักท่องเที่ยว รวมถึงป้ายสื่อความหมายและนักสื่อความหมายในชุมชนซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสื่อสารเพื่อสร้างความประทับใจ

3.4 ด้านโปรแกรมนำเที่ยว หรือกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน ต้องสะท้อนอัตลักษณ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งหมดที่กล่าวมาต้องสามารถสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างจากที่อื่นให้กับนักท่องเที่ยวภายใต้ความจริงใจของเจ้าบ้านที่มอบให้ผู้มาเยือน

รูปภาพที่ 4 แสดงความสัมพันธ์แนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

จากความสัมพันธ์แนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาคน (Development People) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (Development Area) และการพัฒนาบริการ (Development Service) สามารถกำหนดแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ภายใต้ขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. การสร้างความรู้ ความรู้ที่มีความสำคัญในทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนั้นการเพิ่มเติมความรู้จะต้องมีเป้าหมายให้ผู้ดำเนินงานสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับวิถีชีวิตของตนเอง เพื่อการบริหารจัดการและการบริการนักท่องเที่ยวในการสร้างความรู้หมายรวมถึงการสกัดและรวบรวมข้อมูลชุมชนเพื่อจัดหมวดหมู่ ให้มีความพร้อมสำหรับการถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง ซึ่งองค์ความรู้ที่สำคัญนั้นประกอบด้วย

- 1.1 ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- 1.2 ความรู้ในการพัฒนาแหล่ง
- 1.3 ความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์และทำการตลาด

2. การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรต้องสามารถรองรับนักท่องเที่ยวภายใต้ความสะอาดและปลอดภัย อีกทั้งยังต้องมีความเป็นอัตลักษณ์ที่สามารถแสดงถึงตัวตนของชุมชนได้ ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจึงจะต้องมีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

2.2 ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนที่ใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวยังคงสภาพเดิมอย่างสมบูรณ์แบบมากที่สุด

2.3 แหล่งท่องเที่ยวชุมชนต้องมีความหลากหลาย โดยใช้ฐานทรัพยากรชุมชนและส่งเสริมการจัดการที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรได้

3. การบริการ สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ด้วยมิตรไมตรีที่จริงใจของเจ้าบ้านหรือเจ้าของพื้นที่มอบให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ภายใต้ความสะอาดและปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

4. การสร้างเครือข่าย การเชื่อมโยงกลุ่มชาวบ้านภายในชุมชน และกลุ่มองค์กรภายนอกชุมชนเพื่อดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหน้าที่หรือความถนัด นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างความเชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร องค์ความรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน ดังนั้นการสร้างเครือข่าย จึงจะต้องมีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

4.1 .สร้างเครือข่ายภายในชุมชน เป็นการสร้างความเข้าใจของชาวบ้านในชุมชนเพื่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.2 สร้างเครือข่ายภายนอกชุมชน เป็นการสร้างความร่วมมือและเข้าใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการกระจายสินค้าออกนอกชุมชน

5. การสร้างระบบการตลาด การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้รับการพัฒนายกระดับเป็นไปตามมาตรฐาน จะต้องมีการดำเนินการสร้างระบบการตลาด เพื่อการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเดินทางมาสัมผัสชุมชน จากนั้นเกิดการรับบริการจากชุมชน ส่งผลให้เกิดรายได้เสริมซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้นการสร้างระบบการตลาดจึงจะต้องมีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

5.1 .เครื่องมือในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ต้องมีความทันสมัยและนักท่องเที่ยวต้องเข้าถึงง่าย เช่น สื่อสังคมออนไลน์ โทรศัพท์ เป็นต้น

5.2 ข้อมูลชุมชนต้องมีความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์มากที่สุด แต่ต้องไม่เกินความเป็นจริงเพราะเข้าข่ายหลอกลวงผู้บริโภค

5.3 ประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่เสมอเพื่อปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการและการให้บริการ

4.4 แผนการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

ผลการดำเนินการประเมินและสัมภาษณ์การดำเนินงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอเบตง สามารถวิเคราะห์ศักยภาพในแต่ละชุมชนได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 11 แสดงการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 10

จุดแข็ง	จุดอ่อน
- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์และมีความโดดเด่นเกี่ยวกับป่าไม้ ซึ่งเป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว - มีเรื่องราวประวัติศาสตร์ร่วมพัฒนาชาติไทยที่น่าสนใจ - มีอุโมงค์การหลบหนีของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นหลักฐานที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว - สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพ - มีการจัดตั้งหน่วยช่วยเหลือกรณีฉุกเฉินระดับตำบลเพื่อรองรับการท่องเที่ยว - ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้นจากการท่องเที่ยว - ชุมชนมีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านสมุนไพรที่ได้จากป่าที่อุดมสมบูรณ์และกระบวนการแปรรูปภายใต้ภูมิปัญญาของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย - การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ มีการจัดตั้งเป็นรูปแบบบริษัทมหาชน	- ชาวบ้านในชุมชนใช้ภาษาได้อย่างมีข้อจำกัด - ผลผลิตชุมชนในปัจจุบันขาดบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ - ขาดกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน - มัคคุเทศก์และนักสื่อความหมายชุมชนยังไม่มีเพียงพอ - ชุมชนมีการประชาสัมพันธ์และการตลาดการท่องเที่ยวในรูปแบบไม่หลากหลาย อาจจะต้องดำเนินการเพิ่มรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น - เยาวชนในชุมชนยังให้ความสนใจน้อยไม่มีทีมงานสานต่อในอนาคต
โอกาส	อุปสรรค
- การเกิดขึ้นของสนามบินเบตง เนื่องจากชุมชนอยู่ไม่ไกลจากสนามบินจะทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น - รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	- ปัญหาการเมืองและภาวะเศรษฐกิจโลก - ข้อจำกัดของธรรมชาติ - หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนขาดความรู้ ความเข้าใจการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อสร้างความสมดุลในมิติสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ - ภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้

จุดแข็ง	จุดอ่อน
- นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและนิยมท่องเที่ยวในรูปแบบที่สามารถ มีโอกาสสัมผัสวิถีชีวิต และเรียนรู้จากการปฏิบัติได้จริง - เทคโนโลยีมีความทันสมัย ช่วยสร้างโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาด - หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน - จากความสำเร็จที่ผ่านมา ทำให้ชุมชนเริ่มเป็นที่รู้จักและมีคณะเข้ามาศึกษาดูงาน - ชุมชนเป็นที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อนที่ได้รับความนิยม - มีผู้ร่วมลงทุนจากประเทศใกล้เคียง	

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนจุฬาภรณ์พัฒนา 10 สรุปได้ว่า ชุมชนต้องได้รับการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเชื่อมโยงมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย และต้องสร้างนักสื่อความหมายชุมชน ให้เพียงพออีกทั้งยังต้องสร้างกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมถึงเร่งพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน และมีคุณภาพสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้

ตาราง 12 แสดงการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ชุมชนบ่อน้ำร้อน

จุดแข็ง	จุดอ่อน
- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์และมีความโดดเด่นเกี่ยวกับน้ำพุร้อนเป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว - สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพ - มีการจัดตั้งหน่วยช่วยเหลือกรณีฉุกเฉินระดับตำบลเพื่อรองรับการท่องเที่ยว - ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้นจากการท่องเที่ยว - ชุมชนมีการประชาสัมพันธ์และการตลาดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ	- การบริหารจัดการขาดการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนอย่างแท้จริง - ชาวบ้านในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความสมดุลในมิติสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ - ชุมชนยังขาดข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ - ขาดกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมภายในชุมชน

ตาราง 12 (ต่อ)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
- ชุมชนมีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านการเกษตรที่น่าสนใจเพราะเป็นชุมชนต้นแบบการเลี้ยงไก่เบตง และปลานิลน้ำไหล	- ผลិតภัณฑ์ชุมชนยังขาดความหลากหลาย และผลิตภัณฑ์ชุมชนในปัจจุบันขาดบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ - ชุมชนยังขาดการพัฒนาของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน - มัคคุเทศก์และนักสื่อความหมายชุมชนยังไม่เพียงพอ
โอกาส	อุปสรรค
- การเกิดขึ้นของสนามบินเบตง จะทำให้นักท่องเที่ยว เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น - รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน - นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและนิยมท่องเที่ยวในรูปแบบที่สามารถ มีโอกาสสัมผัสวิถีชีวิต และเรียนรู้จากการปฏิบัติได้จริง - เทคโนโลยีมีความทันสมัย ช่วยสร้างโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาด - หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน - จากความสำเร็จที่ผ่านมา ทำให้ชุมชนเริ่มเป็นที่รู้จักและมีคณะเข้ามาศึกษาดูงาน - ชุมชนเป็นที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อนที่ได้รับความนิยม	- ปัญหาการเมืองและภาวะเศรษฐกิจโลก - ข้อจำกัดของธรรมชาติ - หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนขาดความรู้ ความเข้าใจการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อสร้างความสมดุลในมิติสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ - ภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบ่อน้ำร้อนสามารถสรุปได้ว่า ชุมชนต้องได้รับการสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวแบบทั่วไปและการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการกระจายนักท่องเที่ยวให้สัมผัสวิถีชีวิตด้านการเกษตร โดยเฉพาะการเลี้ยงไก่เบตง และปลานิลน้ำไหล ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรหลักของชุมชนให้เกิดมูลค่าเพิ่มให้มากที่สุด อีกทั้งยังเร่งดำเนินการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน พร้อมทั้งบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้

ตาราง 13 แสดงการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ชุมชนโมังค์ปิยมิตร 1

จุดแข็ง	จุดอ่อน
- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์และมีความโดดเด่นเกี่ยวกับป่าไม้ ซึ่งเป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว - มีเรื่องราวประวัติศาสตร์ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่น่าสนใจ - มีองค์การหลบหนีของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นหลักฐานที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว - สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพ - มีการจัดตั้งหน่วยช่วยเหลือกรณีฉุกเฉินระดับตำบลเพื่อรองรับการท่องเที่ยว - ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้นจากการท่องเที่ยว - ชุมชนมีการประชาสัมพันธ์และการตลาดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ - ชุมชนมีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านสมุนไพรที่ได้จากป่าที่อุดมสมบูรณ์และกระบวนการแปรรูปภายใต้ภูมิปัญญาของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย - การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ มีการจัดตั้งเป็นรูปแบบบริษัทมหาชน	- ชาวบ้านในชุมชนใช้ภาษาได้อย่างมีข้อจำกัด - ผลกระทบชุมชนในปัจจุบันขาดบรรทัดฐานที่มีประสิทธิภาพ - ขาดกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน - มัคคุเทศก์และนักสื่อความหมายชุมชนยังไม่เพียงพอ - เยาวชนในชุมชนยังให้ความสนใจน้อย
โอกาส	อุปสรรค
- การเกิดขึ้นของสนามบินเบตง เนื่องจากชุมชนอยู่ไม่ไกลจากสนามบินจะทำให้มีนักท่องเที่ยว เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น - รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน - นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและนิยมท่องเที่ยวในรูปแบบที่สามารถ มีโอกาสสัมผัสวิถีชีวิต และเรียนรู้จากการปฏิบัติได้จริง	- ปัญหาการเมืองและภาวะเศรษฐกิจโลก - ข้อจำกัดของธรรมชาติ - หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนขาดความรู้ ความเข้าใจการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อสร้างความสมดุลในมิติสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ - ภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้

ตาราง 13 (ต่อ)

- โอกาส	- อุปสรรค
- เทคโนโลยีมีความทันสมัย ช่วยสร้างโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาด - หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน - จากความสำเร็จที่ผ่านมา ทำให้ชุมชนเริ่มเป็นที่รู้จักและมีคณะเข้ามาศึกษาดูงาน - ชุมชนเป็นที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อนที่ได้รับความนิยม - มีผู้ร่วมลงทุนจากประเทศใกล้เคียง	-

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนอุโมงค์ปิยมิตร 1 สามารถสรุปได้ว่า ชุมชนต้องได้รับการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเชื่อมโยงมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย และต้องสร้างนักสื่อความหมายชุมชน ให้เพียงพออีกทั้งยังต้องสร้างกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมถึงเร่งพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน และมีคุณภาพสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้

ตาราง 14 แสดงการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง

จุดแข็ง	จุดอ่อน
- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์และมีความโดดเด่นเกี่ยวกับทะเลหมอกที่สวยงามเป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว - มีการจัดตั้งหน่วยช่วยเหลือกรณีฉุกเฉินระดับตำบลเพื่อรองรับการท่องเที่ยว - แผนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนชัดเจน - ชุมชนมีเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว - ชุมชนมีการประชาสัมพันธ์และการตลาดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ	- การบริหารจัดการขาดการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนอย่างแท้จริง - ผลิตภัณฑ์ชุมชนในปัจจุบันขาดบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ - ผลิตภัณฑ์ชุมชนยังขาดความหลากหลาย - ชุมชนยังขาดการพัฒนาของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน - ขาดกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมภายในชุมชน - ชุมชนยังขาดข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

จุดแข็ง	จุดอ่อน
	- ชาวบ้านในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความสมดุลในมิติสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ - มีจำนวนป้ายบอกทางและสัญลักษณ์ รวมถึงมัคคุเทศก์และนักสื่อความหมายชุมชนยังไม่เพียงพอ
โอกาส	อุปสรรค
- การเกิดขึ้นของสนามบินเบตง เนื่องจากชุมชนอยู่ไม่ไกลจากสนามบินจะทำให้มีนักท่องเที่ยว เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น - รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน - นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและนิยมท่องเที่ยวในรูปแบบที่สามารถ มีโอกาสสัมผัสวิถีชีวิต และเรียนรู้จากการปฏิบัติได้จริง - เทคโนโลยีมีความทันสมัย ช่วยสร้างโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาด - หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน - จากความสำเร็จที่ผ่านมา ทำให้ชุมชนเริ่มเป็นที่รู้จักและมีคณะเข้ามาศึกษาดูงาน - เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการและมีการบอกต่อช่วยทำให้เพิ่มโอกาสการเข้ามาของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่	- ปัญหาการเมืองและภาวะเศรษฐกิจโลก - ข้อจำกัดของธรรมชาติ - หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนขาดความรู้ ความเข้าใจการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อสร้างความสมดุลในมิติสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ - ภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนอัยเยอร์เวงจึงสามารถสรุปได้ว่า ชุมชนต้องได้รับการสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน และเชื่อมโยงแผนที่เมืองการบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวงเป็นผู้กำหนดและส่งเสริม โดยใช้ฐานทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความโดดเด่น ผสมผสานกับทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชน เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเร่งดำเนินการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน พร้อมทั้งบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพในแต่ละชุมชนในข้างต้นสามารถวิเคราะห์ศักยภาพการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตงในภาพรวมได้ดังตาราง

ตาราง 15 แสดงการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. สมาชิกในแต่ละชุมชนเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนเอง 2. สมาชิกในชุมชนมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง 3. ชุมชนมีองค์ความรู้และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ 4. อาหารในชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์ 5. มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม 6. มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ 7. ความโดดเด่นของวัฒนธรรมและประเพณีกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีน 8. มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่มีชื่อเสียง 9. ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ 10. ชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายต่อนักท่องเที่ยว 11. ผลิตภัณฑ์ชุมชนส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบที่มาจากในชุมชนเอง	1. ขาดบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สวยงามและดูดี 2. ผลิตภัณฑ์ชุมชนยังขาดความหลากหลาย 3. ชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดการพัฒนาของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน 4. ทักษะและองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5. ขาดกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมภายในชุมชน 6. ชุมชนยังขาดข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ 7. ขาดเยาวชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน 8. ขาดแผนรองรับความปลอดภัยในกรณีฉุกเฉิน 9. ขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เกิดประสิทธิผล 10. บุคลากรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ 11. สมาชิกในชุมชนท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถในการสื่อสารทางภาษาต่างๆ ที่หลากหลาย 12. มีจำนวนป้ายบอกทางและสัญลักษณ์น้อย

ตาราง 15(ต่อ)

โอกาส	อุปสรรค
1. การเกิดขึ้นของสนามบินเบตง เนื่องจากชุมชนอยู่ไม่ไกลจากสนามบินจะทำให้มีนักท่องเที่ยว เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น 2. รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3. นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและนิยมท่องเที่ยวในรูปแบบที่สามารถ มีโอกาสสัมผัสวิถีชีวิต และเรียนรู้จากการปฏิบัติได้จริง 4. เทคโนโลยีมีความทันสมัย ช่วยสร้างโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาด 5. หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน 6. จากความสำเร็จที่ผ่านมา ทำให้ชุมชนเริ่มเป็นที่รู้จักและมีคณะเข้ามาศึกษาดูงาน 7. เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการและมีการบอกต่อช่วยทำให้เพิ่มโอกาสการเข้ามาของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่	1. ปัญหาการเมืองและภาวะเศรษฐกิจโลก 2. ข้อจำกัดของธรรมชาติ 3. ขาดหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากส่วนใหญ่ดำเนินการเป็นช่วงตามนโยบาย 4. ภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้

สืบเนื่องจากการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ และยุทธศาสตร์ภายใต้ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา จึงสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องกับโครงการเพื่อให้ชุมชนสามารถเชื่อมโยงมาตรฐานการท่องเที่ยวประเทศไทยซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และเกิดความยั่งยืนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นเครื่องมือการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์และโครงการที่จึงมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 16 แสดงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ โครงการ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	โครงการ
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการพัฒนา บุคลากร	ยกระดับ ความรู้ในการ สร้าง ผลิตภัณฑ์ ชุมชนและ ของที่ระลึก เพื่อใช้รองรับ การท่องเที่ยว	- โครงการฝึกอบรมการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อใช้รองรับการท่องเที่ยว
		- โครงการฝึกอบรมการพัฒนาและออกแบบของที่ระลึกเพื่อใช้ รองรับการท่องเที่ยว
		- โครงการฝึกอบรมการพัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์ของ ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความทันสมัยและสวยงามเพื่อเพิ่มมูลค่า
	พัฒนา ผู้บริหาร แหล่ง ท่องเที่ยว	- โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพการบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบ อ. เบตง
		- โครงการเพิ่มศักยภาพบุคลากรด้านการดูแลและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวโดย ชุมชนต้นแบบ
		- โครงการสัมมนา เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่าง ยั่งยืน ในพื้นที่อำเภอเบตง
	พัฒนา ผู้ ให้บริการใน แหล่ง ท่องเที่ยว	- โครงการฝึกอบรมการให้บริการในด้านอาหารและที่พัก (Home Stay) ในชุมชนท่องเที่ยวสู่การบริการที่เป็นเลิศ
		- โครงการอบรมเพื่อเป็นผู้นำเที่ยวของชุมชน
		- โครงการทัศนศึกษาและดูงานการพัฒนาและการให้บริการ ภายในแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศ
		- โครงการอบรมและพัฒนามัคคุเทศก์น้อย

ตาราง 16 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	โครงการ
	พัฒนาการ เป็น ผู้ประกอบการ	- โครงการฝึกอบรมความเป็นผู้ประกอบการ
		- โครงการอบรมการจัดทำแผนธุรกิจ
	ส่งเสริมให้ บุคลากรด้าน การท่องเที่ยว โดยชุมชนใช้ เทคโนโลยี สารสนเทศ	- โครงการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว	ยกระดับแหล่ง ท่องเที่ยวให้เป็น แหล่ง ท่องเที่ยว ระดับชาติ	- โครงการพัฒนาต้นแบบกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอัยเยอร์เวง
		- โครงการพัฒนาต้นแบบกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ่อน้ำร้อน
		- โครงการพัฒนาต้นแบบกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1
		- โครงการพัฒนาต้นแบบกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10
	เชื่อมโยงแหล่ง ท่องเที่ยวให้เป็น เส้นทาง ท่องเที่ยว	- โครงการจัดทำเส้นทางเชื่อมโยงชุมชนอัยเยอร์เวง – บ้านบ่อน้ำร้อน – ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 – หมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10
	ยกระดับการ บริหารจัดการ แหล่ง ท่องเที่ยว	- โครงการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการ Brand ประจำอำเภอเบตง
	สร้างกิจกรรม ใน แหล่ง ท่องเที่ยว	- โครงการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบใต้สุดแดนสยาม
		- โครงการพัฒนาจุดถ่ายภาพ (Land Mark) ภายใต้อำเภอเบตง
		- โครงการพัฒนาจุดถ่ายภาพ (Land Mark) ภายใต้อำเภอเบตง
		- โครงการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนอัยเยอร์เวง
		- โครงการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบ่อน้ำร้อน
		- โครงการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1

ตาราง 16 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	โครงการ
		- โครงการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10
	อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	- โครงการจัดทำแผนอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวใต้สุดแดนสยาม (อำเภอเบตง) อย่างยั่งยืน
		- โครงการจัดทำแผนแม่บทด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ต้นแบบใต้สุดแดนสยาม
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาการบริการและบรรจุภัณฑ์	สร้างมาตรฐานบริการ	- โครงการส่งเสริมอาหารในชุมชนเข้าสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัย
		- โครงการส่งเสริมที่พักในชุมชน (Home Stay) มาตรฐาน
	พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก	- โครงการสำรวจและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว
		- โครงการจัดสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
		- โครงการจัดทำและติดตั้งป้ายบอกระยะทาง และลักษณะเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว
	สร้างมาตรฐานความปลอดภัย	- โครงการเสริมสร้างความปลอดภัยต่อร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สินให้กับนักท่องเที่ยว
	พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริการในแหล่งท่องเที่ยว	- โครงการจัดทำฐานข้อมูลการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบ อ.เบตง ในรูปแบบ website
	พัฒนาสินค้าและของที่ระลึกพร้อมบรรจุภัณฑ์	- โครงการพัฒนาของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอัยเยอร์เวง บ้านบ่อน้ำร้อน ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 และหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10
		- โครงการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความหลากหลายและมีมูลค่าเพิ่มขึ้นของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอัยเยอร์เวง บ้านบ่อน้ำร้อน ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 และหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10

ตาราง 16 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	โครงการ
		- โครงการพัฒนาและยกระดับบรรจุภัณฑ์ ของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความทันสมัยเพื่อเพิ่มมูลค่าของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอัยเยอร์เวง บ้านบ่อน้ำร้อน ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1 และหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10
ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการ พัฒนาการ ตลาดและการ ประชาสัมพันธ์	ย ก ร ะ ตั บ ความรู้ในการ ดำเนินการ ตลาดและการ ประชาสัมพันธ์	- โครงการฝึกอบรมการทำการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน
		- โครงการฝึกอบรมการพัฒนาและออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยว
		- โครงการฝึกอบรมการพัฒนาและออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์
	ส่งเสริมให้ บุคลากรด้าน การท่องเที่ยว โดยชุมชนใช้ เทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อ ดำเนินการ ตลาด	- โครงการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์
ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการ เชื่อมโยงการ ท่องเที่ยวโดย ชุมชนในพื้นที่ อำเภอเบตงกับ กลุ่มจังหวัด	พั ฒ น า บุ ค ล า ก ร ร่วมกัน	- โครงการอบรมภาคีเครือข่ายท้องถิ่น
		- โครงการอบรมผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว
		- โครงการสัมมนาภาครัฐและภาคเอกชน ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
		- โครงการศึกษาโครงสร้างทางการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน
	พัฒนาส่งเสริม กา ร ต ล า ต ร่วมกัน	- โครงการทัศนศึกษาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบที่กำหนด
		- โครงการร่วมงานส่งเสริมการขาย
		- โครงการจัดทำเอกสารเผยแพร่เส้นทาง การท่องเที่ยวเชื่อมโยง
		- โครงการโฆษณาผ่านสื่อทุกแขนง
		- โครงการส่งเสริมการขายในต่างจังหวัด

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การดำเนินโครงการศึกษาวิจัย “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์สำคัญในการวิจัย คือ 1) เพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย และ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย โดยคณะผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมในทุกวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีชุมชนเป้าหมายของการวิจัยในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา จำนวน 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนท่องเที่ยวจุฬาภรณ์ 10 ชุมชนท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อน ชุมชนท่องเที่ยวอูโมงค์ปิยะมิตร และชุมชนท่องเที่ยวทะเลหมอกอัยเยอร์เวง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบประเมิน และประเด็นในการสนทนากลุ่มย่อย ซึ่งจากการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ คือ

5.1 การประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

จากผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย พบว่า ชุมชนอูโมงค์ปิยะมิตร 1 มีค่าคะแนนสูงสุด รองลงมาคือ ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง ถัดไปคือชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 และชุมชนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุดนั้นคือ ชุมชนบ้านบ่อน้ำร้อน ซึ่งผลการประเมินข้างต้นเป็นการประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วย 9 เป้าประสงค์ คือ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ และเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสรุปผลการประเมินดังกล่าวข้างต้นตามตารางสรุปผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ตามรายละเอียดด้านล่างนี้

ตารางที่ 17 แสดงผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

ชื่อชุมชน	คะแนนเฉลี่ย	เป้าประสงค์								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
ชุมชนบ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10	2.58	3.75	2.50	3.00	2.50	1.50	2.00	2.00	4.00	2.00
ชุมชนบ่อน้ำร้อน	0.10	1.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ชุมชนอุโมงค์ปิยะมิตร 1	2.86	3.75	2.00	2.50	2.50	1.50	3.00	2.50	4.00	4.00
ชุมชนทะเลหมอกอัยเยอร์เวง	2.64	2.75	2.00	3.00	1.50	3.00	4.00	3.50	0.00	4.00

โดยสรุป การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 จัดตั้งการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตนเอง การพัฒนาการยกระดับต้องเร่งดำเนินการด้านการบริการและความปลอดภัย การประชาสัมพันธ์และการตลาด รวมถึงด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ

กลุ่มที่ 2 จัดตั้งการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยมีภาครัฐ ต้องเร่งพัฒนาความรู้ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจการทำงานอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นพี่เลี้ยงหลักในการดำเนินงาน ซึ่งประเด็นที่ต้องเร่งพัฒนาประกอบด้วย การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพ การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ตลอดจนถึงด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด

กลุ่มที่ 3 จัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหลักในชุมชน ดังนั้นการพัฒนาจึงต้องเร่งดำเนินการด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ การบริการและความปลอดภัย การประชาสัมพันธ์และการตลาด เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชนและสร้างความเชื่อมโยงการสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพยากรชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมืออย่างแท้จริง

5.2 แนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

แนวทางการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและสามารถเชื่อมโยงมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทยจึงให้ความสำคัญภายใต้ความเชื่อมโยงของการพัฒนาคน (Development People) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (Development Area) และการพัฒนาบริการ

(Development Service) โดยเริ่มจากการพัฒนาศักยภาพให้กับสมาชิกในชุมชน หรือพัฒนาคนในชุมชน ให้มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งอาจจะต้องใช้เวลา ยาวกว่าการพัฒนาในด้านอื่น จากนั้นดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายภายใต้อัตลักษณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชน อาจจะมีการดำเนินการหลังจากคนได้รับความรู้ไปบางส่วนเพื่อเป็นการฝึกปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ ซึ่งจะเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้อีกด้วย เมื่อชาวบ้านในชุมชนซึ่งเป็นกลไกหลักในการดำเนินงานมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญรอบกับแหล่งได้รับการพัฒนาให้มีความสะดวกสบายสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ ขั้นตอนถัดไปชุมชนจะต้องดำเนินการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวด้วยการยกระดับการให้บริการ จากความสัมพันธ์ดังกล่าวซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของตลาดสามารถกำหนดแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ภายใต้การดำเนินงานดังต่อไปนี้ คือ

1) การสร้างความรู้ การเพิ่มเติมความรู้จะต้องมีเป้าหมายให้ผู้ดำเนินงานสามารถประยุกต์ใช้แนวความคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับวิถีชีวิตของตนเอง เพื่อการบริหารจัดการและการบริการนักท่องเที่ยว ในการสร้างความรู้หมายถึงรวมถึงการสกัดและรวบรวมข้อมูลชุมชนเพื่อจัดหมวดหมู่ ให้มีความพร้อมสำหรับการถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง ซึ่งองค์ความรู้ที่สำคัญนั้นประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ความรู้ในการพัฒนาแหล่ง ความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์และทำการตลาด

2) การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจึงจะต้องมีหลักการสำคัญคือ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม คงสภาพเดิมอย่างสมบูรณ์แบบมากที่สุด และมีความหลากหลายโดยใช้ฐานทรัพยากรชุมชนและส่งเสริมการจัดการที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรได้

3) การบริการ สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ด้วยมิตรไมตรีที่จริงใจของเจ้าบ้านหรือเจ้าของพื้นที่มอบให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ภายใต้ความสะดวกและปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

4) การสร้างระบบการตลาด การดำเนินการสร้างระบบการตลาด เพื่อการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเดินทางมาสัมผัสชุมชนและสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบ โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ต้องมีความทันสมัยและนักท่องเที่ยวต้องเข้าถึงง่าย เช่น สื่อสังคมออนไลน์ โทรศัพท์ เป็นต้น รวมถึงข้อมูลชุมชนต้องมีความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์มากที่สุด สุดท้ายต้องมีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่เสมอเพื่อปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการและการให้บริการ

5) การสร้างเครือข่าย การเชื่อมโยงกลุ่มชาวบ้านภายในชุมชน และกลุ่มองค์กรภายนอกชุมชนเพื่อดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหน้าที่หรือความถนัด นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างความเชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร องค์ความรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ทำให้เห็นถึงประเด็นในเชิงนโยบายที่ควรได้รับการขับเคลื่อนให้เกิดความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น คือ การผลักดันให้นำเอามาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย สู่การประเมินเพื่อต่อยอดในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนที่ดำเนินการจัดการด้านการท่องเที่ยว หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของมาตรฐานดังกล่าว และการยกระดับคุณภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนรับผิดชอบโดยตรง อาทิ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ฯลฯ ทำหน้าที่เป็นองค์กรพี่เลี้ยงในการหนุนเสริมและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไป

2) ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนาพื้นที่

ควรมีการนำเอาผลจากการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ในส่วนของ 4 ชุมชนในพื้นที่วิจัยไปสู่การต่อยอดด้านการพัฒนาในรูปแบบแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดอบรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการในประเด็นที่ชุมชนยังขาดความรู้ เช่น การอบรมนักสื่อสารความหมายด้านการท่องเที่ยว การอบรมการจัดทำระบบบัญชีให้กับชุมชนท่องเที่ยว การอบรมด้านการทำการตลาดการท่องเที่ยวออนไลน์ เป็นต้น รวมถึงการพัฒนาศักยภาพในด้านอื่นๆ ที่ยังไม่ได้มาตรฐานเพิ่มเติม เช่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิต การพัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนให้ด้านมาตรฐานมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอด

จากการศึกษาวิจัย การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย ในครั้งนี้ทำให้เห็นถึงประเด็นที่ควรมีการต่อยอดด้านการวิจัย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ดังนี้ คือ

- การศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใต้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย
- การศึกษาวิจัยเพื่อยกระดับมาตรฐานด้านการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และพื้นที่เชื่อมโยง
- การศึกษาวิจัยเพื่อถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จและความล้มเหลวของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

บรรณานุกรม

- กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. 2548. คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (14 ธันวาคม 2558). สถิตินักท่องเที่ยวปี2557. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.mots.go.th> (กรมการค้าต่างประเทศ, 2560)
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2552. คู่มือประเมินรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- دنوّศ สุวรรณวงศ์ และคณะ. 2561. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยว: กรณีการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย (สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส). ชุดโครงการ “การตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) เชื่อมโยงอาเซียน”. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- นราวดี บัวขวัญ และคณะ. 2557. แผนงานวิจัยแนวทางการพัฒนามาตรฐานที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่อาเซียน. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ปรัชญากรณ์ ไชยคช และคณะ. 2561. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การศึกษาองค์ประกอบสินค้าทางการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 5 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ (สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส). ชุดโครงการ “การตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) เชื่อมโยงอาเซียน”. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- พจนา สวนศรี. 2550. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. ในคู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. กรุงเทพมหานคร. ศรีเมืองการพิมพ์.
- พจนา สวนศรี. 2546. คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน Community-Based Tourism Handbook. โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัทมายด์กราฟฟิค จำกัด.
- วีระพล ทองมา และนวลจันทร์ ทองมา. 2550. กลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัยคณะพัฒนาการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สินธุ์ สโรบล. 2552. บทปริทัศน์ โครงการรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านผาแตกหมู่ที่ 10 ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม-มิถุนายน). หน้า 80-81.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน. <https://data.go.th/DatasetDetail.aspx?id=db41976b-78b5-4c3d-b13d-223414de8c2b> สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2561

- APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation Secretariat). 2009. Handbook on **COMMUNITY BASED TOURISM** “How to Develop and Sustain CBT”. Malaysia: APEC.
- Asli D.A.et all.2013.**COMMUNITY BASED TOURISM Finding the Equilibrium in the COMCEC** Context Setting the Pathway for the Future.[www.comcec.org/UserFiles/File/WorkingGroups/ Tourizim /CCBEN](http://www.comcec.org/UserFiles/File/WorkingGroups/Tourizim/CCBEN) (Cambodia Community-Based Ecotourism Network) and SNV Netherlands Development Organization). 2009. Community Based Tourism Standards in Cambodia. EU-Asia Invest Funded Project.
- BMLFUW.2006. Environmentally Friendly Travelling in Europe. Challenges and Innovations Facing Environment, Transport and Tourism. January 30 and 31, 2006 Hofburg Vienna
- Fan, Z., Zhong, S. & Zhang, W. (2012). Gatewood, B, J. & Cameron, M. C. (2009). Belonger Perceptions of Tourism and Its Impacts in the Turks and Caicos Islands. แหล่งข้อมูล <http://www.lehigh.edu/~jbg1/Perceptions-of-Tourism.pdf> ค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2557
- GSTC (Global Sustainable TourismCouncil) .2012.Global **Sustainable Tourism Destination** Criteria. <http://www.gstcouncil.org>. (สืบค้นเมื่อ 15กันยายน2556)
- Harmonious tourism environment and tourists perception: An empirical study of mountain-type world cultural heritage sites in China. Journal of Service Science and Management, 5 (1). 95 - 100
- Heng. 1996. **Title: Chinese Responses to Malay Hegemony in Peninsular Malaysia** 1957-96 (Special Issue>Mediating Identities in a Changing Malaysia) Date: Dec-1996
- Kaufman, A. R. & English, W. F. (1979). Needs Assessment: Concept and Application. Education Technology Publications Englewood Cliffs, New Jersey. 355 p.
- Kaufnan, R. & Stakenas, G. R. (1981). Need assessment and holistic planning. Educational Leadership, Association for supervision and curriculum development. 612 – 616 แหล่งข้อมูล http://www.ascd.org/ASCD/pdf/journals/ed_lead/el_198105_kaufman.pdf สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2559
- McCullough, E. M. (2011). Need Assessment Literature Review for the Safe and Drug Free Schools and Community Department at CESA5. A research paper submitted in Partial Fulfillment of the Requirement for the Master of Science Degree in Training and Development. The Graduate School University of Wisconsin-Stout.
- Miles B.M. and Huberman M.A. (1999). **Qualitative Data Analysis**. Beverly Hills: Sage
- Morelli, J. (2011). Environmental sustainability: A definition for environmental professionals. Journal of Environmental Sustainability, 1 (1). 19 – 27

Office of Migrant Education. (2001). Comprehensive need assessment. Materials adapted from “Planning and Conducting Needs Assessments: A Practical Guide” (1995).

Philip Kotler and Kinvin Lane Keller. 2006. **Marketing Management**. Prentice Hall.Inc.SNV (Netherlands Development Organization) and University of Hawaii. 2007. A Toolkit for Monitoring and Managing Community-Based Tourism. USA: SNV and University of Hawaii.

World Health Organization. (2004). Preventing disease through healthy environments: Towards an estimate of the environmental burden of disease. แหล่งข้อมูล
http://www.who.int/quantifying_ehimpacts/publications/preventingdisease.pdf
 ?ua=1 สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2558

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
ภายใต้โครงการวิจัย การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
เพื่อเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย

แบบสำรวจชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เพื่อนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง โดยทำการสำรวจข้อมูลศึกษาจากแกนนำชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง สำหรับข้อมูลที่ได้ถือเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อประกอบการทำวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม โดยไม่มีการเปิดเผยให้กับฝ่ายใดทั้งสิ้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คำชี้แจง (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือตอบคำถามในช่องว่าง)

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. อายุ ..... ปี
3. อาชีพ.....
4. ชื่อชุมชน/หน่วยงาน.....
5. ประสบการณ์ในการจัดการท่องเที่ยวของท่าน..... ปี
6. การได้รับการฝึกอบรม/ดูงานด้านการท่องเที่ยว
  - 1) ฝึกอบรม ..... ครั้ง
  - 2) ดูงาน ..... ครั้ง
7. เคยต้อนรับ/ให้บริการนักท่องเที่ยวเฉลี่ย ..... ครั้ง/ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่
 .....
 .....
 .....
 .....
2. รูปแบบการท่องเที่ยวที่โดดเด่นในพื้นที่มากที่สุด ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ
 ( ) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้แก่

( ) การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ได้แก่

( ) การท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ได้แก่

( ) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ได้แก่

( ) การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศรัทธา และความเชื่อ ได้แก่

( ) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่

( ) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่

( ) การท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ โปรตระกูล ได้แก่

[illegible][illegible][illegible]

.....

6. ปัญหาอุปสรรคในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้บันทึกข้อมูล

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ภาคผนวก ข

แบบประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใต้มาตรฐานการท่องเที่ยว
โดยชุมชนประเทศไทย ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แบบประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

(ชื่อชุมชน.....)

ด้านที่ 1 : ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เป้าประสงค์ 1.1 : การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ

1) มีการจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งได้รับการรับรองจากหน่วยงานภาครัฐ และมีโครงสร้างการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน้าที่

คำอธิบาย: สมาชิกร่วมกันจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยเฉพาะ พร้อมทั้งมีการรับรองการจัดตั้งกลุ่มฯ จากหน่วยงานภาครัฐ เช่น เทศบาล อบต. เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่ง หรือ ประกาศแต่งตั้งกลุ่ม เพื่อให้มีการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มฯ และ ท้องถิ่น ทั้งนี้ กลุ่มฯ ดังกล่าวควรมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน โดยแบ่งบทบาทหน้าที่และรายละเอียดความรับผิดชอบของแต่ละหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	มีการจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ ดังกล่าวมีคำสั่ง หรือ ประกาศแต่งตั้งที่ได้รับการรับรองการหน่วยงานภาครัฐ เช่น เทศบาล อบต. เป็นต้น	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีโครงสร้างการทำงาน	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน้าที่	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						

2) มีกรรมการกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นคนในชุมชน และมีบทบาทในการจัดทำและขับเคลื่อน แผนการพัฒนการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นคนในชุมชนเพื่อให้เป็นการบริหารจัดการโดยคนท้องถิ่นเพื่อคนในท้องถิ่น อีกทั้งสมาชิกกลุ่มฯ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ

และขับเคลื่อนแผนการพัฒนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กรรมการกลุ่มฯ เป็นคนในชุมชน	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	กรรมการและสมาชิกกลุ่มฯ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการพัฒนการท่องเที่ยวโดยชุมชน	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	กรรมการและสมาชิกกลุ่มฯ มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและปรับปรุงแผนการพัฒนการท่องเที่ยวโดยชุมชน	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการจัดเวทีเพื่อให้สมาชิกกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกันกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						

3) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และ แผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้ง 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวมีแผนการดำเนินงานที่ประกอบไปด้วยวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้ง 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีการบูรณาการการดำเนินงานทั้ง 3 มิติ เพื่อคำนึงถึงสมดุลของความยั่งยืน และ สมาชิกกลุ่มฯมีส่วนร่วมในการกำหนด เป้าหมาย และ แผนการดำเนินงานร่วมกัน

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 5 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และ แผนการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และ แผนการดำเนินงานด้านสังคม วัฒนธรรม	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และ แผนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1-2 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการบูรณาการการดำเนินงาน 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เข้าด้วยกัน ทำให้เกิดความสมดุลในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น โดยดูได้จากโครงการที่นำไปปฏิบัติจริง	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						
	กลุ่มฯ มีรูปแบบการติดตามผลการดำเนินงานด้านต่างๆ ตามแผนการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี							

4) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีทะเบียนประวัติข้อมูลสมาชิกที่เป็นปัจจุบัน

คำอธิบาย:กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการรวบรวมข้อมูลสมาชิกกลุ่มฯ เพื่อจัดทำเป็นทะเบียนประวัติโดยผู้รับผิดชอบหลักจัดการข้อมูลสมาชิกเข้า-ออก

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีทะเบียนประวัติสมาชิกกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งรวมถึงข้อมูลการติดต่อสมาชิกต่างๆ โดยมีการระบุตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในทะเบียนประวัติ	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีผู้รับผิดชอบหลักดูแลทะเบียนประวัติสมาชิกเข้า-ออก	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการเผยแพร่ข้อมูลตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มฯ ให้คนในชุมชนทราบด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น ประกาศเว็บไซต์ เป็นต้น	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการปรับปรุงข้อมูลสมาชิกกลุ่มฯ ให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						
คะแนนรวมเป้าประสงค์ 1.1								
รวมคะแนนเป้าประสงค์ 1.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนนรวม÷4) =								4

เป้าประสงค์ 1.2 : ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ

5) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีข้อตกลงร่วมกันในการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ของการพัฒนาชุมชน

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการร่วมกันกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวเข้ากองทุนส่วนกลางเพื่อประโยชน์ของชุมชนโดยมีการนำกองทุนดังกล่าวไปใช้ในกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ทุกคนในชุมชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีข้อตกลงร่วมกันในการจัดสรรรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้กับสมาชิกกลุ่มฯอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง เช่น เงินปันผลประจำปี	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีข้อตกลงร่วมกันในการจัดสรรรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวเข้ากองทุนต่างๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนตามจำนวนร้อยละที่กลุ่มฯ กำหนด	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	สมาชิกกลุ่มฯบริหารจัดการท่องเที่ยวรับรู้และเข้าใจข้อตกลงร่วมกันด้านการกระจายรายได้	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	ข้อตกลงร่วมกันด้านการกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวถูกนำไปปฏิบัติใช้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น มีกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนเงินจากกองทุนดังกล่าว เป็นต้น	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						

6) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการร่วมกันกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการใช้ทรัพยากรด้านสังคม ประเพณี วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว เช่น วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะท้องถิ่น เป็นต้น โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ และ ดูแลทรัพยากรเหล่านั้นไม่ให้ถูกทำลายหรือลดคุณค่าลงจากกิจกรรม

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อการอนุรักษ์วิถีชีวิตท้องถิ่น เช่น การแต่งกายชุดพื้นเมือง การใช้ภาษาท้องถิ่น เป็นต้น	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อการอนุรักษ์ประเพณี และ วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การละเล่นพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง เป็นต้น	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	สมาชิกกลุ่มฯบริหารจัดการท่องเที่ยวรับรู้และเข้าใจข้อตกลงร่วมกันด้านการบริหารจัดการทรัพยากรด้านสังคม ประเพณี และ วัฒนธรรม	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	ข้อตกลงร่วมกันด้านการบริหารจัดการทรัพยากรสังคม ประเพณี และ วัฒนธรรมถูกนำไปปฏิบัติใช้อย่างเป็นรูปธรรม	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						

7) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการร่วมกันกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการใช้ทรัพยากรด้านธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึง การอนุรักษ์ และ ดูแลรักษาทรัพยากรเหล่านั้นไม่ให้ถูกทำลายหรือลดคุณค่าลงจากกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ในชุมชน

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเช่น การจัดการขยะกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	สมาชิกกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนรับรู้และเข้าใจข้อตกลงร่วมกันด้านการบริหารจัดการทรัพยากรด้านธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	ข้อตกลงร่วมกันด้านการบริหารจัดการทรัพยากรด้านธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวถูกนำไปปฏิบัติใช้อย่างเป็นรูปธรรม	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการยกระดับหรือขยายผลข้อตกลงด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมไปสู่กว้างมากขึ้น เช่น มีพื้นที่ข้างเคียงร่วมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						
คะแนนรวมเป้าประสงค์ 1.2								
รวมคะแนนเป้าประสงค์ 1.2 ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนนรวม÷3) =								

เป้าประสงค์ 1.3 : ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ

8) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการร่วมกันกำหนดข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมเยือนชุมชนโดยมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่พึงปรารถนาสำหรับชุมชน

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	สมาชิกกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนรับรู้และเข้าใจในข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีช่องทางและสื่อการประชาสัมพันธ์ข้อควรปฏิบัติให้นักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการประชุมเพื่อปรับปรุงข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นประจำทุกปี	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						

9) ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวนำไปปฏิบัติจริง

คำอธิบาย: ข้อควรปฏิบัติของนักท่องเที่ยวที่กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกันกำหนดขึ้นนั้นได้รับการนำไปใช้จริง และ ส่งผลให้ไม่เกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ต่างๆ ที่จะเป็นผลเสียต่อชุมชน

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการนำข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวไปปฏิบัติใช้จริง	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	ชุมชนรับรู้ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	นักท่องเที่ยวรับรู้ข้อควรปฏิบัติการท่องเที่ยวในชุมชน	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามข้อควรปฏิบัติการท่องเที่ยวในชุมชน	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						
คะแนนรวมเป้าประสงค์ 1.3								
รวมคะแนนเป้าประสงค์ 1.3 ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ (คะแนนรวม÷2) =								

เป้าประสงค์ 1.4 : การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ

10) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มฯให้มีความพร้อมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการพัฒนาบุคลากรผ่านการอบรมให้ความรู้ อบรมเชิงปฏิบัติการ ฯลฯ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มฯ และสมาชิกชุมชนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีกิจกรรมพัฒนาศักยภาพให้กับสมาชิกกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามบทบาทหน้าที่อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	สมาชิกกลุ่มฯ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ความเข้าใจด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่นักท่องเที่ยวได้	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	ในแต่ละปีสมาชิกกลุ่มฯ เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาศักยภาพตนเอง	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	สมาชิกกลุ่มฯ มีทักษะในการทำงานตามหน้าที่รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						

11) สมาชิกกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีศักยภาพ ความรู้ และ ทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

คำอธิบาย: สมาชิกกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้มีความรู้ และ ทักษะด้านต่างๆ สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	สมาชิกกลุ่มฯ มีทักษะในการประเมินผล และ แก้ไขปัญหาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	สมาชิกกลุ่มฯ มีความรู้และความเข้าใจในหลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	สมาชิกกลุ่มฯ มีจิตอาสาเพื่อท้องถิ่น	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีบุคลากรที่มีภาวะผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างน้อย 3 คน	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						
คะแนนรวมเป้าประสงค์ 1.4								
รวมคะแนนเป้าประสงค์ 1.4 การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนนรวม÷2) =								

เป้าประสงค์ 1.5 : การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ

12) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนในการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวในชุมชน

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายข่าวสารการท่องเที่ยวในชุมชนให้สมาชิกกลุ่มฯ และคนในชุมชนได้รับทราบเป็นประจำผ่านช่องทางต่างๆ

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการจัดประชุมอย่างน้อย 4 ครั้งต่อปีโดยมีคณะกรรมการและสมาชิกเข้าร่วมมากกว่าร้อยละ 50 ของทั้งหมด	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนที่มีใช้สมาชิกกลุ่มฯ เข้าฟังการประชุม	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการเผยแพร่ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวอย่างน้อย เป็นประจำทุก 3 เดือน	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารให้สมาชิกกลุ่มฯ และคนในชุมชน เช่น การประชุม การประกาศจากหอกระจายข่าวสารจากผู้นำชุมชน เป็นต้น	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						

13) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมและการเป็นสมาชิกกลุ่มฯ

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการเปิดรับสมาชิกใหม่เป็นประจำโดยให้ออกาสคนในชุมชนก่อน

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มฯทุกกิจกรรมมีสมาชิกกลุ่มฯ เข้าร่วม	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนที่มีใช้สมาชิกกลุ่มฯ เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการพิจารณาแนวทางการเปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ตามมติของคณะกรรมการกลุ่มฯ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีข้อกำหนดให้คนในชุมชนก่อนคนนอกชุมชนได้สมัครเป็นสมาชิกใหม่	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						
คะแนนรวมเป้าประสงค์ 1.5								
รวมคะแนนเป้าประสงค์ 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ (คะแนนรวม÷2) =								

เป้าประสงค์ 1.6 : การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

14) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการทำงานร่วมกับภาคีต่างๆจากภาครัฐและภาคเอกชนที่จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนให้ยั่งยืน

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีกลไก ช่องทาง วิธีหรือกิจกรรมการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่กลุ่มฯ ตั้งอยู่	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือระหว่างกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับภาคีเครือข่ายทั้งในและนอกชุมชนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยพิจารณาจากตัวกิจกรรมในแต่ละปี	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีเอกสารแสดงความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น เอกสารความร่วมมือ (MOU) หรือ เอกสารโครงการต่างๆ เป็นต้น	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการประเมินผลการทำงานร่วมกับภาคีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อวางแผนการทำงานร่วมกับภาคีที่เหมาะสมในอนาคตต่อไป โดยอาจจะพิจารณาจากมติการประชุมสรุปผลของคณะกรรมการกลุ่มฯ	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						

15) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการทำงานร่วมกับภาคีภาครัฐหรือภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในชุมชนผ่านการจัดกิจกรรมหรือข้อตกลงร่วมมือด้านต่างๆ

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีภาคเครือข่ายทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการประชุมหารือวางแผนความร่วมมือทางการตลาดร่วมกับภาคี อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีเอกสารแสดงความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น เอกสารความร่วมมือ (MOU) หรือ เอกสารโครงการต่างๆ เป็นต้น	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีกิจกรรมความร่วมมือทางการตลาดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เช่น การออกบูธนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						
คะแนนรวมเป้าประสงค์ 1.6								
รวมคะแนนเป้าประสงค์ 1.6 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (คะแนนรวม÷2) =								

เป้าประสงค์ 1.7 : การจัดการการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ

16) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมกับชุมชน

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการบริหารจัดการการส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่เหมาะสมกับชุมชน	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการรวบรวมข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการประชุมเพื่อวางแผนการส่งเสริมการตลาดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีกิจกรรมส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						

17) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชนผ่านสื่อต่างๆ พร้อมทั้งมีปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยว และ แผนที่ท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบข้อมูลต่างๆ

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนอย่างน้อย 1 รูปแบบ เช่น แผ่นพับ คู่มือท่องเที่ยว เว็บไซต์ ฯลฯ	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนในรอบ 1 ปี	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีแผนที่หรือข้อมูลเส้นทางการเดินทางเข้าสู่ชุมชน หรือมีแผนที่ท่องเที่ยวในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบตามช่องทางต่างๆ เช่น การออกบูธโรงแรมในบริเวณใกล้เคียง จุดบริการท่องเที่ยวต่างๆ เป็นต้น	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						
คะแนนรวมเป้าประสงค์ 1.7								
รวมคะแนนเป้าประสงค์ 1.7 การจัดการการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ (คะแนนรวม÷2) =								

เป้าประสงค์ 1.8 : ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ

18) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีระบบบริหารจัดการการเงิน การบัญชีที่มีประสิทธิภาพ

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีระบบการจัดการการเงิน การบัญชีโดยมีธนาคารของกลุ่มฯ พร้อมทั้งบุคลากรดูแลการทำบัญชีสามารถตรวจสอบได้ โปร่งใส

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 6 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีบัญชีธนาคารหรือบัญชีเงินฝากของกลุ่มฯโดยเฉพาะ	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 5 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีสมุดควบคุมรายรับ-รายจ่ายที่เป็นปัจจุบัน	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 3-4 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีเหรียญกหรือผู้รับผิดชอบเรื่องการเงิน การบัญชีที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นมติของกลุ่มฯ	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1-2 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีเจ้าหน้าที่การเงินภายในกลุ่มฯ เป็นผู้รับผิดชอบทำบัญชีของกลุ่มฯ	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						
มีการตรวจสอบบัญชีของกลุ่มฯโดยบุคคลภายนอกซึ่งไม่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อกลุ่มฯในด้านใดๆ								
กลุ่มฯ มีการเปิดเผยข้อมูลด้านบัญชีและทรัพย์สินของกลุ่มฯ ให้สมาชิกกลุ่มฯทราบอย่างน้อยเป็นประจำทุก 3 เดือน								
คะแนนรวมเป้าประสงค์ 1.8								
รวมคะแนนเป้าประสงค์ 1.8 ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ (คะแนนรวม) =								

เป้าประสงค์ 1.9 : เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

19) กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มฯ

คำอธิบาย: กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มฯ ผ่านกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ หรือ กิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ

ข้อการประเมิน		เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนนการประเมิน					ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
			4	3	2	1	0	
โปรดทำเครื่องหมาย ในข้อที่		คะแนน 4 = มีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ข้อการประเมิน						
	มีการร่วมกลุ่มเยาวชนในชุมชนอย่างน้อย 1 กลุ่ม	คะแนน 3 = มีคุณสมบัติ 3 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการเปิดโอกาสให้เด็กหรือเยาวชนเป็นกรรมการกลุ่มฯ อย่างน้อย 1 คน	คะแนน 2 = มีคุณสมบัติ 2 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีกิจกรรมพัฒนาศักยภาพเด็กหรือเยาวชนด้านใดด้านหนึ่ง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	คะแนน 1 = มีคุณสมบัติ 1 ข้อการประเมิน						
	กลุ่มฯ มีการเปิดโอกาสให้เด็กหรือเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มฯ เช่น การแสดงวิถีชีวิต ทัศนกรรม หรือ การเป็นนักร้องความหมาย เป็นต้น	คะแนน 0 = ไม่มีคุณสมบัติข้อใดเลย						
คะแนนรวมเป้าประสงค์ 1.9								
รวมคะแนนเป้าประสงค์ 1.9 ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ (คะแนนรวม) =								

ภาคผนวก ค
ประมวลภาพกิจกรรม

ประมวลภาพกิจกรรมการจัดเวทีประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยฯ
และเวทีรับฟังข้อมูลจากทุกภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว อำเภอเบตงจังหวัดยะลา

ประมวลภาพการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลและจัดเก็บข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัย

